Antonij Musæ

BRASAVOLI

Ferrarienſis, Examen omnium Syruporum, quorum publicus vſus eſt.

Omnia ab authore recognita.

CVM INDICE.

LVGDVNI,

Sub Scuto Colonienſi, Apud Ioannem & Franciſcum Frellæos, fratres.

M. D. XL.

AD ILLVSTRISsimam vnà & pudicissimã virginem ELLEONORAM ESTENSEM, Antonius Musa Brasauolus bene agere.

NTIQVORVM MOS fuit, & hoc etiam tempore seruatur, si quis opus aliquod egregiũ parasset, alicui principi, aut nobilissimo Heroi nuncupare: ne in vulgus absq; patrono, & tutore prodiret. Res profectò à nemine qui mentis compos sit, detrectanda, sed tamen quæ nos ab incepto repellat, ne videamur partus nostros egregios putare: quos potius abortiuos, & prociduos arbitramur. Tamen quicquid sit, quum pręcedentibus mensibus de Syrupis inter nos sermo incidisset, & tu de hac materia doctè & abundè disseruisses, visum est mihi, nulli magis conuenire, quàm tibi: quæ non modò Magdalenam imitata es, huius mundi illecebris & deliramentis spretis, rerum diuinarum contemplationi vacas: sed plerunq; etiam Marthæ satagentis officio fungeris, vt triplici corona digna sis. Prima, quia sponte nullo monitore, nec infantia dissuadente, imò Illustrissimo patre primis motibus obuian-

te & reluctante, Sacratiſsimam hanc Religioſarum frequentiam ingredi curaſti: frequentiam inquam pudiciſsimarum virginum & ſanctarum, matronam beatam Claram imitantium, quam Corporis CHRISTI VIRGINIVM vocant,& quam nullus alter Veſtalium Virginum cœtus in tota Italia ſanctitate ac miraculis ſuperat. Hic tu ſpiritui & orationibus vacas,& ſtatutis horis te totam contemplationi præſtas. Secunda corona eſt, quia illis horis, quibus vel alię dormiunt, vel mechanico operi incumbunt, tu apparandis & concinnandis pharmacis diligentem operam præſtas. Quod opus, vtpote plenum charitatis, dignum eſt vt à te fiat: nempe ſic conſorores alias ægras iuuare potes: & ita veluti altera Martha ſolicita es circa frequens miniſterium. Tertia corona, quia Diui ALPHONSI Ferrariæ Ducis filia, quum maritum principem, ex ſummis Italiæ proceribus ſperare poſſes, tu potius puerum IESVM, dulcem Mariæ natum, pulcherrimum, delicioſiſsimum, qui eadem ſemper virenti ætate, eadem pulcherrima pulchritudine, eiſdē ſemper probiſsimis moribus in ſponſum elegiſti: quem cognoſcere totis viribus ſtudes Illuſtriſsima Virgo, cognitum laudare, laudatum amare, amatum venerari, veneratum exprimere, expreſſum imitari, vt deniq; cum eo immortali felicitate perfruaris. Hic eſt ille prædulcis, & præpotens ſponſus, qui te non oppidi dominam,

minam, non Vrbis Ducissam, non prouinciæ Reginam, non Christianorum imperatricem, sed totius cœli, & paradisi deliciarum participem faciet. Igitur Illustrissima hunc sequi studeas, hunc imitari, hunc totis viribus amare: vt vna sis ex prudentibus quinq; virginibus, quæ oleum sibi statuto tempore compararunt, vt aduenienti sponso IESV sine mora possis occurrere, & in eius amore semper conquiescere: Vt cum Phocylide concludam, vnà cum sanctis Sororibus, ζωὴν ἐκτελέοιτ' ἀγαθὴν μέχρι γήραος οὐδοῦ, id est, Vitam perficite malorum immunem vsq; ad senectutis limen. Sed cur Noctuas Athenas porto? aut Angelos bene agere instruo?

Accipe igitur Elleonora Illustrissima, de Syrupis libellum: vt, quum Marthæ officio fungeris, in his componendis aliorum errores corrigas. Vale Virginum pudicissima.

IN EXAMEN omnium Syruporum eximij Philosophi & Medici Antonij Musæ Brasauoli, Francisci Bouij Ferrariensis

EPIGRAMMA.

QVi prius exactè Medicamina quæq; recenset
Simplicia, ac uires, sint quibus illa, docet.
MVSA, *Syruporum totam hic Antonius artem*
Explicat, & priscos æquat honore uiros.
Hanc sacræ Atestinæ Virgo noua gloria gentis
Luminibus placidis Elleonora legit.
Doctior hinc Medicus, mage Pharmacopola peritus
Hinc componendi pharmaca, abire potest.
Hinc necis humanæ, Medicinæ inscitia turpis
Causa aberit. Vitam lux patefacta feret.
Haud necis humanæ causa inuidiosa feretur.
Iam Medicina, quod est ipsa salubris erit.
Arte sine ingenium cæcum est, ars ipsa remoto
Officio, manca est, hoc sine penè nihil.
Non sat Aristotelis, magniq; arcana Platonis
Nosse, licet uiuo singula fonte petas:
Socratico hic sophiam uoluit deducere ritu
Cœlitus, atq; hominum consuluisse bonis.

Examen omniũ SYRVPORVM QVOrum in publicis officinis vsus est, ANTONIO MVSA Brasauolo Ferrariensi authore.

BRASAVOLVS, Senex pharmacopola.

HEVS HEVS. Quorsum tam rapidè, tamq; celeri cursu properas? qui testudineo gradu alioqui tuo huic antiquissimo mulo insidens incedere soleas? BRASAVOLVS. Ad cœnam uocor: hanc enim diem hucusq; ieiunus transiui. SENEX. Qur tu quem medicè uiuere oportet, uentriculum tam longo spatio inanem esse permisisti? Fortè heri uesperi pleniori cœna usus es, quæ ad hanc usq; horam te saturum fecerit. BRA. Non equidem: sed in diui Ioannis uenerationem, pro qua omnes Christiani hodie ieiunant, id est semel in die comedunt, & ego eundem morem seruare institui. SEN. Ad prandium igitur uocaris, non ad cœnam. BRA. Vtrunq; simul expediam. SEN. Qur SENEX.

in meridie pransus non es, ut est omnium ferè communissimus mos? BRA. Vt uxorculæ meæ, & alijs domesticis mulierculis satisfacerem, atq; morem geram. SEN. O te miserum atq; infortunatum. Igitur mulierculis pares? BRA. Et pareo, & parent. SEN. De me actum esset, si in re uel tantilli momenti uxori meæ aures porrigerem, & annuerem. BRA. Tamen difficile est fœminam cogere. SEN. Difficillimum. BRA. Quomodo igitur continuò domi nō certas? SEN. Imò nulli sunt dies, uel nulla saltem hebdomas, quæ rixis, clamoribus, & contumelijs coniugalibus careat. BRASA. Ego potius econtrario dicam, O te miserrimum, atq; infelicißimum, qui continuam rixarum & contumeliarum pestem domi alas. SEN. Quis ille est adeò temperans, & modestia præditus, qui uxorem ducens ab his temperare poßit? BRA. Ego is sum, licet parum modestus, & parum temperans, tamen septimus agitur annus postquam uxorem duxi. Nunquam uero eam uel iratus turpi nomine, aut cōtumelioso appellaui, & ad hoc usq; tempus adeò tranquillè unà uiximus, ut nullus uel religiosarum cœtus pacatior inueniri poßit. SEN. At ego primis protinus diebus institui, nunquam suo nomine uxorem meam uocare: sed continuò aut belluam, aut mēdicam, aut scortum, aut alio simili nomine, quoties opus est uocare eam, appello. BRA. Ego autē meam non solum suo nomine, sed etiam honestiori eam appello, quæ mihi mitißima effecta est. SEN. Aut mulier non est tua uxor, aut diuino loco nata. BRA. Ferrariæ orta est, & mulier quæ biliosißimam temperaturam nacta est, si qua altera. SEN. Quomodo igitur

igitur tam diu absq; bello, iurgijs, & uerberibus uiuere potuisti? BRA. Quomodo tu in tam magno incommodo in bello magis quàm hostili tanto tempore uitam duxisti? SEN. Audies (si aures accommodare nō pigeat.) Ab initio cùm uxorem duxi, statui & fixa mente reposui: quicquid uellem, quicquid dicerem, uel sanū, uel insanum, ut ipsa id ageret, & annueret. BRA. O dementia non modò mira, sed plusquam feralis, Hoc est, hoc est, quod uxores multas (pauperculas quidem illas quæ his nebulonibus iunguntur) in exitium perducit. Quippe nulla est mulier, quæ suam bilem, & suam indignationem non habeat. Multi uerò fatui putant leonem uerberibus cicurare, quod boni cicuratores non faciunt: sed canes in conspectu leonis cædentes, cicures leones reddūt. Quid autem de uxore egeris, prosequaris. SEN. Ex his quæ dicebam, illa quædam annuebat, alia negabat quibus assentire uolebam: & quia negabat, uerbis atq; uerberibus afficiebatur. Imò prima nocte qua domum meam accessit, muliebria femoralia paraueram, & duos baculos: quando hora cubandi in cubiculo soli clausi fuimus, femoralia in terram proieci, & sumpto baculo alterum illi dedi, inquiens: Volo nunc pugnemus, uter nostrum femoralia ferre debet. & quia nec baculum sumere uoluit, nec pugnare, grauiter fustuario prima illa nocte uapulauit. BRA. O fatuissime uirorum, pulchra matrimonij consumatio illa fuit. Vtinam sumpto baculo te pro merito multasset. Dic autem, illa quæ negabat, & quibus te inuito annuebat, erant'ne alicuius momenti? SEN. Minimi quandoq;, & plerunq; nullius: sed expe

riundi gratia quædam uana & absurda proponebam, ut ad mea uota annuere & negare condisceret. BRA. O omnium quos adhuc nouerim uirorum fatuissimum. Vxorem igitur assentatricem & propè parasiticam habere cupiebas, quæ in rebus falsis te laudaret, & manifestè uera inficiaretur? SEN. Non assentatricem cupiebam, sed mihi obsequentē. BRA. Dic (ni pigeat) fuit'ne unquam obsequens? SEN. Nunquam potui iurgijs, minis, aut uerberibus adeò efficere, ut præceptis meis obsecundaret. BRA. Igitur tam longæuam ætatem pugnans, & quali bello? Magis quàm intestino miseram uitam ducere potuisti? SEN. Plus certè fuit quam intestinum bellum quod inter nos factum est: nunquam enim tam horrendum & ingens monstrum domari potuit, quod Herculeam clauam etiam retundit. BRA. Nescio an tu potius, uel illa monstrum sit. Quippe tu nunquam domitus es: sed continuè furiali incessu, & non humano processisti. SEN. Non licet uirum ab uxore domari, & dorso muliebres clitellas gestare. BRA. Hoc est illud quod perpetua bella inter uos facit. De te autem plurimum miror, quem plerunq; uiderim famulum tuum, & pueros quos instituis, benignè, & piè admonere, & labores multos ut eos rectè instituas pateris, tamen quando & quoties lubet expellere potes, & illi sponte abire: non potes autem pusillam tolerare, ut uxorem propriam edoceas, quæ uelis nolis tua est. Eadē domo uiuitis, eidem mensæ accumbitis, eodem cubiculo acquiescitis, eodem toro cubatis, communes filiorum parentes estis, bonæ & malæ fortunæ participes, quam & si uolueris, expellere

non

non potes, nec ipsa sponte discedere, sed te ad cineres usq; comitabitur. SEN. Libenter scirem quomodo uxorem tuam mitiorem reddideris: nam discens fortè imitabor, & quod superest mihi uitæ, quietius transigam. BRA. Rem (ut arbitror) difficillimam aggrederis: nam psitaci rostrum nactus es: tamen non grauabor meum & uerum has feras cicurandi modum edocere. Principio, Antiquum morem considerare cœpi, quo uxor maritum, & maritus uxorem emebat. Id interpretatur Plutarchus, ex hoc significari, inter uirum & uxorem æqualitatem quandam esse debere, ut uterq; alteri sponte obtemperet. Cuius rei erant illa uerba solennia: Si fueris mihi Caius, ero tibi Caia. Deinde mihi ex instituto proposui, hoc momentaneum uitæ spatium in perpetua animi pace, quiete, & tranquillitate percurrendum esse: propterea primis illis diebus à nuptijs omnia agere cœpi quæ uxori meæ placere præuidebam, explorabamq; ab ancillis, à sorore, & alijs, an quicquã noscerent quod uxori meæ placeret, quod illi gratum foret et iocundum, & nihil intentatum omittebam, quin efficerem, ut in omnibus illi satisfacerem, & sua uota implerem. Illa uicissim ita me amare cœpit, ut quicquid cogitat, quicquid agit, in meum solatium sint, & nihil aliud animo habet, quàm mihi grata parare. Quippe in dies nouas dapes, nouos intinctus & scitamenta, noua opsonia quæ meo palato sapiant, perquirit. Si quandoq; in habitu corporis, & uestium genere mihi displicuerit, non arguo, non reprehendo, non exclamo, iubens ut hanc uel illam uestem dimittat, ut manicas aut torale mutet, ut uittas, in-

fulas'ue alio more gestet. Sed mihi fabellam quandam fingo: In templo mulierem uidisse tali habitu, taliq; mitra redimitam, quæ mihi adeò placuerit, ut oculis meis nihil unquam gratius occurrerit. Sequenti die aliam mulierem me uidisse refero, quæ ob uestium lacinias, ob uittarum uarietatem adeo mihi displicuerit, ut eam magis quam Tisiphonem abhorrerem, & quam nullo pretio matrimonio mihi iunctam esse uelim. Hæc audiens uxor mea uestes me inscio mutabat, uittasq; ut mihi gratum erat, aptabat. Itaq; pacificè, summo cum amore & beneuolentia ad frugem redibat. SEN. Vir sum ego qui hæc pati non possem, & cui has feras imperiose potius quàm blandè uincendas esse uidetur. BRA. Tuam tamen ad hanc usq; tam longæuam ætatem uincere non potuisti. SEN. Nec (ut arbitror) posthac uincam, nisi interfecero, aut spontanea morte decedat. BRA. Ego autem meam mihi cicurem, blandam, meisq; uotis commodam re minima reddidi. Nec dubito me oppositum facturum fuisse, si contumelijs, aut uerberibus illam peruincere uoluissem. SEN. Nunquam in iram in tanto tempore prorupistis? BRA. Nunquam. SEN. Quid ageres si tuos nummos expenderet, tuaq; bona dilapidaret? BRA. Imò ingenuè tibi dicam: primis illis mensibus à nuptijs claues cubiculorum quorũdam seruabam, in quibus pauca illa pecuniola quam habebam, & alia quædam domestica bona aurea & argentea condebantur, quoad eius mores occultè expertus essem. Sed postquam mihi filios peperit, quod statim post nonum mensem accidere nosti, uniuersis bonis meis sumptis, & tota illa pe-

cuniola

cuniola quam habebam, omnia illi præsentaui, & in eius ditionem dedi, his uerbis usus: Cassandra soror, hæc tua sunt, & natorum tuorum: si placet expendas atque profundas, tibi enim filijsq; profundes. Si parca eris, tibi, filijsq; parces, nunc enim peperisti, & iterum plena es: quantum in me sit, uel parca sis uel prodiga, nihil refert: mihi enim uel hic, uel alibi nihil unquam defuturum est: sed tibi, filijsq; tuis deesse posset si immatura morte præuenirer. SEN. Expendit'ne quantum lubet, & omnes mulierum cupiditates explet? BRA. Ter aut quater occultè obseruaui, magis parca est quàm optarem, qui meapte natura liberalis sum. SEN. O te felicissimum, qui adeò secundum uota uxorem instituisti. O dignum & sanctum consortium. BRA. Hoc est quod semper optaui, quietè, pacificè, & hilari mente uitam ducere, & cuius gratia tales mores institui, quamuis à principio ab amicis quibusdam admonitus essem, ne mihi femoralia (ut uulgari adagio fertur) ab uxore imponi sinerem, sed eam iurgijs & uerberibus subiectam redderem. Quem morem semper despexi, tanquàm nebulonum & indignorum hominum improborumq; putans. Etenim ingenuum existimo, nobile, ac penè diuinum, beneficijs potius & blanditijs uxorem sibi beneuolam reddere quàm minis. SEN. Deinceps & ego experiri incipiam nunquid meam mitiorem reddere possim. BRA. Id deniq; efficies, quamuis difficillimum sit contractas rugas serico panno adimere. SEN. Hæc de uxoribus satis sint. Ad id autem propter quod te uocaui descendamus. BRA. Quid est illud? SEN. Præcedenti anno promi-

sisti, & iureiurando affirmasti, post simplicia medicamenta, ea composita, quorum apud publicos pharmacopolas usus est, examinare: imò & iandiu te cœpisse enarrabas. Obsecro igitur atq; obtestor, ne promissa rescindas. BRA. *Promisi equidem, sed aliquem inuenire oportet, qui promissa obseruet. Diuersa enim sunt promittere, atq; præstare.* SEN. *Imò apud probos integrosq; uiros, idem planè est promittere & præstare.* BRA. *Ita certe est, & probus uir nunquam iureiurando affirmare aut negare debet, sed simplicißimis particulis, est, & non, continuè loqui. Quum igitur composita medicamenta examinare promiserim, quando opus erit & tibi lubebit, ita efficiam, ut tu uoti compos fias, et ego promissa non rescindam. Oro autem, ne in præsenti me impedias cœnam petentem, & ingenti fame oppressum.* SEN. *Et ego apud te cœnabo, ne alia occasione data laborem subterfugias, et apprimè opto hac die notatu digna felici omine incipiamus.* BRA. *Quid prohibet deposita ueste, cum domi simus iam incipere?* SEN. *Omnia composita medicamenta quæ in officinis habemus una scheda secundum hunc ordinem descripsi, ut omnes syrupi simul essent, omnia eclegmata simul, omnia unguenta simul, & eundem ordinem in cæteris seruo.* BRA. *In his disponendis ordinem'ne seruas? ut syrupi frigidi uno ordine, & calidi alio disponantur?* SEN. *Nullum ordinem seruaui, sed ut mihi offerebantur dispositasunt.* BRA. *Erit igitur idem ordo qualis in simplicibus fuit.* SEN. *Talis planè.* BRA. *Quæ autem series inter composita alias antecedit?* SEN. *Primam seriem*

riem Syrupis dedi, & inter illos, is qui de corticibus citri nuncupatur, primum locum obtinet. BRA. De his rebus tractaturi id in primis admonere uolo, cum in his compositis de simplicibus sermo erit, ad ea recurrere oportet, quæ in examine simplicium scripta reliquimus, nisi aliqua sint, quæ incuria eo libro omiserimus, hæc enim isto loco exponemus. Nunc autem syrupi de corticibus citri compositionem enarra. SEN. Ita apud Mesuen ferè legitur: Recipe corticum pomorum citri recentium libram unam, in quinq; libras aquæ fontium bulliant ad consumptionem duarum partium, & cum una zuchari libra fiat syrupus, & cum quatuor musci granis condiatur. Nec desunt qui in Iuleb proijciunt ex corticibus citrorum partes conuenientes, & propriæ quando uicinatur complexioni cocturæ eius, & est delectabilis, & quando submergitur in aqua decoctionis citri seta tincta ex chesmes, tunc est excellentior. Hæc Mesues, hunc syrupum describens. BRA. Imò & alij omnes hoc modo describunt. SEN. Reperitur'ne apud antiquos hic syrupus? BRA. Nusquam inuenire licuit: imò paucissimas huius generis potiones antiqui scriptis mandarunt, & paucissimis utebantur. SEN. Ergo syruporum mos antiquus non est. BRA. Non more nostro: quoniam apud antiquos oxymel, hydromel, ptisana, & quædam alia non multa inueniuntur: nec in diluculo propinabantur ut nunc fit, sed in febrium ardoribus pro siti sedanda, & ad aperiendum qualibet hora diei, cum opus esset. SEN. Mirum mihi uidetur antiquiores concoctricibus potionibus usos non esse. BRA.

Syrupus de corticibus citri.

Syrupis an antiqui uterentur.

Imò maxime usi sunt, & plerunq; Galenus concoquit melicratum ex hyssopo, hydromel & oxymel tribuens. SEN. Arbitrabar id nomen syrupus Græcum esse, & ex antiquißimis authoribus sumptum. BRA. Græcum certe est, & à Græca lingua deflexum, & potius synopus, quàm syrupus proferendum esset: unde Græci succum ὀπὸν uocant. fiunt autem potißimum ex succis synopi, usus autem fecit, ut syrupi dicerentur: quamuis Hermolaus à Syria dictos putet, & alij à σύρω, quod est traho, & ὀπὸς succus. SEN. Non possum aliqua ratione arbitrari antiquos Græcos non habuisse syrupos. BRA. Potiones habebant, sed quæ potius uinum, quàm aquam reciperent. SEN. Non'ne aliquibus nominibus eas appellabant? BRA. Quis hoc ignorat? nam πρόπομα, & προπόματα appellabant, nos præpotionem, & propinationes Latinè interpretari possumus. longe autem à syrupis quibus nunc utimur absunt. Quippe Aëtius capite centesimo uigesimo quinto, libro XIII. potiones ex melle & uino confectas προπόματα peculiariter appellari tradit. Et Alexander Trallianus lib. III. cap. XLIII. (alijs locis omißis) propomata facit ex aniso, apio, althæa, absinthio, malis medicis, mastiche ad colli dolorem repellendum, pro hydrope autem capite XXXI. propoma ex absinthio, caßia, id est nostra uocata canella, spica nardi, & apio componit. Quæ potiones nostrorum syruporum naturam sapere uidentur. Sed in uino potißimum parabant, & ex melle, quia illis nostrum saccharum deerat. Quandoq; tamen idem Trallianus in inflammatione iocineris, potiones ex aqua per deco

Præpotio & propomata antiquorum.

decoctionem tribuit, quæ recentium syruporum uice fun- guntur, ut ex apij decoctione, quæ potionum genera Græci ἀπόζιμα uocant. est autem capite XV. tertij lib. ἀπόζιμα. ex quibus certè habetur his potionibus humores concoxisse: & per potiones etiam capite XXVIII. concoquit, & capite XXIX. Quid autem opus est loca adducere? quippe constat concoctricibus potionibus totum Trallianum scatere, licet alterius compositionis, & modi sint, quàm hic, quas nos syrupos uocamus, tamen in eundem finem factæ pro concoquenda materia. Nec turberis quòd aliàs dixerim calorem naturalem eum esse qui materiam uerè concoquit, nunc autem hoc munus syrupis attribuam, quia ita esse constat solum calorem naturalem uerè concoquere, Syrupos autem ideo concoquere quia naturalem calorem augent, ideo in syruporum genere præsertim recentiorum multi sunt qui tantum alterant, & non digerunt, quia nec naturalem calorem augent, nec illi opem præstant, sed uel solùm infrigidant, uel alia qualitate corpus afficiunt: ea autem apud Galenum potißimè concoquunt quæ humores extenuant, propterea XXIIII. Aphoris. primi libri Galenus humores extenuat quos uult purgare Melicrato ex hyssopo, uel origano, uel tragorigano uel thymo, uel pulegio, quæ ab eodem authore in lib. Quos oporteat purgare, quo tempore, & quibus medicamentis, referuntur. SEN. Quomodo interpretari potest id uocabulum ἀπόζιμα? BRA. Defrutum seu deferuefactum à ζέω ferueo. erant autem ex herbis uel radicibus decocta, quæ frequenter post catapotia exhibebant. Imò &

apud Paulum Æginetam multæ potiones reperiuntur, quibus humores concoquebat: & apud Aëtium, imò & ante hos Oribasius Sardus, q penè diuinus creditus est, ut illo uersiculo circunfertur, ἄξιος εὐσεβίης δῖος ὀρειβάσιος, hoc est Dignus honore Deûm Diuus Oribasius. 3. libro potiones scribit, quæ uim concoquendi habent, &
ἡδέα. quæ à Græcis ἡδέα, & ὠφέλιμα, id est suauia, & utilia nũcupantur. Galenus præterea aquam hordei, mulsum, oxymel, & ante ipsum Hippocrates ægris propinarunt: constatq; apud Dioscoridem & Galenum plura uinorum genera fictitia quibus ægri utebantur, quæ uim nostrorum syruporum habere certum est. Ex his igitur inferendum putamus aduersus quosdam recentes sciolos, qui syruporum usus demunt, Antiquiores authores multa habuisse syrupis nostris proportionata, licet syrupis nostris non uterentur, nec componere scirent, illis tamen materias concoquebant: nam & extenuabant, & uias parabant ubi opus erat. Si autem uoluerim per Hippocratis, Galeni, Pauli, Aëtij, Sorani, (si is liber Sorani sit qui publicè circunfertur) Tralliani, Aureliani, Celsi loca edocere Antiquos potionibus concoquentibus usos esse, ex solis Authorum sententijs liber in iustum uolumen cresceret, & institutum nostrum omittere oporteret. SEN. Satius duco syrupos trutina perpendere, & uno uerbo contentos esse, Antiquiores morborum materias potionibus concoxisse. Dic autem, hic syrupus de corticibus citri iam citatus, conuenit'ne, an quicquam illi addi oportet? BRASAVOLVS. Præterea quæ à Mesue dicuntur, ualet etiam ad cerebri,

rebri, & cordis affectus frigidos, & ad omnes pituitosas ægritudines: ad has enim intemperies hoc syrupo frequentissimè utor. Quippe mihi institui ab initio & prodesse ægris, & placere. SEN. Ideo optimos poëtas imitaris, qui simul & prodesse uolunt, & delectare. BRA. Imò & optimos medicos imitari studeo, qui ea sectantur, quæ ab Hippocrate in Aphorismorum libro edocentur, ubi iubet ægro paulò deteriorem cibum exhibendum esse, modò suauior sit. Ventriculus enim illum amplectitur, & melius concoquit, quàm insuauiorem & meliorem. Mihi enim illi medici semper displicuere, qui adeò seuerè suos ægros tractant tanquam tyranni, ubi mitioribus & suauioribus rebus sanare possunt: quanquam & nimis indulgentes etiam accusem, qui omnia concedunt, huic communi sententiæ innixi: Quantitas nocet, non qualitas. SEN. Si poßibile esset, omnia ad exactam regulam, id est mediocritatem ducere oporteret. Sed cùm fieri non poßit, plerunq; ægris (cùm sine periculo est) indulgere conuenit. Nos autem ad prædictum syrupum reuertamur. BRASAVOLVS. Vt lubet, pro citri corticibus quid sumendum sit, disputatum est, an citri extima pars, id est ultimus ille cortex luteus, uel simul caro illa alba, quæ post corticem sequitur. Si cortex ille extremus sumatur, calidior est syrupus: nos autem totum id sumere consueuimus à luteo cortice usq; ad succum. Ego potius laudarem ut extremus cortex cum aliqua carnis parte, ad quantitatem

semipolicis sumeretur. Quibus citrea poma desunt, hi ex limonum corticibus parare possunt, quamuis nulla uirtus in his corticibus in coquendo relinquatur, uel saltem pauca: propterea limonum cortices non condiuntur. Si quis autem condire tentet, nullus sapor uel odor aut paucissimus relinquitur, demptis paruis limonibus, qui supra citra insiti sunt. Hi enim & dulcem succum, & corticem citri corticibus affinem habēt. potest etiam hic syrupus ex arantiorum corticibus fieri, tamen insuaues sunt illi cortices, quia amaritudinem habent gustu ingratam, quæ adhæret uentriculo, tamen illi confert si potui detur. Cùm hic syrupus deest, plerunq; citrorum conditura utor, quæ corticum citrorum uires maximè suscepit. Id autem quod à Mesue dicitur (& sunt qui in iuleb proijciunt ex corticibus citrorum partes conuenientes) tres sensus habere potest, Vnus est ut doceat, syrupum de corticibus citri hoc modo fieri posse, Cum iuleb sit, & prope cocturam suam peruenerit: nam (ut suo loco ostendemus) particularem cocturam exigit, in ipsum citrorum cortices pone, & ad cocturæ finem bullire sinas, Tunc syrupus de corticibus citri (præter modum iam edoctum) perfectus est. Secundus modus, qui sententiæ Mesuæ applicatur est, ut ad primi syrupi modum, quando prope cocturam accedit citrorum cortices addantur, quantitati iuleb, id est iam syrupi perfectionem accipere uolentis, pro ratione tamen, ut non sit plus quam oporteat, nec minus. Etenim in decoctione quinq; librarum aquæ libra corticum sit, & uiginti unciæ relictæ sint, & una zuchari libra addita sit, quæ ad

ad spißitudinem facit: duæ unciæ corticum citrorum sumantur, ut syrupo uis fortior reddatur, quoniam ex longa ebullitione priores cortices uires aliquas amisisse uidentur. Itaq; cor, cerebrum, & uentriculum uehementius iuuabit. Nec te lateat quod hoc nomine Iuleb ipsum syrupum intelligit, ut pluribus etiam locis uidere licebit. Tertium sensum omnes ferè pharmacopolæ sequuntur, ut non legant corticum citrorum, sed cidoniorum, quod re ipsa quidem conuenit, tamen nec ab re est, citrorum legere, & non cidoniorum, quandoquidem ex citris quocunq; anni tempore fieri poßit, ex cotoneis, non nisi statutis, nisi quis siccos cortices seruet, tunc autem uires amittunt. Imò & annis superioribus citra sola hyeme ad nos ferebantur, nunc nullum est anni tempus, quo citra desint, imò & incorrupta seruantur, & Italia nunc citreta habet amœnißima pluribus locis opere topiario dispoſita, fundis mirè consita sunt. Et apud Anxures & Formias. Anxur, quæ à uiarũ asperitate nomen sortita est secundum recentes, tamen secundum antiquos Anxur dictum est quòd ibi Iuppiter imberbis coleretur: quasi ἄνευ ξυρός, id est sine nouacula, nunc uulgò dicitur Terracina. Formiæ autem molla prope Caietam in uia Appia spatio tribus millibus paſſuum plus minus. SEN. Multi sunt pharmacopolæ qui cidoniorum cortices in ultima coctura accipiunt, alij citrorum. Quibus inhæres tu? BRASA. Hoc nihil refert, quoniam hic syrupus à Mesue sine his paratur: Deniq; addit aliquos esse, qui prædictos cortices addere uoluerunt, propterea quoscunq; cortices sumere, non magnifacerem. Id tamen

summè optarem, ut duo syrupi ex corticibus citri pararentur: Vnus, qui hos cortices reciperet per aliquot dies ex aqua maceratos pro effœminatis & delicatioribus uiris. Alius ex cortice non macerato, pro his qui amara potare non uerentur: Nam si hic cortex sine maceratione ebulliat, extremam quandam amarulentiam in decoctione relinquit, quæ tamen huic syrupo efficaciores uires præstat, uel primum ex maceratis corticibus dimittas, & citrorum conditorum condimento, illius loco utaris. Hic etiam syrupus delectabilior efficietur, si in Iuleb ferè decoctum, cortices ponuntur: Nam zucharum ita densatum amaritudinem in ipsum imprimi non sinit, & ita delectabilior efficietur, sed minus efficax. SEN. In his tuis prædictis, non aderit muscus, nec seta tincta in chermes. BRASAVO. Imò ut plurimum ex mosco componunt. An uerò seta illa in chermes tincta poni debeat, non magnifacio: quia nec Mesue dicit eam setam necessariò in huius syrupi decoctionem ingredi: imò inquit perfectiorem esse. Quod an uerum sit ambigimus. SEN. Quid sit muscus abs te discere cupio: de eo enim in simplicium examine tractare obliti sumus. BRASAVOLVS. Quæ de nostro uocato mosco his oculis hausi, ea audacter enarrare tentabimus. Antiqui, hoc est Hippocrates, Dioscorides, Galenus, & Plinius Galeno antiquior, & fortè in his perquirendis accuratior, nusquam de mosco locuti sunt: Intelligo autem de nostro uocato mosco odorato: quia muscum herbam & marinum muscum ad unguem pertractarunt: De mosco autem uel moscato nihil unquam

Muschus.

unquam apud hos inuenire licuit: Græci autem posteriores ut Aëtius, & Paulus, musci quidem uel mosci meminerunt, quid autem sit non exponunt, sed apud ipsos in compositionibus quibusdam mixtus inuenitur, ut apud Aëtium legere potes libro XVI. capite CXVI. & deinceps in omnibus compositionibus quas moscatas appellat, quia moscum recipiunt, in ipsis mixtum inuenies. SEN. Quomodo proferendum est muscus uel moschus? BRASAVOLVS. Nos muscum & muscatum dicimus, & apud Plinium muscus herba in Cyrenaica prouincia odorata nascitur. Græci posteriores moscum appellant, Mauritani Misch. Non est mihi curæ quomodocunq; nuncupetur, uel cum aspiratione, uel sine aspiratione scribatur, quoniam nulli sunt probati authores qui de eo loquantur: Suaderem tamen quòd posteriores Græcos imitaremur, Moschum dicentes. Quod nomen hinc nonnulli dictum putant, quia Græci animal hoc ex quo moschus colligitur, uitulorum colorem habere iudicarunt, quos μόχοι & μοχάρια appellant. Alij inquiunt ita appellari, quia Græci primos stolones μόχοι uocant. Moschus autem odoratus, est tanquam in eo animante stolo. Quicquid tamen sit, cùm Misch Afrum nomen esse nouerim, & in Africa potissimum hæc animalia nascantur, arbitror à Misch moschum recentes Græcos deflexisse, fit autem hoc modo: Animal est (quod Alphonsus illustrissi. Ferrariæ Dux quandoque in delicijs habuit in sua Padana insula quæ Alcinoi hortos

æquat) in Ægypto, & pluribus Africæ locis in colore ceruo simile, dorcade aut capreolo paulò maius, & nonnunquàm æquale. in figura capreolo simile, ungues multifidos habens ut capreolus, agile ualde, & uelocissimè currens, quod incolæ gazellam appellant, Nos capream uel dorcadem peregrinam nuncupare possumus: quamuis nonnulli uoluerint, diuersum animal à gazella esse, id in quo nascitur moschus. Quicquid tamen sit, quia de incertis nominibus cura esse non debet, illis inhæremus qui ex illis partibus proficiscentes gazellam appellari dicunt. Venetijs mercatores uidimus qui Illustrißimo Alphonso Duci Ferrariæ gazellam uendere cupiebant, moschum in folliculo habentem: Quippe in hoc animante superfluus sanguis circa umbilici partes colligitur, qui sanguis primò fœtet, deinde paulatim maturatur, quousq; ad suppurationem perueniat, & magis ac magis continuò redolet: Inest autem his beluis naturalis instinctus, cum huius abscessus maturitatem persentiunt, lapidibus atq; arboribus tumorem confricant, quoad duram pellem extenuantes pus exeat, quod odoratißimum est: hoc incolæ colligunt, & est moschus odoratißimus qui sponte fit, & ui ab animali non demitur: Tamen si in ea ultima maturitate ab animali sumeretur eandem ferè perfectionem haberet. Qui autem colligunt, folliculos ex alijs gazellis abreptos habent quos implent hoc perfecto pure, antequam maturuerit graue olet. Venetijs Gazellæ folliculum odorare uolui cùm esset animali iunctus, omnino grauem odorem habebat, quia nondum ad maturitatem peruenerat. Si autem acci-

dat

dat ab animali auferri antequam abscessus concoctus sit ut auferri debeat concoquitur quidem, sed ineptius olet. Ad nos perfectus in copia non affertur, sed folliculi solum ui ab animali abrepti, ex orientalibus & occidentalibus partibus ad nos comportatur: perfectior est ex oriente allatus, præsertim ex illis partibus in quibus nardus, & odoratæ herbæ nascuntur. Si folliculus ab animali dematur, ad moschum progignendum deinceps aptum non est. At si sponte sua exeat in maturitate confricando, tunc iterũ atq; sæpius moschum facit. Eiusmodi animalia moschum quidem maturant apud nos si habuerint quando conuehuntur, illa etenim sanies ad cocturam uenit, tamen iterum non emittit pus, aut ineptè emittit. Quod ratione cœli, aëris, & earum rerum quibus uiuit euenire arbitror. Nec aliud excogitare possum quàm tumorem illum, præter naturam toties repetitum materiam esse, quæ naturaliter in eo animante per illam uiam per modum crisis expellatur. Sicut in multis alijs menstrua sunt: nec id animal diu uiuere posse nisi ita expurgetur, propterea in nostro cœlo breui expirat. Nunc in mentem uenit, quòd odoratissimum moschum Venetijs uiderim, subnigrum, quem mercator quidam habebat, & ex prouincia Cathai se attulisse fatebatur, iter non ineptum sibi fingens per mare Euxinum, Colchum, Ibericham, Albaniam, quo ad in Scythiam peruenerit: Est enim Cathai regio Scythiæ extra Imaum pars. Nec mirum uideatur, quoniam eo loco regio est à Ptolomæo undecima Asiæ tabula Randamarcostra nuncupata, in qua nardus abundat, & quam Setus fluuius

alluit: Incolæ regionem, ubi optimus moschus nascitur, Erguiual uocant, particularem uerò urbem, Singui. SEN. Mirum est quomodo pus adeo redolere poßit. BRASA. Non mirum, quia omnibus non redolet, imò aliquibus ita displicet, ut noceat, alij odorantes capitis dolorem incurrunt, alij attonitum morbum, Mulieres præfocationem uteri. Nobis humanum stercus mirè displicet, non solùm ob odorem, sed & uisu, tamen canes & gallinæ eo uescuntur, tanquam re odoratißima, quia eorum odoratus à nostro longè diuersus est, & multa brutis sapiunt, quæ nobis amara uidentur: ideo non mirum si hominibus id, quod pus est alterius animantis, redoleat, cùm in maturitatem peruenerit. SEN. Nunquam deinceps hoc pure in condimentis utar. BRASA. Multa dimittere oporteret, si unde ueniant, & quid sint considerentur: quæ tamen optima opsonia sunt, uel ex ijs saltem optima parantur: sed quod intrat per os non coinquinat hominem, iuxta Christi sospitatoris sententiam. Si harum rerum rationem habere uolueris, nunquam pinguis fies. SEN. Dicas, qua qualitate moschus insigniatur. Calidum esse nemo dubitat, & etiam caliditate insigni, quod sanguinis concoctio indicare potest, præter experientiam, quæ rerum magistra est. Si enim corpori nostro applicetur, manifestißimè calefacit. BRASA. Varias & diuersas partes habere facilè deprehendi potest. Quòd siccitatem habeat, ex eo uidetur, quia si corpori nostro applicetur exiccat, & præterea odor in sicco fundatur, ut Aristoteles in Meteoris, & in libris de Anima docet.

cet. habet præterea suauitatem annexam, qua multorum capita aggrauantur & replentur. Auicenna calidum & siccum esse in secundo ordine iudicauit. Nos autem ab eo multas partes humidas non remouemus, & humiditas eius multum crassa est. Additq; Auicenna citrinum, id est luteum cæteris perfectiorem esse: Nos autem huius coloris moschum nunquam uidimus, nisi per citrinum ferrugineum colorem habentem intelligat. Hæc de moschi generatione & qualitatibus.

SEN. Post moschum quid granum sit apud antiquos scire percupio, ne errem in moschi pondere, quod grana quatuor esse debet: uideo autem aliquos siliquæ semen, alios triticum, alios hordeum sumere. BRASA. Ne sis mihi in hac re molestus, quoniam de ponderibus aliâs seorsum tractabimus, rem optimè ostendentes, non ex aliorum scriptis, sed ad oculos: quia nobis institutum est, potius sensibus loqui, quàm aliorum scripta imitari, præsertim ubi ex antiquis sensatæ rationes habentur.

SEN. Magnam moschi copiam singulis annis iunioribus uendo, ad uenerem excitandam. BRASA. Id mirè facit, si cum oleo cicino quod uos de Kerua appellatis, componatur: imò si uirile membrum eo ungatur, adeò mulieres in Venerem proritat, ut uarijs & inusitatis motibus clunes moueant. Id faciunt qui in sui gratiam & amorem mulieres ducere cupiunt: quod indicium est calidum atque siccum esse: eius etiam odore uterus mirè trahitur, propterea eius usus in pessarijs maximus est, præsertim in uteri strangulatu. SEN. Ingreditur & hanc compositionem seta in chermes

Moschus ad uenerem excitat.

tincta. BRA. Id ex duabus causis factum Arabes putant. Primo, quia setam confortare cor arbitrantur, ut Serapio cap. XXVIII. Aggregationis, & Auicenna in libello de uiribus cordis scriptum reliquere. Secundo, putant chermes, & ipsum cordis confortatiuum esse, & setam calidam & siccam cum temperamento. SEN. Es'ne tu alterius sententiæ? BRASA. In hac re quicquid senserim enodare tentabo. De seta in primis sermonem faciens, quam antiqui sericum appellarunt. In Italia antiquiori tempore non nascebatur: nunc passim habetur: & omnes Ferrarienses mulieres ferè eius natales norunt & artificium. Unum tamen est quo moueor ut non possim nostram uocatam setam sericum appellare: quia sericum ex arbore depectitur apud Seres. Sunt autem Seres populi in Scythia extra Imaum montem, ut Ptolemæus XI. Asiæ tabula docet: in quo loco sericum nasci capite XVII. 6. lib. Plinius scribit, inquiens: Seres, lanicio syluarum nobiles, perfusam aqua depectentes frondium canitiem: unde geminus fœminis nostris labor, redordiendi fila, rursumq; texendi: Tam multiplici opere, tam longinquo orbe petitur, ut in publico matrona translucceat. Seres mites quidem, sed & ipsi feris persimiles, cœtum reliquorum mortalium fugiunt, cum commercia expectant. Hactenus Plinius. Ex quibus colligere licet supra arbores, & arborum folia sericum nasci, & à uermiculo non fieri. Aliàs autem arbitratus sum, uermes supra arbores suapte natura ascendere, ibiq; & depasci, & sericum facere: at supra folia fieri planè constat. Hos populos Ptolemæus Sericos appellat,

Seta.

Sericum.

Seres.

appellat, ubi Serici montes sunt: quamuis Plinius Series uocet. Sericum nunquam uidimus quod sciamus, tamen Scythicas uestes, mappasq; Scythicas, & sudariola obseruauimus, quæ ex alia materia esse quàm sit nostra seta comperimus. Cum Plinio Virgilius est, inquiens: Velleraq; ut folijs depectant tenuia Seres. & Ausonius in singulari Ser dicit, in plurali Seres. Quod præcitato Virgilij loco Seruius animaduertit: est autem Ausonij carmen, Iam pelago uolitat mercator uestifluus. SEN. Ex his igitur constat Antiquorum sericum nostrum non esse, quia ipsi è folijs lanuginem quandam aqua depectebant, deinde filabant, ut deniq; telas contexerent. Sed de quo miror Pausanias est, qui non uult sericum dici eo quòd apud Seres nascatur, sed potius Seres à serico denominationem habere. Nam Ser est (ut inquit) nomen uermiculi qui sericum facit, à quo & sericum & Seres denominantur. Quod an uerum sit, non reperio: imò oppositum constat, ut Solinus capite LVIII. testatur, idem ferè cum Plinio scribens. Inquit enim: In tractu eius oræ, quæ spectat æstiuum orientem ultra inhumanos Scythas, primos hominum Seres cognoscimus, qui aquarum aspergine mundatis frondibus uellera arborum adminiculo depectunt, liquoris & lanuginis teneram subtilitatem more domant ad obsequium: hoc illud est sericum in usum publicum damno seueritatis admissum, & quo ostentare potius corpora, quàm uestire, primò fœminis, nunc etiam uiris persuasit luxuriæ libido. Et reliqua de earum gentium moribus, quæ & Plinius & Ser.

ipse referunt. Ex quibus habetur, arboris lanam potius esse sericum, quam nostra à uermiculo facta seta: quamuis serici nomen ad omnes arbores lanigeras usurpemus. Constat equidem apud alias plures gentes, præter Serias lanigeras arbores inueniri. Omnis autem eius generis lanugo sericum dicitur, quia ea quæ apud Seres nascitur cæteris perfectior est, unde per excellentiam aliæ lanugines sericum appellantur, tamen & suo particulari nomine insignita sunt. Plinius cap. XI. lib. XII. in Persia Gosopinos arbores appellat, qui circa fruticem lanuginem habent, ex quibus lintea fiunt Indicis præstantiora. In Arabia præterea Cyna arbor reperitur, ex qua uestes fiunt: & Insula est in Persia, quam Plinius capite X. XII. lib. Tylus uocat, in qua arbor est cucurbitam faciens cotonei mâli amplitudine, quæ maturitate ruptæ ostendunt lanuginis pilos, ex quibus uestes pretioso linteo faciunt. Hæc omnia à nobis serica nuncupantur: quamuis Plinius dicat has arbores lanigeras esse alio modo quàm serum. Si autem rem interius contemplari uoluerimus, ex his telæ fiunt quæ à nobis bombycinæ appellantur: Nos etenim herbam habemus, ex qua bombycinæ uestes ita à nobis uocatæ fiunt, quas Latinè Gosopinas dicere possumus. Ea autem lana ab aliquibus inter lina numeratur, unde xylina dicuntur: quamuis ab alijs inter lanas esse iudicentur. Plinius inter lini genera xylon numerauit, unde xylina lina. Adde quòd capite primo lib. XIX. etiam Gosopium uocat. Nos omnia ea, quæ ex arbore, uel herba nascuntur, potius inter lina numerare suademus,

quæ

quæ autem ex animalibus inter lanas: quamuis inter hæc etiam non multum discriminis facere, nec cum alio, qui secus dixerit, digladiari uoluerim. Sunt uerò qui contenderint Seres idem sericum habere, quod apud nos est, & illud uermiculos facere, nec supra folia nasci, cuius sententiæ Volateranus est, cui non solùm non assentimus, sed de eo miramur, qui Plinium quem non rectè intelligit, reprehendit: nanque dicit non nasci supra folia, nisi illuc uermiculi scanderint. Sumit autem argumentum Volateranus ex Virgilio secundo Georgicorum suprà citato, dicente, Velleraq; ut folijs depectant tenuia Seres. Addit Pausaniæ authoritatem in fine sexti libri dicentem, σὴρ appellari uermiculum, id est ser, quo sericum fit, unde Seres populi apud Indos, quòd his potißimè abundent. Addit & Procopij sententiam de serico in Europam aduecto, hoc autem est primo libro belli Persici, ubi inquit: Ad Iustinianum principem duos monachos eius semen (ego potius oua, quàm semen nuncuparem) ex Serinda Indiæ ciuitate Constantinopolim attulisse: ex eoq; deinde sub fimo posito paulatim uermiculos emersisse, qui mori folijs enutriti sericum fecere. Inde transfusum est per reliquam Europam. Vt autem Volaterani sententiam magis affirmemus ea addam, quæ à Diuo Ambrosio capite XXIII. quinti Hexemerôn dicuntur, ubi inquit: Et quia de uolatilibus dicimus, non putamus alienum ea complecti, quæ de uerme Indico tradit historia, uel eorum relatio qui uidere potuerunt, fortè hic corniger uermis conuerti primum in speciem

caulis utq; in eam mutari naturam in processu quodam fieri bombilis, nec eam tamen formam figuramq; custodit, sed laxis, & latioribus folijs uidetur pennas assumere. Huc accedat pro Volaterano Seruij testimonium, qui secundo Georgic. inquit, Apud Indos & Seres sunt quidam in arboribus uermes, qui bombices appellantur, qui in aranearum morem fila tenuissima deducunt, unde est sericum: nam lanam arboream accipere non possumus, quæ ubiq; procreatur. ex quo Seruij testimonio sumi potest, apud Seres uermiculos esse, qui bombices dicuntur, sericum facientes: & non esse lanam supra arbores, quia hæc ubiq; habetur. Accedat in hunc cumulum, quòd aqua calida sericum nostrum deducitur. Nec prætermittamus Suidæ testimonium, qui idem refert quod à Procopio dictum est, duos peregrinos seniores uel presbyteros, non autem Monachos, ut Procopij interpres retulit, & etiam à Volaterano refertur: quanquam non dubitem Iustiniani tempore monachos fuisse, hi ad Iustinianum detulere. Suidæ autem uerba (ne fortè desideres) hæc sunt: σῆρες ἔθνος. ἔνθα ἡ μέταξα γίνεται. ἐξ οὗ καὶ σηρικὰ τὰ ἐκ μετάξης ὑφασμένα λέγονται. καὶ σὴρ, σηρός, ὁ σκώληξ. σηρικὴ, ὅτι ἡ μέταξά ἐστιν, ἐξ ἧς εἰώθεισαν τὴν ἐσθῆτα ἐργάζεσθαι ἣν πάλαι μὲν ἕλληνες μηδικὴν ἐκάλουν. τὰ δὲ νῦν σηρικὴν ὀνομάζουσιν. [illegible] δὲ ἰουστινιανοῦ πρὸς αἰθίοπας πρεσβεύονται ῥωμαίοι, ὅπως οἱ αἰθίοπες ὠνούμενοι τὴν μέταξαν ἐξ ἰνδῶν, ἀποδόμενοι δὲ αὐτὴν ἐς ῥωμαίους αὐτοὶ μὲν κύριοι γένωνται μεγάλων χρημάτων. ῥωμαίοις δὲ τοῦτο ποιήσωσι κερδαίνειν μόνον, ὅτι δὴ οὐκέτι ἀναγκασθήσονται τὰ σφέτερα αὐτῶν χρήματα

ταὶ

τὰ ἐς τοὺς πολεμίους μετενεγκεῖν, καὶ σηρικὸν νῆμα, καὶ σηρικὰ ἱμάτια. Quem si interpretari uoluerimus, hæc dicit: Seres gens, apud quam ea, quæ uulgò à nostris seta dicitur à Græcis metaxa, gignitur: unde & serica dicuntur, quæ sunt ex seta contexta: & ser seris uermiculus. Sericum idem est quod metaxa, id est seta: ex quo consueuerunt uestem conficere: quam olim Græci medicam uocabant: nunc sericam dicunt. Tempore Iustiniani imperatoris Romani ad Æthiopas legationem miserunt: ut Æthiopes ementes sericum ab Indis & id per manus tradentes Romanis: Ipsi quidem magnam pecuniarum uim compararent: Romani uerò hoc unum lucrifacerent: ne cogerentur in hostes suam pecuniam transfundere: hinc dicitur & filum sericum & sericum uestimentum. Nos autem ab his dissentire cogimur, quicunq; hi sint qui Plinio aduersari uolunt, quippe scimus sericum apud Seres in arborum folijs nasci, tanquam lanugo, ut supra cotonea mala lanuginem uidemus. Ampla autem est, & oblonga apud Seres, ut filari poßit: quod non solùm ex Plinij testimonio scio, sed uiros allocutus sum, qui totam Scythiam peragrarunt, hi referunt supra arborum folia nasci, & ipsa folia reduci. Huc afferam Amiani Marcellini testimoniũ, qui libro XXIII. idem cum Plinio sentit inquiens, Agunt ipsi quietius Seres, armorum semper & præliorum expertes, utiq; hominibus sedatis, & placidum est otium uoluptabile, nulli finitimorum molesti. Cœli apud eos iocunda, salubrisq; temperies, aëris facies munda, leuiumq; uentorum commodißimus flatus, & abundè syluæ sublucidæ, à quibus arborum fœtus aqua-

rum asperginibus crebris uelut quædam uellera mollientes ex lanugine & liquore mixtam subtilitatem tenerrimam pectunt, nentesq; subtegmina conficiunt sericum, ad usus antehac nobilium, nunc etiam infimorum sine ulla discretione proficiens. Ipsi præter alios frugalissimi, pacatioris uitæ cultores, uitant reliquorum mortalium cœtus, cumq; ad coëmenda fila uel quædā alia transeunt flumen aduenæ, nulla sermonum uice propositarum rerum pretia solis oculis æstimant, & ita sunt abstinentes apud tradentes genita, nihil ipsi comparant aduentitium. Ex quibus manifestè colligitur Marcellinum idem cum Plinio sentire, & uerè sentire: eos autem longè decipi qui aliter sentiant: nam sericum uerè lanugo est supra arborum folia concrescens. SEN. Authores tamen, quibus innituntur, despiciendi non sunt. BRA. Non equidem si ab illis intelligerentur. SEN. Volateranus igitur authores non intelligit? BRA. Non lubet supra hanc rem iudicium ferre, fuit equidem uir multæ lectionis Volateranus, sed non multi iudicij, qui non animaduertit alios authores à Plinio aberrare potuisse: nempe difficile est Plinium summum uirum taxare, non quia & ipse uir non sit, sed difficile, quia nisi certas, & statutas rationes habeamus, silendum potius est, quam incerta effutire. Vt autem exquisitius recentiorum errores ostendam, qui uolunt apud Seres uermiculos esse supra arbores, & non foliorum lanugines, id scire te uolo apud antiquiores nostrum sericum bombycem appellari: nam ut Plinius lib. XI. capite XXII. docet, in Assyria genus est bombycum nidos luto facientium, & ceram longè co-

piosius

piosius quàm apes parientium: hic nõ est uermiculus iste qui nostram setam facit, sed erucæ genus est. Deinde addit esse aliam originem huius uermis: nam habet duo ueluti cornua, nec is est qui nostram setam faciat. Postea inquit: fit bõbilis, ex quo necydalus, ex hoc in sex mensibus bombyces telas aranearum more texũt ad uestem, ad luxum uirorum ac fœminarum, quæ bombycina appellatur: hic est ille uermiculus, cuius oua inter mammas nostræ mulieres fouent, & uermiculi nascuntur setifici passim per totam Italiã nunc, de quo elegantissimè Hieronymus Vidas Mantuanus cecinit. SEN. Igitur nostra seta apud antiquos bombyx erat? BRA. Erat equidem, & Plinius capite XXIII. eiusdem lib. XI. tertium genus ponit in Co insula inuentum, quod propriè ad nos perlatũ est in Italiam ex folijs arborum caducis natum: & hoc est ex quo propriè nostra uocata seta fit: & quamuis ex cupressi, terebinthi, fraxiniq; folijs nascatur, & surfure pascerent, tamen inuentum est temporis processu morum maximè amare, quamuis & alia quælibet folia amet, sed non ita bene setificat. Mulieres Ferrarienses in primo uere antequam mori folia eruperint (quia postrema arborum morus germinat, ideo sapientissima nuncupatur) suos uermiculos lactuca nutriũt. Vehementius nigræ mori folia amat, & propterea si hæc comederit elegantius sericũ, & abundãtius facit. Nostra igitur seta sericũ dici nõ debet, sed bõbyx, quia ita apud antiquos appellabatur. SEN. Quid ergo erit, quod uulgo bõbaso dicitur. BRA. Quod ab antiqs gõsopiũ uocabatur, ex arboribus uel herbis, Nos cotonũ uulgo dictũ

habemus: In Creta nascitur ex frutice paruulo, fructum similem barbatæ nuci ferentem. In Apuleia, & Oenotria etiam frequentissimum habetur, & in Maltha insula prope Siciliam, quam superioribus annis equites Hierosolymitani uel Rhodij Rhodo amissa non ui, sed proditione, sibi Coloniam elegere. Nos etiam Ferrariæ cotonum uidimus, & plantauimus, ac collegimus: Quare cotonum nostrum, sericum potius appellandum duco, quàm nostram setam: quia omnia lina (hæc ita nunc appellantur) quæ uel ex arboribus uel herbis initium sumunt, potius serica nuncuparem, quàm bombycem, si proprium nomem non haberent, tamen habent, quia quod apud Seres nascitur sericum dicitur: quod in Oenotria, gosipion. Nostra autem seta ab antiquis bombyx dicta est, à nobis seta, quoniam primi panni ex ea confecti longiores uillos in morem setarum habebant: est enim seta quasi sueta in sue pilus. Illud tamen prætermittendum non est, posteriores Græcos hoc nomen sericum, etiam nostræ setæ à uermiculo factæ attribuisse, &

Σηρικὸν. σηρικὸν dixisse, quamuis & μέταξαν appellent. SEN. Ea quæ de serico à te enumerata sunt, breuibus collige. BRA. Libenter, cotonum uel bombaso Gosopium est apud antiquos, nostra seta bombyx: quamuis et recentes Græci σηρικὸν, id est sericum appellent, sed diuersa appellatione, quia antiquum sericum ita nuncupatum est, quia apud Seres fit, in Scythia, id est Tartaria, & inde pulcherrimum ad nos fertur, & pulcherrimas texturas Scythicas obseruaui, quæ aliam speciem habebant quàm nostra seta faciat. Nostra autem seta dicta est sericum à

sete

ſete uermiculo ipſam faciente: ita enim hic uermis in aliquibus Indiæ partibus nuncupatur. SEN. Vnum eſt, quo diſcrucior, quid ſcilicet ad eorum uirorum authoritates dicendum ſit, qui oppoſitum ſentire uidentur. BRA. Dicas à recētibus non rectè intelligi. Nam Virgilius pro nobis eſt, quando depectunt tenuia uellera folijs: Pauſanias autem dicit Seres eſſe Indiæ populos, quamobrem opus eſt eſſe alios Seres in India, quàm apud Scythas. Non defuere tamen qui proceres apud nos appellantur, dicentes Seres in India eſſe, & Scythiam eſſe Indiæ partem, qui quantum hallucinentur, clarum eſt Coſmographos conſiderantibus. Nam Scythiam diuidunt in Scythiam extra Imaum montem & Scythiam intra Imaum montem: Seres & Serica regio ſunt in Scythia extra Imaum montem, cuius termini hi ſunt, Ab occaſu habet alteram Scythiam & Sacas, à ſeptentrione terram incognitam Ptolemæo, ab ortu Sericam, à meridie partē Indiæ extra Gangem, ſimiliter Serica à meridie partē Indiæ extra Gangem, ut uidere liceat Sericam aliam prouinciam ab India eſſe ſi in Scythia ſit; ſi autē per ſe prouincia ſit, adhuc ab India diuerſa eſt, quia ad Indiam à meridie terminari dicitur à Ptolemæo. Adde Indiā trās Gangem dicitur terminari ad Sericam: nam ab occaſu alteram Indiam habet, & Gangem fluuium: à ſeptentrione, Scythiam, & Sericam: ab ortu, Sinarū regionem: à meridie, Indicum pelagus. Propterea, quod à Pauſania dicitur, Seres populos eſſe apud Indos à ſer e uermiculo denominatos, gētes alias eſſe, putare oportet, quàm quæ in Serica apud Scythas uiuunt: nam in India, maxi-

ma nostræ setæ copia est, cuius maximum emporiũ in Calechut fit: quamuis & ex Serica regione illuc afferatur. Vides etiam, quod ex Procopio adducitur esse apud Indos, non inueniri apud probos authores, aut Serindam, aut Seres in India: arbitrorq; monachos illos non attulisse uermiculorum oua, aut ex Serica, aut ex Serinda, sed potius ex Assyria, ubi maxima est horum uermiculorum copia, & inde Constantinopolim facillimus est transitus. Quod præter rem non est, illos monachos ex Hierusalem & partibus Syriæ uenisse, aut fortè ex Seri regione uenere, quæ in tractu est regionis Colchicæ. uel cùm nostro hoc tempore in Persia, Eri, sit urbs ita fortè dicta corrupto uocabulo quasi Seri, in qua ingentißima est huius setæ copia, adeo ut totus alicuius etiam magnæ urbis populus seta uestiri poßit, quæ à uermiculo fit, fortè illi monachi inde uenere. Quod uerò additum est ex Diuo Ambrosio, nihil ad rem, quia de uerme Indico sermonem habet, non autem de Serica regione. Nos autem fatemur nostrum uermiculum ex India allatum esse, aut ex Eri parte Persiæ in regione quæ Chorazani nunc dicitur: quamuis & ex Colcho, & ex Tyro, & ex tota Assyria potuisset Constantinopolim à monachis, aut senioribus quibusdam ferri. Seruij autem testimonium satis uideretur, nisi maior esset Plinij, Marcellini, Solini, ac Melæ authoritas, & etiam ueritas oppugnaret: mirorq; de ipso qui dixerit, nos lanam arboream accipere non posse, quæ ubiq; procreatur: quia arborea lana, quæ sericum sit, non nisi apud Seres procreatur. SEN. Breuibus quæ dicta sunt conclude. BRA. Nostra seta apud antiquos,

antiquos, bombyx est apud posteriores. Sericū, non quidem deductum à Serica regione, sed à sere uermiculo. Nostrum cotonum uel bombasum gosipion est. SEN. Fertur'ne sericum ad nos è Serica regione? BRA. Fertur quidem, & præsertim pulcherrimæ uestes feruntur, sed à nobis tota ea pars Tartaria nuncupatur, quamuis post Ptolemæi tempora, regiones inuentæ sint & potentissimi reges, ac bellicosissimæ gentes post Sericam: quippe inuenta sunt, Tagus, Tholonia, Chairam, Cathay, et multa alia illis antiquioribus ignota, è quibus pulcherrima serica ueniūt. Habes igitur quid sericum sit, & quòd nostra seta non sit uerè sericum. An modò seta nostra calida sit, & cor confortet, inquirendum est, quod per duos tramites agere tentabimus. Primus est, uia regia, id est experientia ipsa rerum magistra, ex qua manifestè deprehenditur setam siccam esse, sed an calida sit facilè deprehendi non potest. Alia uia est ex causis rerū sumpta, naturam horum uermium considerantes, & quibus nutriantur. Nutriuntur hi uermes apud nos mori folijs, quæ summopere amāt, unde ex horum foliorum qualitate, & setam esse putamus, quamuis nulla ferè sit herba, qua non saturentur: imò Ferrarienses mulieres antequam mori germinauerint, lactucæ folijs libenter pascunt: sed opus sericum totum ex moro est, morus autem frigidam temperaturam habet, ideo & sericum nostrum frigidum esse censeo. An uerò cor confortet, à nullo authore dicitur, qui fide dignus sit, Serapione & Auicenna demptis. Serapio tamen id non asserit, sed à quibusdam medicis dici asseuerauit. Nobis autem ea cordi conferre uidentur Bombyx.

(ut Galeno placet) quæ odorata sunt, Seta autem non solùm odorata non est, sed fœtet, nisi ab alio odorem sumat: ideo à compositionibus quæ corroborare habent, potius arcerem, quàm recipere uoluerim. SEN. Tamen hic mos ualde incaluit. BRA. Quicquid sit, & quomodocunq; usus processerit, hanc esse ueritatem non solùm arbitror, imò scio, & potius alicuius corroborares, si eum serica ueste donares, quàm si libram serici comederet. SEN. Nos sericum accipimus in chermes infectum. BRA. Et hic alius error est priore maior, quia sericum ita infectum in primis præparatur ut colorem recipere poßit: præparatur autem liquido alumine, quo primo imbuitur, liquidum autem alumen uentriculo aduersatur: quomodo igitur hic syrupus ad uentriculum ualebit? Adde postquam sericum in chermes ebullitionem immersum est, statim in rem quandam immergunt, quæ nostra lingua Mistra nuncupatur: in quam gallæ ingrediuntur, ipsi pope appellant. Suaderem igitur, ut setam in chermes tinctam non acciperes. SEN. Quid igitur sumemus? BRA. Aut nihil, aut ipsum chermes sine seta. SEN. Vidi, qui granum tinctorum pro chermes acciperent. BRA. Hi minus despiciendi sunt, quàm qui setam in chermes tinctam sumunt. Sed quia facillimum est habere chermes, ideo potius ipsum habere cures, quod etiam uili pretio assequeris, nempe Venetijs non expendes pro qualibet libra, quatuor libras Venetas. Non est autem coccus chermes, quia coccus est nostra uocata grana, quæ ex Cypro affertur, & in Italia etiam nascitur: unde multi decipiuntur qui putant chermes esse coccum.

Coccus, Chermes.

SEN.

SEN. Reperitur'ne apud antiquos chermes? BRA. Non erat in magno usu apud eos, tamen ipsum reperio: non tamen sub hoc uocabulo chermes, sed sub cocco. SEN. Rem inauditam dicis. BRA. Fortè magis miraberis si tibi dixero in Italia esse chermes, & in Apennino, Regium Lepidi uersus, nos excauasse, sed (ut arbitror) tincturæ ineptum, tamen experti non sumus. SEN. Quid dicis excauasse? Chermes semen esse putabam. BRA. An semen sit, an non sit, ambigo: quid autem putem, aut dubitem afferre non grauabor. Scito ex herbarum radicibus sumi, & non esse semen quod extra terram herbis insit. Ego frequenter excauaui, & granula circa radices collegi quæ breui tempore in uermiculum transeunt. SEN. Quomodo transire possunt? fit'ne ex semine uermis? BRA. Aperitur semen, & parua quædam formica alata exit, quæ auolat, exterior cortex inanis relinquitur, qui ad tincturam nihil ualet, & hic est cocci uermiculus, qui apud Diuum Hieronymum reperitur, & in sacris literis legitur Tinctura ex uermiculo, id est re in uermiculum tendente, imò proprio uermiculi sanguine, in ea re quæ semen uidetur, uel paruum ouum incluso. SEN. Quomodo prohibetur, ne in uermiculum transeat? BRA. Cùm ea semina, uel quicquid sint, statim à radice demuntur: in aliquibus locis aceto inspergunt, ut uelox illa generatio extinguatur. In alijs locis in butyrum, aut pinguedinem iaciunt, quæ uermem extinguunt. SEN. Quæ herba est illa, cuius radicibus inhæret chermes? BRA. Multæ sunt herbæ, sed una inter alias parua incisa multùm, quæ pinpinellæ folia imitatur, tamen ma-

gis incisa sunt. In multis Germaniæ locis colligitur, & in Polonia præsertim apud Crocouiam urbem regiam, circa Vistulam flumen: imò Poloni chermes appellant clerwiecl, quod etiam nomen mensis est, in quo potissimum chermes colligunt: solum enim apud Polonos hoc mense colligitur. Et quod in Polonia nascitur alia plura in perfectione excellit. In Hetruria quoq; nascitur, & Hetrusci putant genus pimpinellæ esse, & hanc herbam suo uulgari nomine strellam appellant, alij thrialmum. Nascitur autem & sub alijs herbis: nam Poloni tres herbas habent, sub quibus nascitur. Vna est, quam ipsi appellant nyedospialek, putant esse auriculam muris, tamen non est illa Dioscoridis, sed ipsi ita appellant. Nascitur & sub parietaria & sub siligine, quam Græci & Latini olyram, Poloni zito: nos segala uocamus. Sed hanc non excauant, quia maior est prouentus ex siligine quàm ex chermes. SEN. Cur dubitas an semen sit? BRA. Quoniam in uermiculum transit. SEN. Apud nos etiam multa legumina uermiculi efficiuntur. BRA. Non ita citò, nec in uniuersum, sed ex corruptione, una tantum parte leguminis in uermem transeunt, qui aliam partem comedit. Quòd autem sit ouum, & non semen, mihi persuadet etiam sub uarijs herbis inueniri, unde suspicor esse aliquorum uermium oua, uel subterraneorum animalium, ut suadet illa cita uermiculi generatio: & si uermiculū uolātem digitis interfeceris, purpureum cruorem, aut purpuream humiditatem emittit, qua digiti inficiuntur: imò si in granis chermes, quæ Venetijs uenduntur, spectes, nonnihil inest quod uermiculi colorem
habet.

habet. Adde quum senescit non tingere: quod indicium est humiditatem illam purpuream exiccari. Ideo suspicatus sum ouum esse, & non semen, & præsertim, quia & illa herba pimpinellæ similis: & aliæ, in quarum radicibus chermes inuenitur, aliud semen habent supra terram, quo progenerantur. SEN. Quid in causa fuit, ut in hoc syrupo chermes acciperetur, & seta in eo tincta? BRA. Quid sentiam aperire enitar. Quod Græci coccum dicunt, Arabes chermes, uel chesmen appellant. Ideo ubi in Arabum compositionibus ponitur chermes, coccus sumi debet, ut apud Serapionem uidere licet, capite CCCXXI. Verùm quia granum id, quo setam inficimus, dicitur & ipsum chesmes, & nos charmesinum uocamus colorem illum floridum, & chermes hoc granum nostra uulgari lingua. Propterea recentes in Arabum compositionibus cùm chermes inuenere, nostrum chermes accipiunt, cùm potius coccum accipere debuissent, qui est uerus Arabum chermes: ut facilè uideri potest si quis Serapionem, & Dioscoridem legat. Inquit enim Serapio: Chesmen apud Dioscoridem est arbustum, quod administratur ad accendendum ignem, & est medium inter arborem & herbam, cuius rami sunt multum subtiles, super quos sunt grana rotunda similia lenticulæ, quæ colliguntur & reponuntur, & conseruantur, & conficiuntur ad tingendum. Et melior grana est illa quæ defertur ex terris quæ dicuntur Galates & Andabusi, & ex Armenia, & secunda est illa de Siana & Lithia, & deterior omnibus est Hispana. Reperitur autem in arbore glandium interius Calchic animal

Charmesinus color.

teſtoſum paruum, ſimile limacijs, & colligunt illud mulieres cum ore earum. Hæc Serapio ex ſententia Dioſcoridis, ſatis barbarè & infidè. Cui ſi Dioſcoridem in capite de infectorio cocco perleges, idem cum ſuo cheſmos eſſe deprehendes. Inquit enim Dioſcorides: Κόκκος βαφική, id eſt granum tinctorum, ſurculoſo naſcitur frutice, cui grana lenticulæ adhærent: leguntur hæc ad uſus, componunturq́; Optimum eſt è Galatia & Armenia, ſequens ex Aſia, Ciliciaq́;: peßimum ex Hiſpania. In Cilicia è roboribus prouenit limaci paruo ſimile, quod loci eius mulieres exceptum ore, coccum ſpecialiter appellant. Vbi uides chermes apud Serapionem eſſe Dioſcoridis coccum. Quid autem per id uelit Dioſcorides, quod mulieres excipiant ore, non poſſum aliud coniectari, quàm ita excipere ut melius ſeruetur: inde enim non nihil maturitatis contrahitur. Aliter enim quid ſentiat, imaginari non poſſum, niſi codex corruptus ſit, & aliquid deſit: imò alias putaui coccum Dioſcoridis eſſe noſtrum chermes, & mulieres ore accipere, ne in uermiculum tranſiret. Sed hoc me dimouit à tali ſententia, quia dicit naſci frutice ſurculoſo: herba autem eſt, ex qua noſtrum chermes ortum habet: Coccus autem infectorius naſcitur ex frutice, & de eodem loquens, dicit in Cilicia è roboribus naſci: apparet autem quod è roboribus naſcitur, eſſe granum quod tingendo eſt, non autem chermes. Vel dicimus in codice Dioſcoridis nullum eſſe uitium, ſed locum fuiſſe ab interprete male intellectum. Cuius loci uerba ſunt: ἣν αἱ τῇδε γυναῖκες τῷ ςόματι ἀναλέγουσαι κόκκον καλοῦσιν. quæ ſic ad uerbum transferas: Quem

eius

eius loci mulieres ori colligentes, coccum uocant. Mulieres enim colligunt coccum ori, id est ad os tingendum ac fucandum: ut τῷ ϛόματι non septimi apud nos casus, sed datiui uim habeat. Illam autem uocem euulsum uel exceptum, de suo addidit interpres, neq; usquam est in Græca litera. Cuius rei magnificus & Reuerendißimus CAELIVS Calcagninus, uir undequaq; doctißimus, me attentum fecit. Sed ad rem nostram redeuntes, Cum in Mauritanorum compositionibus chermes, aut setam in chermes tinctam reperies: noli chermesinum intelligere, sed infecturam in coccum, id est in granam tinctorum appellatam: unde coccinea uestis apud antiquos. Est enim alia res chermes. Ideo illos non multùm reprehendo, qui pro seta in chermes tincta coccum sumunt. Adde tamen nec setam tinctam aut pannum sumenda esse ob præparationem. An uerò cor roboret, nondum apud aliquem authorem fide dignum reperi, sed tantum adstringere, & uulneribus neruorum prodesse. Tamen supinus quidam error apud nonnullos planè quintæ claßis medicos inuenitur, qui granum quod tingendo est, ad prouocandos menses exhibent, cùm plurimum supprimat, ut ego plerunq; eius puluerem exhibeam his mulieribus, in quibus de abortu dubium est. Et quia nonnullæ sponte abortire uolunt, ne in furto deprehendantur, petentes ut in hac re illis opem darem, ego hoc granum exhibui, ne si uellent, abortire possent. Qui autem ducere menses fatentur, argumentum sumunt ex colore, quia rubrum, ac si rubra menses ducant: multi enim maximam propositionem habent

ßimmè falsam: Omnia rubra menses prouocare, tamen multa rubra inueniuntur, quæ uim adstrictiuam habent: Scitoq; quod à Dioscoride dicitur, Cuius grana lenticulæ adhærent, non esse intelligendum grana lenticulæ figuram habere, sed quòd more lenticulæ inhærent. SEN. Igitur non est nostra, qua tingunt in chermes? BRA. Non ut uidetur. SEN. Igitur nostram granam edoceas, & quid illud sit, quo nunc in Chermesinum tingunt. BRA. Nostra grana est coccus baphice, id est granum infectorium Dioscoridis, & Plinij, & chermes Serapionis, ac Mauritanorum. Quid autem sit apud antiquos chermes nostrum, quo floridus color, quem chermesinum uocamus, fit, dubium est. Tamen bene Plinium considerans uisus sum expiscatus esse grana nostra in Cypro, & Creta, & pluribus alijs locis nascitur, Venetiasq; affertur ex pusillo frutice folia habente, ilicis aquifoliæ similia, ut Plinius libro decimosexto, capite octauo docet: tamen hæc folia parua sunt, & spinosa. Tamen & in robore coccus nascitur, præsertim in ilice, ut Plinius capite quarto lib. XXIIII. testatur. & Theophrastus tertio de plantarum historia, inquit: granum puniceum facit. de his loquitur, quæ in arboribus fiunt, tamen fructus non sunt, ut nux auellana, quæ uilum callo compactili facit. Idem in eodem lib. repetit, cùm omnia enumerat, quæ in ilice nascuntur. SEN. Ea igitur quæ in ilice nascitur nostra grana est. BRA. Non est, sed à Pli. cap. IIII. lib. XXIIII. coccus, ilicis appellatur. Est aliud granum à cocco, sed & ipsum tingit. Si autem apud antiquos nostrum chermes reperiatur, est id

id de quo Pli. præcitato loco inquit: est autem genus ex eo (scilicet cocco) in Attica ferè, & Asia nascens, celerrimè in uermiculum se mutās, quod ideo scolecion uocant, improbantq;, si apud Antiquos nostrum chermes sit, est coccus scolecion: nam chermes nostrum ocyßimè in uermiculum transit. Vnde tria cocci genera apud antiquiores scripta inueniuntur: Coccus infectorius absolutè, qui nostra grana est ex arbuscula pusilla nascens, folia circinata spinosa habens parua, & coccus scolecion, qui fortè est nostrum chermes, nisi intelligas esse genus aliquod cocci ilicis, quod in uermiculū cito transeat scolecion dictum, aut dicas non habuisse rationem tingendi ex scolecio, qualem nos habemus, ideo ab ipsis scolecion despiciebatur, nobis autem facit colorem magis floridū, quàm coccus baphice faciat. Tertium est, coccus ilicis, ut ex his omnibus colligere poßis quid sit chermes apud recentes, & nunquid apud antiquos reperiatur. An uerò cor roboret chermes, nec antiqui nec recentes prodidere: non antiqui, quia apud ipsos quid sit non reperitur. Arabum enim chermes est coccus baphice, quem granum uocamus. Recentes etiā nihil prodidere, quia ipsi de chermes loquentes, de eo uerba habent, de quo Arabes scripsere: propterea in hoc syrupo chermes dimitterem, ueluti unum, de quo experimenta sumpta non sunt. quod an calidæ naturæ sit, an frigidæ, si scire cupias, calidæ naturæ esse illud ostēdit, quod celerrimè in uermiculū transit: ea enim cita generatio caliditatē notat. SEN. Mihi uidetur mirū antiquos adeò modicè de nostro chermes esse locutos. BRA. Ne admiratione afficiaris, quoniā fortè nihil

Scolecion.

Cocci tria genera apud antiquos.

locuti, nisi id sit, quod coccus scolecion à Plinio nuncupatur, quamuis plerunq; dubitauerim quod esset coccus, de quo Plin. capi. XLI. IX. lib. ubi de tingendo Amethystino tractat, & inquit coccum Galatiæ rubens granum. postea addit, ut dicemus in terrestribus. Putabam hanc particulam à Plinio positam esse, ut sub terra nasci animaduerteret. Nostrum autem chermes uel ouum sit, uel semen sub terra nascitur: est enim granum illis radicibus inhærens, quod potest ratione coccus appellari. Idē enim est apud Græcos κόκκος, quod apud Latinos granum. SEN. Si autem reperiretur qui & setam, & chermes in hunc syrupum imponere uoluerit, quomodo agere debet? BRA. Aut seorsum setam, & chermes ponat, aut hoc modo præparet: Accipiat libram chermes, quod in puluerem redigat, sintq; igni suspensæ in æneo lebete quinq; aquæ libræ, quæ cùm calida est antequam feruere incipiat, in eam chermes pulverizatum inijciat: deinde una ebullitione bullire faciat, & ab igne deponatur: postea setam, quam crudam uocant, (eo quòd nullum colorem suscepit) in prædictam aquam ponat: & donec optimè imbibatur relinquat: deinde eam statim exprimat, factaq; mediocri expreßione, in succum pomorum dulcium, & aquam rosaceam infundat. SEN. Igitur exiccari non debet? BRA. Non debet exiccari, sed debet statim in prædictum succum & aquam infundi, & statim pharmacopola cùm extrahit suo usui accommodare debet, quia solùm eo tempore præparanda est, quando syrupum hunc conficit. SEN. Quæ proportio setæ esse debet ad chermes? BRA. Pro libra setæ, libra

chermes

chermes sumatur, ad imbuendum. Vnum tamen est, in quo de uobis pharmacopolis miror, qui ferè semper hūc syrupum candum habetis, id est quo zucharum concreuit. SEN. Aliter fieri non potest. BRA. Quia arte caretis, qua fiat. Multi sunt modi, sed unus hic præcipuus est, addere parum mellis zucharo: hoc enim prohibet, ne zucharum in duritiem illam (quam uulgus candū uocat) concrescat. Mel tamen prohibere non potest quin durescat in processu temporis, sed bene prohibet ne candescat (ut hoc uocabulo utar) tamen non durescit nisi longo tempore transacto. Sed interim à Pharmacopola uenditur. At unum aliud apud pharmacopolas obseruaui, hunc syrupum mucidum fieri. SEN. In hoc non sinam te mentiri, sed causam ignoro. BRA. Facilè reddam: & si nostro modo parabis, nunquam aut hic, aut alter syrupus mucidus fiet. SEN. Dic obsecro. BRA. Mucor, & muciditas ex superflua humiditate fiunt: hoc manifestè deprehenditur in dolijs uinarijs, quando guttæ delambendo uas exeunt, mucor fit ob eam humiditatem, & quanto magis uinum aquosum est, tanto magis mucore abundat. Eodem modo, quando è naribus humiditas exit, mucor fit, & ideo pueri ob ingentem capitis humiditatem continuò nares mucore plenas habent, & in humidis locis semper situs & mucor generatur. SEN. Fortè piscantium nares semper mucidæ sunt, & perstillantes, quia intrinseca humiditas ab extrinseca allicitur. BRA. Ridicula, sed non præter rem ratio. Idem in uestris syrupis accidit, quando syrupum usq; ad aquæ & humiditatis resolutionem non decoquitis, mucidus

fit. Igitur si ad unguem decoquatis, mucidum non fieri animaduertetis. SEN. Mucor etiam ex caliditate fieri uidetur: nam æstiuo tẽpore, & sæuiente cane, panis potissimùm mucidus fit. BRA. Idem ex humiditate causatur: tũc enim calor aëris, intrinsecam panis humiditatem ad extrinsecas partes allicit, unde intrinsecus exiccatur panis, extrinsecus humescit, & mucidus fit: quod ut euitetur, iubeo mulieres meas panariam capsam tota æstate in cella uinaria seruare, quoniam loci frigiditas panem mucidum fieri non sinit. Sed hæc alio commodiori loco tractanda sunt. SEN. De hoc syrupo satis dictum erit, si quæ in ipso omittenda sint, breuibus repetas. BRA. Setam, & chermes omitterem, quæ ad rem nihil faciunt, Imò seta in chermes tincta ob præparationem obest. SEN. Prosequar'ne alios syrupos? BRA. Tibi ipsi cantare poteris: mihi enim fabulam surdo cantabis, nempe cœnare decreui, quoniam fame plus quàm Saguntina premor, cœnans autem obaudio, præsertim in prima mensa, ubi dentes solùm strident. SEN. Igitur canina fame premeris? BRA. Imò humana: heus puer sterne mappam, uosq; ancillæ dapes in mensam portate, tuq; manibus lymphas præbe. Obaudio nũc senex, quoniam ea uulgata sententia uera est, Ieiunus uenter, non audit uerba libenter: licet ineptiori carmine dicta sit. Et Catonis uetus sententia est: Venter aures non habet. Mecum in cœna eris: postea syrupos alios, & cætera cõposita medicamẽta prosequeris. Interim dum hæc pedissequæ in refrigerandis dapibus retardant, hæc striblita in spiram uersa, famem sedare incipiet. BRASAVO.

Quid

QVid impedit nūc syrupos iam cœptos prosequi? Postquā exēpta fames, & amor cōpressus edēdi, & omnes inuicē loqui incipiūt, quia prope finē sunt, in quo rumor gentiū fieri solet. SEN. Tu iuuenis properè comedisti, imò tuburcinatus es: Ego edentulus nōdū huius comœdiæ actum primū exegi. BRA. Vno uerbo sequētem syrupū nomina, qui in tua scheda scriptus est. SEN. Ego prius huius clupeæ geniturā, et hos fluuiatiles cācros comedā, bisq; hūc cyathū exhauriā quā de syrupis uerba facturus sim. BRA. Et ego īterim bellaria depromā. SE. Sū bellariorū satur. Syrupus, q sequitur is est q de acetositate citri appellatur. BR. Ego potius de succo citri nūcuparē, q͠a ītrinseca citri ps tota succus est, qbusdā pelliculis dēptis. Hūc aūt syrupū secūdū Mesuæ sentētiam parāt pharmacopolæ, cuius cōpositio hæc est p Mesuæ uerba descripta, ut simul et cōpositionē, & Mesuæ uerba, ut ab ipso authore dicūtur habeas: Recipe succi acetositatis citri, libras duodecim: decoque in uase uitriato super prunas cū facilitate usq; dū consumatur tertia pars ipsius: deinde coletur, & dimittatur donec clarificetur: & accipe ex eo quod clarū est, libras septē, & funde super ipsum ex Iuleb claro & depurato libras quinq;, et coquatur donec inspissetur. Si aūt æstas fuerit, dimittatur in sole donec eius aquositas consumatur. Hæc est secundū Mesuen huius syrupi compositio. Addit deinde eius iuuamentum magnum esse in extinguendo inflāmationes choleræ rubeæ, & febres inflammatiuas uehemētes, & febres pestilētiæ, & propriè quæ fiūt in æstate uenenosa, & cōfert ebrietati, uertigini, et

Syrupus de acetositate citri.

siti uehementi. SEN. Posses'ne uno uerbo ad quid ualeat exprimere? BRA. Possum. Ad omnes ægritudines biliosas ex pura bile ualet, & pestilentes, uel quæ ueneni naturam sapiant, & ad sitim extinguendam. SEN. Est'ne hic parandi modus apud antiquos? BRA. Antiqui de zucharo nihil unquam prodidere, & hunc syrupum nunquam fecere, tamen in omnibus ferè ægritudinibus præcitatis acido citri succo utebantur. En Galenus lib. VII. de simplicium medicamentorum facultatibus, inquit esse tertij ordinis resiccantium, infrigidantiumq́;, & de acida citri parte loquitur, quam partem in II. de alimentorum facultatibus lib. etiam frigidam facit, sed gradum non determinat. Et Paulus Aegineta lib. VII. & Aëtius lib. I. acidam citri partem in tertio ordine frigidam & siccam esse arbitrati sunt: sed Paulus primo lib. capite LXXXI. dicit abundè infrigidare, gradum uerò non determinat. Plinius Secundus quarto de re medica lib. (si is Plinij liber sit, qui de re medica circunfertur) huic frigidam naturam inesse fatetur: imò & experientia ipsa hoc comprobat. Quis igitur negare poterit uehementibus inflammationibus & æstibus succurrere? Imò Aëtius capite XXIX. li. XII. ad inflammationes utitur hoc succo pani aut pollini admixto, & modo cataplasmatis apposito. Nam antiqui, citri succum per os non sumebant, sed cortice tantùm, & carne uescebantur, ut apud Galenum, Paulum, & Aëtium uidere licet, qui inquiunt corticem, uentriculum roborare, quãuis difficilioris cõcoctionis sit, & carnem pituitosam materiam gignere. Nec immeritò hic syrupus contra pestilentem
morbum

morbum ualere à Mesue dicitur, quoniam & antiqui citrum ueneno aduersari fatebantur, quod potius semini attribuunt, quam pomo. Quãuis Dioscorides anceps sit, quum dicit, δύναμιν δὲ ἔχει ποθὲν ἐν οἴνῳ, ἀντενεργεῖν θανασίμοις, id est, uim autẽ habet quod in uino potum uenenis aduersatur. Hoc autem ita ad pomum, sicut ad semen referri potest, quãuis de semine propinquius sermonem habuisset. Tamen præter rem non est, si & de semine, et de pomo id intelligamus, quia Plini. lib. XXIII. capi. VII. inquit: Citria contra uenenum in uino bibuntur, uel ipsa uel semen. Nec obstat quòd Theophrastus VI. lib. istud pomo attribuat, & Paulus, & Aëtius, quoniã & semini hoc dotis inest, quod Auicenna cortici, & semini attribuit. Serapio etiam Dioscoridem referens, ita refert ac si pomo hanc dotem elargiatur. Quicquid sit, totum pomum ueneno resistit. Vnum autem est, in quo recentiorum quorundam error deprehenditur, qui hunc syrupum ualere inquiunt contra prægnantium fastidia quando edere non possunt, & extranea appetũt, ut carbones, terram, pilos, & similia: quam affectionem Græci κίσσαν & κίτταν, id est picam uocant. Pli. lib. XXIII. capite VI. malatiam prægnantium interpretatur. Inest autẽ hoc genus fastidij prægnantibus usq; ad tertiũ mensem, ut Paulus Aegineta capite primo primi libri docet. Causa autem est, quia fœtus paruus & imbecillis ea quæ ad locos mittuntur consumere nõ potest. Nos autem mulieres uidimus quæ usq; ad quartũ, quintũ & sextum mensem hac affectione uexabantur, sed cõmune est tempus, cum fœtus moueri incipit. Dicitur autem cissa, id est

κίτ]α. Κίσσα. Malatia prægnantium.

pica: quoniam hoc animal, quia uorax, in cibi fastidium sæpe uenit. Sed ne præsentem occasionem omittamus, Illustrißima RENATA Galla Ferrariæ Ducissa, nũc cissa uexatur, tamẽ in quarto mense à conceptu est. Nec opus est putes cissam solùm esse cùm extranea appetunt, sed cissa etiam appellatur, cùm adeò perturbatus est uentriculus, ut cõuenientia edere nõ poßit, quamuis extranea nõ appetant. Propterea Plinius præcitato loco prægnantium malatiã meritò appellauit. Constat autem prægnantium uentriculo (nisi æstuans fuerit) potius obesse, quàm prodesse. Illorum autẽ error ex hoc prouenit, quia authores non considerarunt, qui non dicũt citri succum ad hunc morbũ ualere, sed semen. Quãuis in Dioscoride indifferens uideatur, tamen Plinius capite VII. lib. XXIII. de semine id dicit, & Paulus Ægineta lib. I. Ad rem autem nostram redeuntes, hic est optimus syrupus in æstuantibus morbis, quo frequenter iubeo ægros pro intinctu uti: ut nuper magnificæ Dianæ Estensi contrariæ in æstuantis uentriculi morbo: fit autem ex succo citri, tamen citri nomine limones, Adam poma, & arantia ueniunt. Ego potius ex limonibus pararem, quoniam succum frigidiorem habent: hic autem potißimùm frigiditas expetitur, & limones saporẽ habent citro maximè conuenientẽ. Nam ut Plinius dicit capite XXVIII. lib. XV. citris odor acerrimus, sapor asperrimus. Inter hæc autẽ limones omniũ asperrimũ habent, ideo potißimũ citra sunt limones. Tamen si ex citro etiam habere placeat, ubi tãta frigiditas nõ expetitur, parato. Illos aũt pharmacopolas damno, qui Venetijs succũ citri emũt: sed po-

tius

tius uoluerim ut citra emerēt, & seorsum succū & corticē in syrupū redigerent, carnē uero condirent. Succus enim quē Venetijs afferūt, plerūq; aqua mixtus est. Zucharum, præsenté syrupū ingrediens, clarificatum (ut dicitur) esse debet: propterea à Mesue Iuleb nuncupatur. Multi sunt, qui nimis coquunt, tūc facilè cādescit, & cōcrescit, & in durioris mellis formā trāsit. Quod est oppositū acetosi succi, qui suapte natura nec durescit, nec cōcrescit, sed potius quæ gelascūt liquidiora reddit: ex nimia autē coctura, & succi extrema resolutione cōcrescit. Propterea tu (ne erres) sume citri succum, & paulatim per linteum præcolato sine aliqua expreßione, ut quod subtile est, paulatim transeat: qui enim uehemēter linteū exprimūt succū nimis spissum colligunt. Vnde id solū sumere oportet, quod ex se descendit. Duobus autē modis syrupus fieri potest, Sole, & igne. Si Sole fiat, id est per morā in sole, magis clarus cōtinuò permanet: Si igne, nisi bene animaduertatur, nimis crassescit: qui enim nimis coquūt, in duritiē enogari, id est uocatæ gelatinæ ducunt. SEN. Igitur ex limonibus etiam parabo? BRA. Imò parabis, quia uehementius infrigidat, & penetrat. Postquam hic puer mappam sustulit, & denti scalpia præbuit, syrupos alios prosequaris. SENEX.

Syrupus de stœchade tertio loco habetur. BRA. Igitur his syrupis disponendis nullum ordinem seruas? SEN. Nullum, ut iam præfatus sum. BRA. Gaudeo tamen hoc ordine disponi, quoniam eos primò enumerare uisus es, quibus illustrißimus patronus meus Hercules Ferrariæ Dux utitur. Est compositio apud Mesuē *Syrupus de stœchade.*

reperta in hunc ferè modum ab eodem authore, & sequentibus uerbis descripta:

Recipe, florum stichados ʒ. xxx.
Hasce, id est Thymi)
Calamenti) añ. ʒ. x.
Origani)
Anisi) añ. ʒ. vij.
Pyrethri)
Piperis longi ʒ. iij.
Zinziberis ʒ. ij.
Passularum enucleatarū uncias iiij.
Mellis libras v.

Hunc syrupum (cùm hæc solùm recipit) appellāt de stichados sine speciebus, uel de stichados incompletum. Tu autem potius de stœchade dicito. Si autem pulueres consequentes recipiat, syrupus de stichados cum speciebus, uel completus nuncupatur.

Pulueres autem sunt hi qui sequuntur:

Recipe Cinamomi
Calami aromatici
Spicæ, id est Nardi
Croci añ. ʒ. j. ß.
Zinziberis
Piperis nigri
Longi

Ligentur in panno raro, & suspendantur in syrupo. Dosis eius est, uncia una cum decoctione spicæ, & alchilil. Hic syrupus expertus est ad omnes ægritudines neruorum frigidas, ut est paralysis, epilepsia, spasmus, tremor,

tremor, & tortura. Valet etiam ad catarrhum frigidum, à capite ad pectus, & uentriculum ipsum roborat. Hæc Mesue. SEN. Reperitur'ne apud antiquos hic syrupus? BRA. In primis eius uires audias: Obstructiones aperit, crassa attenuat, extergit, totumq; animalis habitum roborat extaq; confirmat. Quod semper à causa frigida malè affecta intelligendum est, & præsertim pectori anhelantibus, & destillationes habentibus opitulatur. SEN. Est igitur ualde utilis hic syrupus? BRA. Vtilissimus. Cùm uerò multo calore nõ indigemus, incompletum sumimus, id est eum, quem uos sine speciebus appellatis (quamuis non defuerint qui dixerint, eum qui incompletus est, solum recipere stœchada & passulas.) In intensiori uerò frigiditate, eum sumendum iubemus, qui species, id est pulueres aromatum enumeratas recipit. De hoc syrupo nihil apud antiquiores reperitur, tamen dicunt ad omnia prænumerata stœchada ualere. Sed unum est in quo ambigere possemus, quomodo scilicet componi oporteat: quoniam à Mesue simplicia solùm enumerantur, sed modum componendi, & an coqui debeat, prætermittit. SEN. Subintelligitur decoctionem fieri secundum artem. BRA. Quæ est, & qualis hæc ars ad coctiones parandas? SEN. Nos instinctu quodã, sine pondere, sine determinatione aquam sumimus, ut oculis præsentatur & ingenio nostro uidetur: postea ad libitum bullire sinimus: deinde simplicibus expreßis, quæ prius decocta sunt, mel in hanc decoctionem ponimus, quod tamen prius expumatum sit: itaq; ad syrupi formam altera ebullitione reducimus. BRA. Miror admodum in his

condiendis uos statuta aliqua pondera nō habere. SEN. Omnino non habemus. BRA. Viam igitur inueniamus, & certam normam, per statutas mensuras componendi syrupos. SEN. Id libenter addiscam. BRA. Et ego lubentius edocebo, si aures præstabis. SEN. Et aures & caput, & uniuersum corpus habebis. BRA. Noli autem uniuersalem regulā in omnibus syrupis expectare, quia in aliquibus solùm conueniet, in quibus cùm erimus te admonebimus: In alijs uerò suas particulares regulas edocebimus. Quum syrupum de stœchade parare opus est, omnia quæ ipsum ingrediuntur, para, & craßiusculè contunde, & in uitriatum catinum omnia pone, deinde octo aquæ libras superinfunde, si omnia syrupi simplicia sicca fuerint. Si ita egeris, optimè infundi experieris: post uiginti quatuor horas exprime, & inuenies duas aquæ libras à simplicibus imbibitas esse: Tūc & aqua, & simplicia simul igni suspendas, ut bulliant igne claro ad consumptionē tertiæ partis, uel supra ignitos carbones fiat: Relinquētur quatuor libræ decoctionis plus minus, in quas libras quinq; puri mellis imponito, & iterū bulliant expumādo, quoad fuerit cōsumpta decoctio, & ad formam syrupi redactū sit: in quā formam tunc redactum esse deprehendes, cùm gutta summo pollice capta inhæret, nō tamen coit, & si indice guttā quæ in pollice est tetigeris, prætenuia fila mittat, & nō statim abrumpatur. Nec guttæ resiliunt, in hoc præsertim syrupo qui mel recipit: nam mel optimū ut Pli. lib. XI. cap. XV. docet, reglutinosum est. Si autē herbæ recentes sint, septem libræ aquæ in infusione satis sunt, quia una tantū imbibitur.

bitur. Sunt uerò Recentes qui generalē quandā regulam tribuunt, quoties ab authoribus scriptū reperiunt, quòd aliquid in sufficienti quātitate aquæ bulliat, ipsi hāc sufficientem quantitatē, ita exponūt: Si res sint quæ multā ebullitionem sustineant, in omni manipulo ponantur (ut eorū uerbis utar) boccalia quatuor aquæ: Si uerò mediocrem ebullitionē sustineant, dimidiū aquæ accipiant: Si uerò paruam ebullitionē sustineant, unū boccale sumere oportet: uolentesq; hanc regulā ad pōdus reducere, res, quæ plurimam decoctionē sustinent, hoc modo recipiunt aquā, ut una libra ipsarū in sex aquæ bulliat: quæ uerò mediocrem, in tres: quæ paruam, in unam & semis. Sed hæc non est cōgrua, conueniensq; regula, quoniam in hoc syrupo sunt res quæ multam decoctionē sustinēt, ut zinziber, pyrethron: & quæ mediocrē, & quæ paruam, ut cætera alia. Nunc autē ponamus omnia hæc mediocrem ebullitionem pati, tunc oportebit, hanc simpliciū quantitatem in tres ferè aquæ libras ebullire. Quod apparet si quis computet, unicuiq; libræ simplicium tres aquæ libras dando. Sunt enim simplicia quæ hūc syrupū ingrediuntur, ferè quatuordecim unciæ, speciebus dēptis: sed nimis absurdū esset in tam paruā aquæ quantitatē ebullire, nempe ad sextā partem cōsumere satis est: ideo nihil ferè relinqueretur, in quod quinq; mellis libræ iniici deberent, & ad syrupi spissitudinē ebullirent: quia partim per ebullitionē, partim per breuē cocturā consumptū esset, & ferè mel exhauriretur. SEN. Certè, hanc esse nimis paucā aquæ quantitatē semper iudicaui. BRA. Omnino pauca est. Ideo tu pro tota huius syrupi quantitate

ſi herbæ aridæ ſint, octo aquæ libras ſume: Si autem uirides, ſeptem, & adeò bullire ſinas, ut expreſsione facta quatuor libræ decoctionis relinquantur: nam duabus libris imbibitis in herbas, ſex relictæ erant. Si deinde has ſex ad conſumptionem tertiæ partis reſolueris, quatuor libræ ſolùm relinquentur. Ego hunc ſyrupum ex zucharo pro Illuſtriſsimo Hercule Duce Ferrariæ parari facio, ut iocundior ſit. SEN. Qua hora ſpecies illæ in ſyrupum conijci debent? BRA. Recentes pharmacopolæ cùm ſyrupus ferè coctus eſt, imponunt. Nos autem ſecundum hunc ordinem incedendum eſſe iubemus: Si multo calore indigeamus, etiam diu hi pulueres in ſyrupo bulliunt: ſi non, tanto minus. Imò iubendum eſt ut prædicti pulueres ſuſpenſi in ſyrupo maneant: quod & ipſe Meſue innuere uidetur. quamuis multi hoc ſolum intelligant cùm decoctio fit. SEN. Hoc mihi ſummè quadrat: quia ſi multa caliditate indigemus, magis ebullire oportet: ſi autem pauciori caliditate opus ſit, tantùm his pulueribus condiatur. Quod opus nos pharmacopolæ dicere ſolemus aromatizare. BRA. Sed hi pulueres magis agunt, quàm aromatizare: nam aromatizare eſt odorem aromatum, rei, quam condimus præſtare. Hi autem pulueres ſunt potius ſyrupo calcaria. Cùm uerò ad formam ſyrupi decoctus erit, ſi ponderabis, inuenies quinque libras eſſe, & ſemis plus minus. Vnum tamen aduertas, quòd maiori coctura indiget æſtate, quàm hyeme. Quippe hyeme ſex libræ, aut paulò amplius eſſe debet: æſtate ſolùm quinque, & ſemis ſint, uel circa. Aliter in uaſe, in quo ſeruatur, ſponte ebulliret, & ſpumam faceret,

atq;

atq; mucorem. SEN. Loquuntur'ne de hac re antiquiores? BRA. Imò, nam Paulus Ægineta capite XV. septimi libri, in his, quæ ex uino fiunt, dicit: Mellis despumati sextarium unũ ad uini sextarios quatuor accipiunt, & componuntur incocta: In his uerò quæ ex succo & aqua fiunt (hæc autem ad nostrorum syruporum naturam ferè accedunt) si quidem coquantur, unam mellis partem ad treis accipito, liquore in coctione ad duas fermè partes cõsumpto. Re tamen uera nostri syrupi æstiuo tempore seruari non possent, si succi aut decoctiones ad duas partes solùm consumerentur: propterea hi rectè agunt qui ad mellis ferè, aut zuchari pondus, uel circà arctant. Inuentus autem est syruporũ seruandorũ usus, tũ ut compositiones præsto sint, quando eis indigemus, tum quia radices & herbæ omni tempore non sunt, tum quia compositiones ex mora quodammodo fermentantur. Deniq; in uitro circunlitum uas serua. In hoc syrupo nulla simplicia examinare oportet, quia omnia in examine simplicium medicamentorum exposita sunt. Id solum animaduertere iubeo, ut pro calamento, calamintha montana sumatur, & montanum origanum, uel quod ex Creta ad nos nuper per Illustrißimi Ducis nostri naues comportatum est. Quod autem dicit passulas enucleatas, tu corinthiacam uuam à pediculis mundam intellige. Quære etiam uerum calamum aromaticum, & ueram spicam, id est nardum. Inquit eius dosim esse unciam unam. Nos duas etiam exhibemus magno ægrorum cõmodo. Quod autem addit sumi cũ aqua decoctionis spicæ, & alchilil, spica nostra quæ pseudo spica est, & non uera, grauißi-

mum odorem, & ægros lædentem in decoctione facit: ideo dimittenda, quousq; ueram nardum nacti erimus. Alchilil uerò est libanotis, quam nos rosmarinum uocamus, cuius flores potius sumendi sunt, quàm herba, uel cacumina illa, quibus flores insident: nos cum alijs aquis igne eliquatis exhibemus, præsertim cùm Illustrißimus Princeps sumit, ne displiceat. SEN. Si absq; infusione ebullire uoluerim, debeo'ne omnia simplicia una uice simul in aquam conijcere? BRA. Non, sed prius ea ponantur quæ multam decoctionem patiuntur, deinde quæ mediocrem, tertio quæ modicam: uel hunc ordinem seruės: Primò pyrethrum in decoctionem ponere oportet, deinde passulas, mox anisi semen, inde calamentum & origanum, postea stœchada, quam sequatur hasce, & pulueres, quas species nuncupatis, piper longum scilicet & nigrum, & zinziber. SEN. Nunc in mentem uenit syrupus alter de stœchade à Mesue in capite de ægritudinibus neruorum descriptus. BRA. Est in principio capitis, ubi Iudæum quendam adducit, tamen in isto sine speciebus, & illo Iudæi paruam differentiam uideo, nam præcipua simplicia in hoc sunt. Illius autem syrupi permixtio (ne fortè quæras) hæc est:

Recipe florum sticados		vnc.	iiij.
Halcæ)			
Ziniam id est ibigæ)	añ.	vnc.	j.
Piperis)	añ.	ʒ.	iiij.
Pirethri)			
Passularum sine interioribus		vnc.	j.

Coquuntur in libras quatuor aquæ usq; ad duas, & sæ

pæ

pte libram semis, fiat syrupus. Dosis eius est ab uncia 1. usq; ad duas cum aqua alchilil. Vides hæc sola calamentum, origanum, anisum, & gingiber deesse: una tamen met intentio est, & ad unum met finem tendunt: fortè ille Iudæus imperfectè scriptum reliquit. Ex hoc etiam syrupo quantitas aquæ sumendæ pro decoctione imperfectè habetur. SEN. De hoc syrupo satis dictum est. BRA. Alios igitur prosequaris. SENEX.

Syrupus rosatus simplex quartus in ordine est. BRA. Gaudeo plurimùm, te in hoc tuo ordine, syrupos primo loco posuisse, quibus Illustrißimus Princeps & patronus meus Hercules Ferrariæ Dux utitur. SEN. Ego hoc ordine digeßi, quia in pennæ apicem uenere. BRA. Quicquid sit, ego apud uos pharmacopolas, nomine syrupi rosati simplicis tres syrupos inuenio. Vnum, ex infusione rosarum recentium. Alium, ex infusione rosarum siccarum. Tertium, ex succo rosarum. SEN. Ita est. Sed & quartum habemus, qui rosatus solutiuus appellatur. BRA. Hoc noui, sed tres solùm esse intelligo, qui sub nomen rosati simplicis ueniunt. Ille autem solutiuus appellatur, non quia simplex non sit, sed quia soluit, quod alij non faciunt. Ad id autem, quod erat nobis propositum redeuntes, dicimus, inter pharmacopolas maximam confusionem esse, imò & inter medicos maximam ignorantiam, & animæ suæ maximum dispendium, qui pharmacopolarum compositiones ignorant, nec discere curant, sed tanquam cæci sinũt se duci ab ignaris quandoq; pharmacopolis: nam cùm pro ægris suis syrupum rosatum simplicem indicunt,

Syrupus rosatus simplex.

eundem syrupum semper non exhibent, quia uarij pharmacopolæ uarios parant. Sunt enim, qui pro simplici rosato, eum qui de rosis siccis fit, parant, & exhibent magno errore, quia fortè restringere non est opus, hic autem restringit. Alij pharmacopolæ eum pro simplici faciunt qui de succo rosarum est, alio etiam errore: nam hic soluit, cùm fortè tunc solutione non indigeamus. Alij pro simplici illum parant, qui ex infusione rosarum fit. SEN. Quinam pro syrupo rosato simplici sumendus est? BRA. Is, qui ex infusione rosarum fit, de quo Nicolaus in Antidotario sub nomine syrupi rosati, qui siccitati & calori febrium succurrit, sitim reprimit, recreat, & constipat: fit autem in hunc modum:

Syrupus rosatus simplex de succo rosarum.

Recipe rosas recentes, & pone in uas, & super asperge aqua feruente, & cooperi uas, ne fumus inde exeat, & cùm aqua refrixerit exprime rosas & eijce, deinde eandem aquam feruentem super alias feruentes rosas iterum proijce, & supradicto modo facies, tam diu mutando rosas, quoad aqua fiat rubea, deinde in lib. quatuor zuchari pone, & cùm bullire inceperit, albumen oui in aquã frigidam inijce, & aquam simul, atq; albumen adeò concuties quoad spumescat, & eam spumam in syrupum bullientem impone, & cùm spuma nigrescere cœperit, suauiter cum spatula remoueas, & iterum aliam spumam infunde, & supradicto modo fac quousq; syrupus clarior fiat, & cùm cœpit quasi filum facere, uel supra marmor positum, uel supra unguem nõ diffunditur, coctus est. Hæc Nicolaus. SEN. Hic est syrupus rosatus simplex, quem semper paraui, & exhibui,

quum

quum medici syrupũ rosatũ simplicem ordinant. BRA. Et hic est, quo uti debent qui præscribunt, & in febribus sitim sedare cupiunt, uentriculum roborare, & calorem extinguere: nam ille qui ex succo rosarum fit, cõprimendo soluit: qui autem ex rosis siccis, nimis adstringit. In uno autem de Nicolao miror, qui huius syrupi descriptionem posuerit, tamen quantitatis rosarum, & aquæ normã omiserit: propterea ego potius Mesuẽ sequerer, qui & rosarũ, & aquæ pondera docet, & quot uicibus infusio fieri debeat, aßignat. Hæc enim imperfecta regula est, quòd toties infundatur, quoties aqua rubra fiat: quia aliquibus citius rubra uidebitur, alijs tardius. Et infusionũ multiplicatio (ut apparebit) hunc syrupum solutiuũ facit. Ideo Mesuen imitandum suadeo, qui ter tantum infundit, imò cum his tribus infusionibus aqua adeò rubra fit ut uinum uideatur, & odorem seruat. Ideo ne feceris hunc syrupum sine ordine, ut triuiales pharmacopolæ faciunt, sed Mesuen imiteris ita dicentem:

Syrupus rosatus simplex de infusione rosarum recẽtium.

RECipe foliorum rosarum recentium libras sex, ponantur in uas uitriatum terreum stricti orificij, & fundantur super eas aquæ calidæ libræ quindecim, & stringatur orificium uasis & dimittatur per horas octo, tunc denuò colentur, & in uas tantundem foliorum rosarum recentium mittatur, & demum eadem aqua calefacta, super ea emittatur, & stringatur orificium similiter per octo horas, & deinde coletur. Et si conseruare uolueris, ponatur in uas uitriatum stricti orificij, & destilletur oleum in orificio eius & stringatur caput eius, & exponatur soli per dies quadraginta, & hoc appel-

Mucharus rosarum. latur Mucharus rosarum. Hæc Mesue. Vt ex his colligere possis, Mesuen bis solum infundere, quod satis est. Tamē si alicui ob perfectiores uires tertiam infusionem facere placebit, tertiam faciat. Tamen duæ satis sunt: aliter in solutiuum transiret: nam quinta infusio hunc syrupum soluentem facit. Potius igitur hunc modum infusionis Mesuæ eligito per conueniens pondus factum, quàm illum Nicolai, in quo non est ponderis determinatio: semper enim illi mihi displicuere, qui sine mensura & ordine agunt. Infusionem habes: nunc opus est modum componendi syrupum edocere. Idem Mesue inquit loco prædicto: Si sumantur infusionis rosarum lib. quinq;, zuchari lib. quatuor, deinde bulliant leniter ad spißitudinem syrupi, qualem Nicolaus in suo edocuerat, ipse autem Nicolaus æqualem quantitatem zuchari, & infusionis sumit, & tūc minori ebullitione indiget, quia citius ad spißitudinem uenit. SEN. Quare mucharus appellatur? BRA. Quia mucharus apud Arabes, idem est quod infusio apud Latinos. Ideo dicitur mucharus rosarum, id est infusio rosarum. SEN. Reperitur'ne apud antiquos hic syrupus? BRA. Quomodo reperiri potest si zucharum ignorabant? habebant autem ferè similem ex melle factum ut apparet, si quis Paulum Ægi netam legerit libro VII. capite XV. ubi Hydrorosati

Hydrorosatū. compositionem parat, inquiens, Hydrorosatū è rosarum detractis unguibus libris quatuor confici, aquæ sextarijs quinq;, mellis sextarijs duobus: an ebullire debeat, an non, prætermittit, supponens (ut arbitror) ab eo qui talia parare scit, intelligi. Si aliquid igitur sit apud antiquiores

quiores quod nostro rosato simplici comparari possit, est hoc hydrorosatum, quod aquam recipit: nos autem ex infusione rosarum iam dicta, mel rosatum etiam conficimus: imò uos pharmacopolæ infusionem illam per totum annum ad hunc usum more Mesuæ seruatis. SEN. Ita est. BRA. Suaderem igitur omnibus pharmacopolis, ut tres syrupos ex rosis seruarent: Eum, de quo nuper egimus ex infusione recentium rosarum, quem uoluerim simpliciter, syrupum rosatum simplicem appellandum: & eum, qui ex rosis siccis fit, & eodem modo ut prædictus cõponitur. In hoc tantùm differt, quòd rosæ siccæ sunt, ita enim magis cõstringit, & uentriculum roborat: quem syrupum de rosis siccis nuncupare debemus. Est autem recentiorum inuentum, quia infusiones rosarum potius soluunt, præsertim cùm transeunt secundam aut tertiam infusionem. Tertius syrupus est ex succo rosarum factus. Sumitur enim succi rosarum rubrarum quantum lubet, & tantundem sacchari, & simul clarificentur, uel utrunq; prius quàm misceatur, ex albumine oui clarificatum sit, ut suprà edocuimus: deinde ad spissitudinem syrupi bulliant. Sunt aliqui qui minus sacchari ponunt, sed hoc nihil refert, quia deinde magis bullit. Hic autem syrupus, de succo rosarum appellandus est, qui si in quantitate sufficienti exhibeatur, soluit: ut si tres unciæ sumantur. Itaq; fit Mel rosatum ex succo rosarum & ex infusione rosarum, quam (ut supra diximus) pharmacopolæ seruant. SEN. Quum de syrupis rosaceis sermo interciderit, non ab re fortè erit, & de solutiuo tractare. BRASAVOLVS. Imò conue-

Mel rosatũ ex succo rosarum.

Mel rosatum ex infusione rosarum.

nientißimum erit: nam & ipse simplex est, sed ad aliorum differentiam solutiuus nuncupatur. Est idem cum syrupo rosato simplici: hoc dempto, quòd plures infusiones habet. Si quintam infusionem habuerit, soluit, sed in nona exquisitißimè. A uobis ex communibus rosis paratur, cùm potius ex ualde rubris fieri deberet. Sed & ex uocatis damascenis plerunq; ab aliquibus fit, & magis soluit quàm ex alijs. Tres unciæ exquisitè soluunt, quatuor autem exquisitißimè. Si cum aqua endiuiæ, aut alterius herbæ secundum intentionem ægritudinis misceatur, adeò ut bibi poßit, subtiles materias & aquosas potißimùm trahit, & à uenis & ab omni parte corporis: quamuis nõnulli, ex uijs solùm ducere putarint. Experientia autem rerum magistra ab omni membro ducere suadet: flatus autem per uentrem excitat, nisi aniso, cinamomo, fœniculo'ue corrigatur. Nouus est syrupus, id est qui nõ multo antè tempore in usum uenerit, quum tamen sine molestia æstiuo tempore educat. Ego etiam ex melle parari iubeo, ut hyeme sumi poßit. Nihil aliud additur illi, quem Mesue parat, nisi quòd infusiones multiplicantur. Scito autem alium syrupum solutiuum rosaceum apud Auicennam inueniri lib. III. canoni, fen. XXII. tracta. II. capi. XX. Sed ipsum facit ex succo, non ex infusione. Recipit autem succi rosarum libras duas, mellis lib. quatuor, scamonij assati vnc. j. decoquantur, quousq; inspissetur: & eius dosis est à duobus usq; ad quinq;. Ego autem intelligo à duabus drachmis usq; ad quinq;. SEN. Electuariũ rosatum Mesuæ, idem ferè est nonnullis additis. BRA. De electuarijs nihil in præ

Syrupus rosaceus solutiuus.

senti

senti curæ sit, sed tantum syrupos tractemus. SEN. Mirum est antiquos suum hydrorosatũ non ebullisse. BRA. Imò ebulliebant. SEN. Tamen Paulum suprà adduxisti, qui de ebullitione nihil locutus est. BRA. Subintelligenda erat in Paulo tanquam res prænecessaria: nam si Aëtiũ legeris lib. V. capi. CXXXVIII. uidebis ebullitionem edocere, & quod ad consumptionem tertiæ partis fieri debeat, ut est etiam apud recentiores in decoctionibus mos. Inquit enim rosarum recentium resectis unguibus, & in umbra integro die cum sua nocte flaccidarum, libram unam, mellis sextariũ unum, pluuialis aquæ ad tertias decoctæ sextarios tres: ut nouem inquam sextaria, ad tria tantum feruescendo perueniant. In feruescentem adhuc protinus ab igne remotam, rosas languefactas conijcito, atq; in uase exquisitißimè obturato seruabis: postridie aquæ excolatæ, expreßis abiectisq; rosis, mel admiscebis, totumq; in fictile uitriatum excipies, & aliquot diebus insolabis: postremò in uinaria cella recondes: quod longè magis infrigidat, quàm mel rosatũ. Ex quo uides ebullitionem fieri, non autem ut nos: quippe nos post mellis miscellam ebullitionẽ facimus, illi ante. Nos etiam experti sumus hydrorosatum antiquorum parare: sed citò corrumpitur, nisi in frigidißimo loco seruetur. Ideo nos & commodius, & felicius nostros syrupos rosaceos aut ex melle aut saccharo paramus, qui per totum annum seruantur: quod antiqui æquè leuiter facere nõ possunt, nisi frigidum locum sibi elegerint. Ideo Aëtius dicit in uinaria cella seruari. Eodem autem modo, quo syrupus rosatus solutiuus fit, iubeo syrupum so=

Syrupus solutiuus ex floribus persicorū.

Mel rosatum quadruplex.

lutiuum ex floribus persicorum fieri, qui biliosas materias educit & subtiles, odoratus multum, & qui sex infusionibus perfectus est, perfectissimus si septem fiant, & qui optimi gustus est, & in ardentibus febribus refrigerat. SEN. De syrupis ex rosis satis dictum esset, si mel rosatum explicuisses. BRA. Ea quæ dicta sunt, satis esse potuerunt, nisi ad abundantiorem doctrinam addere uoluerimus, triplex, imò quadruplex mel rosatum fieri debere: Vnum, quod rosas integras recipit, potius inter eclegmata numerandum, sicut & zucharum rosatum. Intellige autem ex integris rosis, non quia conteri non debeant & contundi: sed ex integris, id est non ex succo, sed ex folijs, detractis unguibus. Præparatur autem hoc modo apud omnes pharmacopolas: sed antiqua præparatio non est, pro quacunq; libra mellis uncias quatuor foliorum rosarum accipiunt. Eodem etiam modo zucharum rosatum conficiunt, uncijs quatuor rosarum, libram unam zuchari exhibentes, & in feruentem solem ponunt. Sed de his aliàs. Ad mel rosatum colatum ueniamus, in quo omnes pharmacopolæ maximè errant. SEN. Quomodo in hac re tam facili, tamq; uulgata errare possumus? BRA. Errorem manifestè ostendam. SEN. Nunquam crediderim, nisi his oculis uiderim. BRA. Si quietè audies, quod dixi uerum esse percipies. SEN. Citò expedias. BRA. Non'ne pharmacopolæ errabunt si nec antiquos, nec recentes authores sequentur, in re tamen, quā antiqui, & recentes parare docent: imò & ipsi pharmacopolæ recentes se imitari fatentur. SEN. Si hoc ostendes, deinceps silebo, & uerū sequar:

sed

ſed per recentes quos intelligis? BRA. Nicolaum ueſtrum, qui Antidotarium ſcripſit, ſed ignarus quid ſignificet nomen Antidotus, ſi ipſum legeris, differentiam inter noſtrũ mel roſatum, & illud Nicolai manifeſtè percipies. Dic (ni refugis) quomodo uos mel roſatum paratis? SEN. Duo mellis roſati genera habemus: Alterum colatum, alterum non colatum. Non colatum fit unicuiq; libræ mellis uncias quatuor foliorum, unguibus remotis exhibendo. BRA. De hoc in eclegmatibus loquemur, de colato nunc ſermo fiat. SEN. Colatum ex infuſione roſarum ſecundum Nicolaum aut Meſuen facta paramus, tantũdem mellis, quantum infuſionis ſumentes: & ad formam ſyrupi ebullire facientes, quæ eſt quoties ſumpta gutta ſupra unguem non diffluit, aut ſi digitis compreſſa cùm aperiuntur in ſeſe reſiliat. BRA. Quis edocuit uos mel roſatum ita parare? SEN. Ego à præceptoribus laudatiſsimis pharmacopolis didici, tamen in nullo libro legi: puto alios ita feciſſe, propterea in uſum ceſſerit. BRA. Non poſſum negare hoc mel roſatum ex infuſione aliquid conferre, & uim roſarum ſeruare: tamen cùm antiquiores & recentes de aliqua re optimè ſentientes habeamus, eos potius imitari debemus, quàm uſum aliquem ſine ratione factum. SEN. Ita eſt. BRA. Lege in primis ueſtrum Nicolaum, quomodo mel roſatum paret, uentriculum roborans & abſtergens, & frigidas materias concoquens. En Nicolai liber, eius compoſitionem lege. SENEX. In decem libras albiſsimi & puriſsimi mellis deſpumati ſucci recentium roſarum libram unam, ponantur in cacabo ad ignem, & cùm

Mel roſatum colatum & nõ colatum.

bullire inceperit, uiridium rosarum cum forficibus uel cultello incisarum libras quatuor addas, & tam diu bulliãt, quod ad succi consumptionẽ ueniat, & cùm bullierit semper agitetur & in fictili uase posito, quandiu magis tenebitur, tanto melius erit. Hæc Nicolaus. BRA. Cur albißimum mel accipi iubet? SEN. Quoniam album mel alijs perfectius est. BRA. Nescio unde hoc inuenerit Nicolaus, & tu affirmare poßis, quòd mel album alia excedat. SEN. Ita semper audiui. BRA. Si Dioscoridem legisses, didicisses, mel optimum subrutilum esse, non album, & ut Plinius inquit cap. XV. undecimi libri, aurei coloris, quod sit è thymo. Ideo mel album sumi non debet quando optimum mel quærimus, sed subrutilum, uel aureum colore. Quod autem addit, dispumandum esse, multùm conuenit, ut flatuosæ partes demantur, & sine noxa mel rosatum fiat. SEN. Mesue habuit'ne sermonem de ipso? BRA. In melle rosato ipsum quodammodo' adumbrauit, ubi dicit, aliquos ex succo, folijs, & melle fecisse, tamen eadem mensura non est, nec idem pondus, quoniam uult foliorum rosarum partem unam & semis, succi partem unam & semis, mellis partes tres sumi. Quicquid autem sit, Nicolaum potius, quàm Mesuen, aut alium recentem in hoc sequi debemus. SEN. Quo ordine mel rosatum antiquiores
Rhodomel. fecere? BRA. Dioscorides de rhodomelle tractat lib. V. sed quomodo fiat non docet. Id tantum dicit, quosdam ex succo rosarum, & melle conficere, quod rhodomeli appellant, arteriæ asperitatibus utile. Sed Aëtius lib. V. capi. CXXXVII. mellis rosati confectionem
in

in hunc modum fieri docet: Succi rosarum exectis ungui=bus, partes tres, mellis partem unam, calido soli pluribus diebus exponitur. Si uerò aër sit nubilus, & non appa=reat sol, mel rosatum cribro setaceo rariori excolabis, mi tioribus carbonibus decoques. SEN. Refert'ne eius uires Aëtius? BRA. Imò refert. Inquit enim: Leniter adstrin=git, refrigerandiq; potestate pollet, ac nonnihil, mellis ra tione abstergit. Habet & quid subamari, & molliter acris: ideo ori confert, quòd calida inflammatione ob fer uentis destillationis defluxum laboret, & uentriculo, ad quem humores acres, & biliosi defluant, post uomitum medetur, ad stomachum etiam absq; materia æstuantem, & ad febricitantes in totius morbi, atq; in particularis quoq; accessionis uigore constitutos utiliter exhibetur. Sæpenumero enim in febribus una tantum largior potio congruo tempore exhibita, ad integram morbi solutio=nem sufficit procurato sudore, ac citata aluo: nam præ cæteris cunctis potionibus, mel rosaceum potentissimum est ad acutos humores per aluum ducendos. Hactenus Aëtius. SEN. Pretiosissima res est mel rosatum, sed eo=dem modo non fit ab Aëtio, & Nicolao. BRA. Non equidem. Nam apud Nicolaum copia mellis maior est, quàm apud Aëtium: nec Aëtius folia ponit, quæ Nico=laus addebat. SEN. Tu autem quod mel rosatum ma=gis laudas? BRA. Quod ab Aëtio describitur, quoniam succi rosarum magis sumit, quàm mellis. In succo autem uires sunt. Adde, mel rosatum Nicolai ad potum ineptũ esse, nisi alicui aquæ misceatur. Quod autem ab Aëtio fit, per se potabile est: & quod est apud Nicolaum, cale=

facit, nec illud in acutis febribus exhiberem. Quod autem apud Aëtium est, ad temperiem uergit, & potius in frigiditatem transit. Ideo in acutis febribus Aëtius suum potui dat. SEN. Seruant'ne perpetuò Græci modum conficiendi Aëtij? BRA. Seruant multi. Tamen Hermolaus putat idem esse Aëtij Rhodomel, quod Pauli
Rhodostacte. Rhodostacti, quum tamen non sit: licet Rhodostacti succum rosarum, & mel recipiat. Differentia autem est in pondere, nam Aëtij rhodomel tres partes succi rosarum recipit, & unam mellis. Sed Pauli rhodostacti duas partes succi rosarum sumit, & unam mellis. Quippe compositio rhodostacti Pauli, quæ habetur lib. VII. capite XV. ita habet: Succi rosarum, unguibus detractis, sextarios duos, mellis sextarium unum, decoquito usq; despumando, donec pars quarta coctura euanescat. Habet præ-
Rhœti. terea compositionem quandam Paulus, quam Rhœti appellat, præcitato loco, inquiens: Decoquito ad tertias succi rosarum sextarios treis, mellis sextarios quinq;. Quæ compositio cum præscriptis affinis est. SEN. Hæc plus recipit mellis, ideo melli rosato Nicolai magis propinqua uidetur. Dic autem tu quam compositionem magis sequereris? BRA. Voluerim pharmacopolas succum rosarum seruare, postea modo unum, modo aliud (ut expetit morbus) componere. In acutis febribus Aëtij rhodomel parato. Cùm uentriculum roborare uolueris, & pituitam excerni, melle rosato Nicolai utaris. Pauli rhodostacte uehementius est, quàm Aëtij rhodomel, quoniam mellis maiorem copiam recipit. Adhuc uehementius ad incidendum rhœti eiusdem Pauli est. SEN.

Nicolai

Nicolai mel rosatum tantum rosarum tempore fieri potest. BRASA. Ita est: sed Pauli, & Aëtij compositiones omni tempore parantur: quia toto anno rosarum succum integrè seruatis. Ab uno autem abstinere non possum, aliquos esse, qui mel rosatum colatum faciunt ex melle rosato cum folijs exprimendo: propterea dicunt colatum appellari, non animaduertentes, ubi succus ingreditur, necessarium esse percolari. SEN. Vnum in syrupo rosato solutiuo considerandum omisimus. BRASAVOLVS. Quid est hoc? SEN. An aequales partes infusionis, & zuchari, an minorem, an maiorem sumere debeat. BRASA. Si haec obseruabis, quae tibi aperiemus uera esse deprehendes. Pro omni libra sacchari, libram unam & semis infusionis accipito, & ad mellis spissitudinem ebullire sinas: tunc mirè soluit, & quandam utilem amaritudinem enanciscitur. Sunt autē qui aequè sacchari librā, & infusionis miscēt, & minus soluit. Ineptissimè autem soluit, si octo unciae infusionis & libra una zuchari sumantur: quod faciunt plures pharmacopolae Ferrariae. SENEX. Ita certe est. BRASAVOLVS. Hac re multum perturbor, quoniam plerunq; quatuor uncias syrupi rosati solutiui exhibeo: & nihil penitus soluunt: aliàs duae, aut tres unciae mirè educunt. Breui autem futurum speramus, quòd omnes pharmacopolae (in nostra praesertim urbe) omnes compositiones eodem modo parabunt: & ab Illustrissimo principe nostro publico proclamate iubebitur: nam ut iustissimus est princeps, ita, ne populi sui ex pharmacopolarum & medicorū ignauia pereant, procurabit.

Syrupus rosatus solutiuus.

SEN. Æquißimi principis munus hoc erit. Sed arbitror, circa maiora occupatißimum harum rerum non recordari. BRA. Imò nihil est, quod eius profundißimam memoriam effugiat: nempe omnia etiam minutula, tanquam præsentia sint, intuetur, & consectatur. Neminem adhuc reperi, qui Illustrißimum Herculem memoria nõ quidem superaret, sed æquaret: & qui his duobus sensibus impensius uigeret, auditu, & uisu, qui sunt disciplinæ sensus. Tempus autem est ad alios syrupos transire.

SENEX.

Syrupus uiolatus compositus.

Syrupus uiolatus accedit. BRA. Et hoc etiam illustrißimus princeps noster utitur, cùm destillationes sub cane ad pectora fluunt, dum apros sub ardenti sole & feras uoraces insectatur. Tamen apud authores syrupi ex uiolis, aut uiolati diuersi reperiuntur: nempe unus est de succo uiolarum: alius ex uiolarũ infusione factus: alius ex decoctione, quem Mesue scribit. Vos quo utimini? SEN. Nos Mesuen imitamur, qui in hunc modum syrupum de uiolis parari iubet, & his uerbis:

Recipe uiolarum		vnc.	ij.
Seminum cydoniorum)			
Seminum maluæ)	añ.	ʒ.	viij.
Iuiubarum)			
Sebeste)	añ.	nu.	xx.

Coquantur in libras sex aquæ cucurbitæ, ad cõsumptionem tertiæ partis: deinde addas zuchari libram unam & semis, & syrupum facias secũdum artem. Hic est syrupus, quo in publicis officinis utimur. BRA. Cùm igitur syrupum uiolatũ præscribo, hunc exhibetis? SEN. Hunc.

BRA.

BRA. At ego quoties absolutè syrupum uiolatum præscribebam, eum sumendum intelligebam qui ex uiolarum infusione fit. SEN. A quo ponitur is, quem intelligis? BRA. A Mesue ipso, & Nicolao: Mesue enim in principio tractatus de syrupis simul ac semel infusionis rosarum & uiolarum operationem docet. Sumi enim debent foliorum recentium uiolarum libræ sex, & in uitreatum uas terreum stricti orificij poni: deinde supra ipsa, aquæ calidæ libras quindecim impone, & orificiũ uasis bene obturato: itaq; per octo horas dimittito, postea colato, & iterum in uas alias sex lib. uiolarum, id est foliorum ex floribus uiolarum ponito, & eandem aquam calidã per octo horas superingerito, deinde percolato & in uitreatum uas stricti oris seruetur, deinde superponendo, & obturando, Soliq; per quadraginta dies exponatur: Tuncq; Mucharus uiolarum nuncupatur. Hæc est apud Mesuen infusionis uiolarum præparatio, qua utitur ad parandum syrupum uiolarum ex infusione uiolarum. Tamen non ita præparatur apud omnes, quia Nicolaus excedit numerum duarum infusionum. SEN. Debemus'ne eo uti, antequã sit per quadraginta dies insolatus? BRA. Si eo indigemus, protinus fit sine aliqua mora in sole: sed cùm seruare uoluerimus, ne corrumpatur, per quadraginta dies insolatur. SEN. Aliquos uidi, qui Iuleb uiolatum ex infusione ita parabant. BRA. Et ita fieri nihil impedit. Tamen communis mos est ut ex aqua ui ignis eliquata & zucharo fiat. Non defuere tamen, qui cum uiolarum succo pararent, & qui cum infusione uiolarum aridarum, cùm recentes desunt. Sed minus efficax est.

Mucharus uiolarum.

De eo, qui ex uiolarum succo fit à Mesue tractatur, qui uult sumendas esse succi uiolarum libras tres, zuchari libras duas, & decoquatur. SEN. Nos semper ex aqua ui ignis eliquata Iuleb nostrum facimus. BRA. Tamen de hac aqua per ignis uim eliquata, apud hos authores sermo non fit. Nam Mesue, cui hoc iuleb attribuitur, tantum uel ex infusione, uel ex succo uiolarum fieri iubet: ex aqua autem igne eliquata fieri nunquam meminit, quamuis & hoc iuleb suaue sit, & non aspernandum. Vnde in his iuleb hunc ordinem ponimus, ut id ex aqua igne eliquata factum primum locum habeat, quia cæteris debilius, tamen suauius. Isto autem an potentius sit, quod ex succo uiolarum paratur, an quod ex infusione, in dubio est. Id quod ex succo est, uiolæ substantiam recipit: quod autem ex infusione fit, superficiales partes sumit, quæ magis lenientes sunt. Ideo secundum locum habet quod ex infusione fit. Tertium, quod ex succo. SEN. Nos id tantum paramus, quod ex aqua ui ignis eliquata fit, tamen & alia iuleb genera parare conueniret, sed omitti possunt, quia syrupos eodem ferè modo cõfectos habere oportebit: alterum de infusione uiolarum: alterum de succo uiolarum, quibus loco iuleb uti poterimus. SEN. Fient'ne eodem modo syrupi? BRA. Omnino ex solo succo & zucharo, uel sola infusione & zucharo fiunt, sed apud nostros pharmacopolas in his condiendis syrupis uarius est mos. SEN. Nos non utimur. BRA. Aliqui sunt qui fecere, sed inter se non conueniunt: quippe in syrupo de succo uiolarum quidam sex uncias succi, & libram zuchari accipiunt: alij octo uncias succi

Iuleb uiolarum ex aqua ui ignis eliquata.

ſucci & libram zuchari: alij æquales partes zuchari, & ſucci: alij quatuor uncias ſucci, & libram zuchari, eundem morem in ſyrupo iſto de ſucco uiolarum ſeruari uolentes, qui in zucharo roſato, & uiolato ex integris roſis, & uiolis ſeruatur. Sicut enim in illo pro qualibet zuchari libra, unciæ quatuor roſarum ponuntur, ita hic pro qualibet zuchari libra quatuor uncias ſucci roſarum ponunt. SEN. Res adeò inconſtans eſt, ut quem ſequi debeam ignorem. BRA. Ego autem te edocebo, ut errare non poſſis. SEN. Tibi plurimum debebo. BRA. Non'ne hoc factum putabis, ſi in Meſuæ conficiendi modum oſtendam? SEN. Certè, ſed nuſquam locũ animaduerti.

BRA. Lege modum faciendi iuleb de ſucco uiolarum apud Meſuen, ubi accipit ſucci uiolarum libras tres, zuchari libras duas, & iubet cum facilitate coqui: hinc ratio ſumitur condiendi ſyrupum de ſucco uiolarum. SEN. Eſt modus parandi iuleb, non ſyrupum. BRA. Quam differentiam facis inter iuleb & ſyrupum? nam & iuleb ſyrupus eſt: Græci recentes zulapon uocant, quod recentes iuleb quaſi ſuccum uel ex ſucco. Imò, & Iu apud barbaras quaſdam nationes ſuccum ſignat: & cur non Iolebum eo quòd in eum uiola infundatur: ἴον uiola eſt, λείβω infundo: unde fieri potuit ἰολειβόν. Quamuis hanc uocẽ barbaris quàm Græcis magis eſſe cõſuetã, & Reuerendiſsimus COELIVS Calcagninus iudicet. SEN. Putabã iuleb à ſyrupo differre, quia ſuauior & limpidior eſſet. BRA. Hæc nõ eſt differẽtia, ſed quia ſyrupus magis decoqtur, quã iuleb, & in multis ſyrupis plura ponũtur, in iuleb ſimpliciter unũ. Propterea ſi ſyrupũ de

Iuleb uiolatum ex ſucco uiolarum.

Iu.

succo uiolarum parabis, eandem mensuram seruare debes quam Mesue in iuleb seruat: sed tu postea decoctionem augeas. SEN. Hoc non displicet. Verùm & in illo syrupo, qui ex infusione uiolarum fit, pharmacopolas distinctos uideo: ut aliqui plus, aliqui minus decoctionis pro zuchari portione sumant. BRA. Habẽt tamen apud Mesuen generalem regulam conficiendi: Statim in principio tractatus de syrupis, ubi operationis iuleb ex infusione modum ponit, uidelicet quinq; infusionis libras sumẽdas esse, & quatuor zuchari, & paulatim coquãtur, itaq; iuleb fit: si uerò parum plus ebullire feceris, syrupus erit. Vnde tres syrupi uiolati inueniuntur, & in officinis seruari debent, ex succo uiolarum, ex infusione uiolarum, & uiolatus compositus. Cùm autem simpliciter syrupus uiolatus ordinatur, eum intelligere opus est, qui ex succo uiolarum fit, & simplex est. Is uerò qui fit ex succo, cum additione indici debet, syrupus ex succo uiolarum. Tertius, qui his fortior est, & qui plura recipit, debet cum hac additione indici, syrupus uiolatus compositus. Itaq; nullus error fiet. Imò etiam tot syrupos per gradus distinctos habere cõuenit, quoniã ægritudines ꝑ gradus distinctæ sunt: Vnus enim syrupus uni ægritudini, & alter alteri magis cõuenit. SEN. Deinceps omnes parabo. Sed in condiendo syrupo de succo uiolarum nõnulli æquas partes succi, & zuchari accipiunt, regulam huius rei à syrupo de fumo terræ maiori sumentes, in quo æquales partes succi, & fumi terræ ponit. BRA. At is syrupus non potest esse conueniens regula ad hunc, quia illum multa alia ingrediuntur præter succum fumi terræ,

in

in hoc ſolus uiolarum ſuccus ponitur. Ideo non mirum ſi copia zuchari in eo de fumo terræ ſit maior. Ideo potius laudo, ut à Iuleb de ſucco uiolarum modo iam dicto normam ſumas. De his autem ſyrupis, & ſi à Meſue dicantur leniendo ſoluere, copiam notabilem exhibui ad uncias ſex perueniendo, tamen nihil penitus eduxere: in aliquibus parum. SEN. Igitur tres ſyrupos uiolaceos parabo. BRA. Nec aliquem prætermittere debes, ſed quando compoſitum ſyrupum facies, prima quæ decoctionem ingrediuntur, ſint iuiubæ & ſebeſtem: deinde ſemina maluæ & cydoniorum, deniq; uiolæ: quoniam minimam decoctionem patiuntur, ut uiolarũ capite Meſue docuerat. Deniq; ut de hoc ſyrupo finiam, ſcito, alias mihi fuiſſe ſuſpectos ſyrupos & potiones, quæ iuiubas reciperent: quoniam ab antiquis dãnantur. Quippe Galenus ſecundo de alimentorum facultatibus, ſerica damnat. Sunt autẽ apud Græcos ſerica, quæ apud Latinos zizipha appellantur. Inquit autem Galenus, ſolum appeti ab inſolentibus, & effrænatis pueris, ac mulieribus, nam imbecilliſsima ſunt, & difficillimè concoquuntur, cumq; hoc ſtomacho inutilia ſunt. Damnantur præterea ab Oribaſio, Paulo, Aëtio, quæ & ab aliquibus ſyrica nuncupantur: tamen dulcedinem quandam habent emollientẽ, quæ pectoribus conuenit: propterea non dubito tuſsi ex materia calida factæ & his pectorũ intemperiebus ualere, ubi materiam craſsiuſculam reddere opus ſit. SEN. Reperiuntur'ne apud antiquos zuchari ad ſuccos proportiones? BRA. Ex Paulo Ægineta elici poſſunt, capite XV. ſeptimi lib. ubi compoſitionem, Serica.

quam appellat Rhodostacti, docet: in qua sumit succi rosarum sextarios duos, mellis sextarium unum, decoquito usq; despumando, donec pars quarta cocturæ euanescat. SEN. Ex hoc loco zuchari proportionem ad succum facilè elicio, quamuis ipsi mel zuchari loco ponerent, quia ipsis zucharum ignotum erat. BRA. Propterea Mesue non ab re maiorem portionem succi, minorem zuchari ponit, quamuis dimidium præcise non ponat. SEN. Reperitur'ne syrupus uiolatus compositus aliter descriptus? BRA. Equidem reperitur, & Mesue in capite de pleuresi, in sermone in aqua cicerum duas descriptiones aßignat: Alteram Ioanitij, alteram Hamech, quæ ab hac differunt, licet non multum. SEN. Adducas ni piget. BRASAVOLVS. En Ioanitij syrupus in primis:

Recipe uiolarum recentium	)		
Seminum cydoniorum	)	añ.	ʒ. x.
Seminum citruli	)		
Seminum maluæ			ʒ. xij.
Gummi arabici			ʒ. viij.
Dragaganti			ʒ. iij.

Super hæc libras septem aquæ calidæ fundas, & per diem ac noctem permittuntur: postea ad consumptionem medietatis bulliant: deinde cum duabus libris & semis penidiarum fiat syrupus. SEN. Hic syrupus nostrum multum excedere uidetur. BRASAVOLVS. Certè multum excedit, nec dandus esset, nisi maiori attenuatione indigeremus. Nunc illum Hamech audias:

Recipe

Recipe uiolarum vnc. ij.
Seminum cydoniorum)
Maluæ) an̄. vnc. j.
Iuiubarum) an̄. nu. xxx.
Sebestem)

In septem aquæ cucurbitæ libras ad consumptionem tertiæ partis decoque, & cum duabus zuchari libris fiat syrupus. SEN. Hic à nostro, quem paramus, non multùm differt. BRA. Imò eum esse arbitror, quo utimur: & ubi differunt, librariorū error fuit: quippe Mesue ab Hamech sumpsit. Addoq; tibi alium syrupū de uiolis à Serapione edoceri, Tractatu VII. capi. XXIII. quem si legere uolueris, simplicem esse ex infusione uiolarum percipies. Sed de hoc iam satis. SEN. Nondū satis erit, nisi in primis admonueris, an ex siccis uiolis fieri possit. BRA. Fieri quidem potest, sed inefficax est: propterea & succum, & infusionem serua, & magnam syrupi uiolati compositi copiam, cùm uiolæ florescunt, ad totius anni usum para: ne ex siccis uiolis parare cogaris, quæ minus frigidæ, & minus humidæ sunt, quàm recentes, nec leniunt: quod præcipuè in hoc syrupo exigitur.

SENEX.

Syrupus iuiubinus in ordinem uenit. BRA. In hoc etiam uos composito, & non simplici utimini. Est autem iuiubinus simplex is quem Mesue Iuleb iuiubinum appellat: & re uera conueniret hunc syrupum per se distinctum fieri: nam ubi non magna pectoris asperitas adest, & sputum tenue ac subtile sit, ut incrassatione indigeamus, sed non magna, tunc simplici syrupo *Syrupus iuiubinus.*

iuiubino uti oportebit. Cùm autem intensa materierum incrassatione indiguerimus, cõposito iuiubino utemur. In simplici autem centum iuiubæ in quatuor aquæ libris ad medietatem resolutionis aquæ coquuntur, & cũ una zuchari libra syrupus fit. SEN. Quam aquam sumere debemus? BRA. Alias de aquis disputatum fuit à recentibus, & conclusum, pluuialem aquam in syrupis pectoralibus sumendam esse, quoniam tenuior sit, & magis penetrans, quàm aliæ: quia ex uaporibus facta, hinc ut ad pectoris partes penetret, magis efficacem esse, & aptam existimarunt. Nos autem non ita simpliciter hanc rem inferendam censemus: sed Galeni sententiæ inhærentes primo de simplicium medicamentorum facultatibus, capite quarto, dicimus: Quanto aqua est magis simplex, tanto frigidior est: propterea ubi refrigeratione indigemus & incrassatione, ut in hoc syrupo iuiubino, pluuialem aquam sumendam iudicarem: ubi autem infrigidatione, aut incrassatione non indigemus, aquam fontis sumerem. Verùm hæc non sunt hoc loco discutienda: sed satis sit apud antiquos talem differentiam aquarum non fieri, sed eam tantum quæ sit pura, quam Galenus lib. supra citato capi. V. ex tribus sensibus iudicat, gustu, uisu, & odoratu, & sit expers qualitatis, & nihil in gustum imprimat, ut sit planè perlucida, ac syncera, ut in odore nullam habeat qualitatem, tunc iudica aquã esse puram, & illam esse quæ syrupos & medicamenta ingredi debeat. Quod autem à recentibus creditur pluuiales aquas magis penetrare, ab Aëtio non creditur, qui cap. CLXXV. libri tertij, aquam pluuialem fontanæ comparans,

Aqua pluuialis in syrupis pectoralibus sumenda.

Aqua fontis, in quibus sumenda.

parans, inquit: Plus enim habet cõstipationis quàm fontana. Ideo neq; abstergit facilè, neq; coquit, neq; madefacit, & excretiones impedit: quod si alicubi moram traxerit, magis adhuc constipat, tardiorisq; transitus fit, egestiones detinet, tardius concoquitur, distribuiturq;, ac destillationes gignit. Hæc Aëtius de pluuiali aqua. & Pli. lib. XXXI. cap. III. eorum opinionẽ grauiter redarguit, qui aquas pluuiales probãt: imò inquit, horum sentẽtiã refellere interesse uitæ. SEN. Nõ uidetur quòd pectorales decoctiones probè ingredi posit: tamẽ Paulus eã laudat cap. L. primi libri, inquiẽs: Cœlestis præterea aqua, teste Hippocrate, nullo põdere grauis, dulciore abũdãti, limpiditate neutiq̃ uulgari, tenuitate deniq; cẽsetur, eo quòd à sole leuissimũ trahatur, & tenuissimũ. BRA. Id ex Hippocratis sentẽtia dicit Paulus, qui tenuissimã aquã laudauit. Sed aqua duobus modis cõsideratur: Vno modo ratione qua elemẽtũ est. Altero, ut nostrũ corpus ingreditur. Ratione qua elemẽtum, & frigida, ac tenuis est ab Hippocrate, & Paulo pluuialis summè laudatur. At hæc eadẽ pluuialis ab Aëtio, ut nostrũ corpus ingreditur, dãnatur. Propterea & Paulus præcitato loco inquit omniũ aquarũ pluuialem maximè putrescere (quãuis Auicẽna in syrupo de papauere primo oppositũ dicat) quia ex qualitatibus diuersis cõstat. Ex marina enim aqua & alijs eleuatur: tamen (inquit Paulus) & si facillimè putrescat, ob hoc nõ est existimãda deterrima, nam alterationis procliuitas uirtuti magis quàm uitio adscribẽda est. Quapropter quæ inculpatæ aquæ indicijs prædita, facilè putrescit, saluberrima cen-

senda est. Hoc intelligo ratione qua aqua. Et hæc uerba Pauli, & Hippocratis de perfectione aquæ ut aqua loquētiū, nō aūt ut à nostro corpore sumēda, in causa fuere, ut recētes putarint, in omnibus affectibus pectoris pluuialē sumēdā. Sed hæc aliàs disputāda sunt: Nūc syrupū de iuiubis Mesue prosequamur: Hic autem est, ut passim in omnibus ferè scriptum authoribus reperitur:

Recipe iuiubarum		lib.	x.
Violarum)	añ.	vnc.	v.
Seminum maluæ)			
Capillorum Veneris		vnc.	j.
Seminis cydoniorum)			
Papaueris)			
Melonis)	añ.	ʒ.	iij.
Lactucæ)			
Dragaganti)			
Liquiritiæ)	añ.	ʒ.	viij.
Ordei mundi)			

Decoque in libras quatuor aquæ fontium, et cū libris duabus zuchari fiat syrupus. SEN. Hic est re uera iuiubinus apud Mesuen syrupus, tamē ipsum hoc modo nunquā parare potui, sed opus fuit semper, uel aquā augere uel zizipha diminuere. BRA. Nō possum nō credere descriptiones has mēdosas esse: nēpe zizipha aquā longè superāt, unde si decē libræ ziziphorū in quatuor aquæ libras bulliant, potius eclegma fiet quàm syrupus: imò uel nō posset, uel ægre bulliret. Propterea arbitror errorē potius esse in ziziphis, quàm in aqua: hūc enim syrupum puto proportionē habere ad iuleb iuiubinū, in

quo

quo etiam quatuor aquæ libræ ingrediũtur: sed quia hic centũ iuiubas accipit, & nihil aliud ingreditur, hic sexa centũ iuiubas sumẽdas puto, uel cẽtũ, nõ aũt cẽtũ quinquaginta, ut nõnulli accepere. Verũ sexaginta sumẽdas potius laudo, quoniã & antiquũ Mesuẽ habeo ita incipiẽtẽ: Accipe iuiubas sexaginta: & potius enumerandæ sunt, quàm põdere describẽdæ, quia si põdere tradãtur, opus est semina extrahere. SEN. Propter q̃d? BRA. Quoniã hæc est, & esse debet uniuersalis regula apud pharmacopolas, ubi inueneris apud authores sebesten, pruna, iuiubas, tamarindos, per põdus in suis receptionibus descripta, semina abstrahẽda sunt, & proijciẽda: ubi autẽ per numerum ponũtur, semina extrahere nõ est opus, ut in hoc loco. Quare legendũ puto ut meus antiquus Mesue habet, iuiubas sexaginta. In alia etiam re error est, ubi enim legitur uiolarũ, seminũ maluæ unc. v. legi debet drach. v. ut ille antiquus Mesue citatus habet, qui in multis multo emendatior est: & ubi recentes uiolæ haberi possunt, recẽtes semper accipias, quoniã siccæ uires mutant. SEN. Quid de iuiubis? Sunt'ne recẽtes, an siccæ sumendæ? BRA. Recẽtes potius, sed bene maturæ. Sunt autẽ bene maturæ cũ rugosæ fiũt, & dulciores: acquirũt aũt & perfectã maturitatẽ ab arbore remotæ, quia humiditas q̃dã crassa resoluitur, & rugosæ ac dulciores fiũt, dulcedine quadã emolliẽte. Propterea & si à Galeno & antiquioribus reprobẽtur, tamẽ ad incrassandã materiã probè ualẽt, & maximè prosunt. Sumuntur recentes bene maturæ: cùm uerò recẽtes desint, siccas accipito, non quidem siccitate extrema: sed tali ut

intus sit mollities illa suæ carnis sub corio prædulcis: quales sunt eæ, quas Ferrariẽses mulieres filo cõsuũt & fenestris suspensas seruant, priusquam sextum mensem trãsierint. Pro semine papaueris, de albi papaueris semine intelligito: pro ordeo mũdo, intellige à suis corticibus, ut uis abstersiua abeat, & lenitiua remaneat. Cùm aũt hũc syrupũ facis, primò iuiubæ ingrediãtur, postea semina, & glycyrrhiza, deinde tragacanthum, deniq; uiolæ, & capilli Veneris. SEN. Qua de re? BRA. Quoniã prius ea ponere oportet, quæ maiorẽ decoctionẽ sustinẽt, deinde quæ minorem, tertiò quæ minimam: quippe tres gradus in decoctionibus sunt. Primus, ea recipit quæ multã decoctionem sustinẽt. Secũdus, ea quæ mediocrẽ. Tertius ea quæ paruam. In unũ te admoneo, quòd zucharũ hũc syrupũ ingrediẽs libra una esse debet, nõ duæ: quia in simplici syrupo iuiubino, quẽ Iuleb de iuiubis appellat, unã zuchari librã solũ ponit, in quo nihil aliud est q̃d' inspissare posit, quàm iuiubæ. In hoc autẽ syrupo cõposito multa alia sunt, quæ decoctionem inspissant. Adde quòd syrupi magis coqui debent quàm Iuleb: ideo nimis spissaretur, si duas zuchari libras reciperet. nec opus est dicere quod decoctio ad dimidiũ nõ fiat: nã & si Mesue põdus decoctionis nõ ponat, quantum solui debeat, tamen regula sequentis syrupi seruanda est, & Iuleb iuiubini, & aliorum multorũ, ubi quatuor aquæ libras decoquendo ad duas reducit. Si etiam experiaris, inuenies pulchrius fieri cũ una libra zuchari, quàm cũ duabus et in sequẽti syrupo de papauere, in quo Mesue quatuor aquæ libras tantum ponit, satis esse

uoluit

uoluit octo uncias zuchari, & octo penidiarum. Tamen quia zucharum (ut fertur) nullum ferculum perturbat, si duas libras ponere uolueris in tuo arbitrio sit, sed una sola satis est, & syrupus aptius ducitur. Hoc autem nūc omisso, ad syrupos alios transeamus. SENEX.

Syrupus de papauere sequitur. BRA. In nulla re magis confusi sunt pharmacopolæ, quàm in hoc syrupo. SEN. Qua de re? BRA. Quia multæ sunt descriptiones, & aliqui pharmacopolæ unam, alij aliam sequū tur. O miseros ægros, quibus præter intentionem unus syrupus contingit ex his de papauere, qui suæ ægritudini ita non quadrat: à Medico autē putatur cōueniens exhiberi. SEN. Credebā ego omnes pharmacopolas cōpositū Mesuæ de papauere parare. BRA. Quem appellas tu cōpositum? nā omnes cōpositi sunt. SEN. Ego illū cōpositū appello, cuius descriptio apud Mesuen hæc est: Syrupus de papauere.

Recipe papaueris albi)			
Rubri)	añ.	℥.	50.
Capillorum ueneris		℥.	xv.
Liquiritiæ		℥.	v.
Iuiubæ		nu.	xxx.
Seminum lactucæ		℥.	xl.
Seminum maluæ)			
Cydoniorum)	añ.	℥.	vj.

Coquantur in libras quatuor aquæ ad consumptionem medietatis, & cum zuchari & penidiarum añ. ℥. viij. fiat syrupus. BRA. Tu hoc uteris? & paratum seruas? SEN. Et nunc seruo, & continuè seruaui. BRA. Multi tamen in hac urbe sunt, qui sequentem à Mesue positum

ante syrupum Dinari faciunt.

Recipe Papaueris albi)

Nigri) id est eorũ capita añ. ℥. lx.

Et decoquãtur in libras quatuor aquæ pluuialis quousq; redeant ad lib. unã & semis, & cũ zuchari albi, & penidiarũ añ. ℥. iiij. fiat syrupus. SEN. Est simplex de papauere. BRA. Ita appellari potest, quia nihil aliud decoctionẽ præter papauerũ capita recipit. Alios etiã notaui, qui primũ syrupũ de papauere Auicẽnæ faciunt, qui & ipse simplex est, sed uuæ succũ recipit, aut sapã. Præterea nonnulli in cõposito Mesue à te citato sapam addunt: nam semi libram sapæ cũ syrupo ad bulliendũ ponunt: quod tamen nec ab authore dicitur, nec cõuenit, cũ infrigidare intendamus, & sapa calida sit. SEN. In tanta confusione quos sequi debemus? BRA. Opus est duos syrupos Mesue de papauere paratos habere. Primum simplicem, Alterum compositũ: nam ambo ad somnũ inducendũ, ad sitim extinguendam, ad prohibendam destillationem ad pectus, & ad leniendum ualent. Sed ille simplex minus frigidus est, & solùm intentionẽ simplicem habet ad prædicta, ad somnũ scilicet prouocãdum, & leniter infrigidandũ: Compositus autem ad infrigidandũ & leniendũ intensius. Ideo à Mesue ad tußim siccã, & phthisin ualere dicitur. SEN. Curabo ut in mea officina ambo sint. BRA. Si utrosq; habere neglexeris, saltem cõpositũ habeas: Ego autẽ pharmacopolã laudabo, qui utrosq; seruabit. SEN. Nunquã mihi deerũt. Dic autem (ni piget) debent'ne eo modo fieri, ut descripti sunt? BRA. Nõnullis erroribus demptis, aut emendatis:

eo modo fiant. SEN. Illos libenter audirem, ne deinceps incautus errarē. BRA. En in simplici de papauere, papauerũ capita in quatuor aquæ libras ebullit, quousq; libra una cũ dimidia relinquatur: Sed papauer ex his est, quæ mediocrē decoctionē patiũtur: propterea si tam diu bullierit, uires amittere puto, præsertim si papauerũ capita recentia sint. Si enim antiqua essent, maiorē ebullitionē exigerēt. SEN. In recentibus ad quantũ aqua ebulliendo resolui debet? BRA. Satis est, si pars tertia resoluatur, uel libra una, & semis. Ideo Mesuen ita legas: & decoquatur in libras quatuor aquæ, usq; dũ desit libra una & semis, ut à quatuor libris aquæ libra una & semis bulliẽdo euanescat: unde libræ duæ & semis decoctionis relinquũtur. SEN. Cõueniẽtius uidetur q d' minus restet, propter minimā quātitatē zuchari, quæ ingreditur: sunt enim quatuor zuchari, & quatuor penidiarũ drachmæ. BRA. O bone uir, mẽdosus est Mesue cõtextus, & legi debet: uncias quatuor, nõ drachmas. Idē error in cõposito de papauere est, ubi enim legitur: zuchari & penidiarũ aã.℥. viij. legi debet, uncias octo: nec ualet q d' aq̃ quãtitas respectu zuchari multũ exuperet in simplici de papauere, q a penidia uice zuchari fungũtur. Nõ debēt aũt tãtũ papauera ebullire tũ ob causā dictā, tũ q a humiditas & frigiditas maximè expetũtur, q̃ ob multā decoctionē euanescũt. Nõ laudo etiā q d' pluuialis aqua sumatur, ob rationes dictas: quā tamē Mesue sumẽdā iudicat. SEN. Sũt'ne in cõposito de papauere aliqua errata? BRA. Et maxima. SE. Quõ maxima in re tā uulgata? BR. Audies. Nā calida p frigidis recipit. SE. Quæ sunt hæc? BR. Dicit

Locus Mesue restitutus.

papaueris albi & rubri, est autem rubrum papauer antiqua anæmone, quæ calida est. In hoc autem syrupo frigida solum recipienda: propterea legendum est potius, papaueris albi & nigri, non rubri, aliter præter intentionem rubrum papauer poneretur. Adde, in nostro antiquo Mesue legi, papaueris albi, & nigri: & quod nigri, & non rubri legi debeat, testimonium sumi potest ex simplici de papauere, in quo papauer album & nigrum ponuntur, cuius intentio est infrigidare, & somnum prouocare. Cùm autem eadem intentio in hoc sit, rationabile est albi & nigri legi, non autem rubri. SEN. Hic esset magnus error. BRA. Imò est, & non animaduertitur. SEN. Deinceps igitur nigrum, non rubrum accipiam, BRA. Itaq; non errabis. SEN. Vidi alios syrupos de papauere, quibus medici in alui profluuijs utebantur. BRA. Multæ aliæ sunt descriptiones syruporum de papauere, a multis alijs authoribus scriptæ, quas prosequi non est opus. Auicenna duas ponit, quarum secundam ad profluuium alui ualere certum habeo. Prima autem ad somnum conciliandum: & à nonnullis fit, quem appellant syrupum de papauere centum capitum, estq; simplex syrupus. Nicolaus etiam syrupum de papauere ad profluuium ualere scribit: imò & antiquiores in profluuijs alui papauere usi sunt, extantq; apud Aëtium, Paulum, & Oribasium multa ad profluuia, quæ papauera recipiunt. Hæc autem de hoc syrupo satis.

SENEX.

Syrupus de quinq; radicibus.

SYrupus de quinq; radicibus in ordinem uenit. BRA. In quem ordinem, si ordinem non seruas?

SEN.

SEN. In ordinem meæ inordinatæ schedæ. BRASA. Equidem inordinatæ, nam simplices syrupos seorsum à compositis scribere poteras, & calidos à frigidis, aut saltem ordinem secundum humores habere, aut secundũ corporis partes, aut secundum ægritudines. SEN. Nihil consideraui, sed ordinaui ut in mentem uenere, & ut in officina præsentabâtur. BRA. Quum hoc ad rem ipsam nihil referat, syrupum de quinq; radicibus examinemus. Quod magis commodè fiet, si unà & syrupum de duabus radicibus, & syrupum bisantium sine aceto & cum aceto, & syrupum acetosum simplicem discutiamus. Omnes pharmacopolæ & hic & per totam Italiam eũdem syrupum acetosum simplicem parant, cum scilicet qui à Mesue describitur, & simpliciter syrupus acetosus nuncupatur, qui & ab Auicenna ponitur prima fen quarti canonis, in libro autem quinto plures syrupos acetosos describit, & Serapio in suo Antidotario, & Hali in x. lib. suæ practicæ, hunc præsentem syrupum acetosum simplicem conformari docent. SEN. Non'ne antiquiores de ipso tractarunt? BRA. Nusquam. SEN. Quomodo hoc dicis? nam Mesue ipse de hoc syrupo Galenum adducit. BRA. Quomodo autem Mesue Galenum adducere potuit, si Galenus zucharum ignorauit? SEN. Istud igitur mirum est, præsertim cùm à recentibus Galenus XI. de arte curatiua adducatur. BRA. Certus sis, nusquam de eo locutum esse Galenum, imò grauius errant, qui librum secretorum Galeni adducunt, in quo hunc syrupum inueniri dicunt. SEN. Vnde igitur hic error emanauit? BRA. Quia Hippocrates, Galenus,

& antiquiores de oxymelite tractarunt, quod ab hoc differre non uidetur, nisi quia mel zuchari loco sumit. Zucharum uerò antiquiores ignorarũt: propterea acetosum simplicem Mesuæ parare non poterant, sed bene oxymelitem, de quo suo loco disseremus. Est autem simplicis acetosi uel sine aliquo addito acetosi descriptio, hæc quæ sequitur, per Mesuæ uerba expressa:

Syrupus acetosus simplex.

Recipe zuchari boni albi partes quinq;, & in uase lapideo pone, & superinfunde aquæ fontis dulcis & claræ libras quatuor, & decoquatur, semper eius spumam abijciendo, & sit ignis, in quo coquitur prunarum, aut tenuis flammæ sine fumo, & decoque hoc modo, donec clarificetur, & diminuta sit aqua, sicut medietas eius: deinde infunde super ipsum aceti uini albi clari partes duas in leui, & in forti partes quatuor, & in mediocri partes tres, & da ei post illud decoctionem in coctura: sit autem hæc coctura, coctura syrupi. Hæc Mesue ad uerbum. SEN. In hoc syrupo plura mihi præsentantur ambigua, incipiam autem ab ultima parte, ubi inquit: In leui partes duas, in forti quatuor, in mediocri tres: per hæc uerba quid intelligendum sit dubito. Nam illos aberrare puto, q̃ leue ad acetũ applicãt, & forte, & mediocre, in aciditate. BRA. Imo maxime errãt, q̃a potius de leui aceto p̃tes quatuor ponẽdæ essent, & de forti p̃tes duæ. Sed uerus intellectus est, q̃d' leue, mediocre, forte, ad syrupũ referãtur, uel ad morbũ: ut sensus sit: In syrupo leui, q̃ nõ multũ aperiat, duæ aceti p̃tes sint: in forti q̃ multũ aperiet, sint p̃tes quatuor: in mediocri q̃ mediocriter ap̃iat, sint p̃tes tres. Aut ad morbũ referamus: In leui

morbo

morbo sint duæ aceti partes in syrupo: in forti sint quatuor aceti partes: in mediocri morbo sint tres partes aceti. Dic autẽ paratis'ne hos tres simplices syrupos in leui, forti, mediocri? SEN. Vnus solũ paratur. BRA. Qui'nã est ille? SEN. Differunt pharmacopolæ. Sunt qui tres partes aceti ponant, & qui duas, rari qui quatuor, tamen & reperiuntur qui addant. BRA. Tu quem facis? SEN. Semper eum paro, in quo tres partes aceti sunt, nam potius medium sequi elegi, quàm extrema. BRA. Ego autem unum extremũ potius sequerer. SEN. Quod? BRA. Vt duæ partes aceti solum ponantur, quia medico semper licet, quando uoluerit, acetum addere. Sed quando plus aceti receperit, quàm medico placeat, ita facilè subtrahi non potest. SEN. Imò potest alia addendo. BRA. Sed non ita facilè, nec deinde syrupus acetosius erit. SEN. Tua ratio non mihi displicet, propterea eum deinceps parabo in quem duæ partes aceti ingrediuntur. BRA. At opus erit, unum semper agas. SEN. Quid est hoc? BRA. Vt medicum admoneas qui hoc syrupo utitur, te eum solum fecisse, qui leuis est: & in leui morbo ualet, in quo duæ partes aceti tantum sunt: ut si acetum addere uoluerit, addat: tamen conuenientius esset tres syrupos habere. Verùm nostri temporis medici nõ solùm hoc non curant: sed inter hos syrupos differentiam nesciunt, nec an fiant, sed cùm indicunt ægro satisfecisse putant: rem uerò quam ordinant, & an bene paretur, ignorant. Hæc autem aliàs, quia nobis institutum non est de medicis maledicere. SEN. Aliud etiã est, quod in hoc syrupo me addubitare fecit, quia Mesue inquit ad materias

calidas ualere, & ad frigidas & ad subtiles, & ad crassas uiscosas: hæc autem opposita uidentur, & simul incompatibilia esse. BRA. Opus est scias, quòd hæc eadem quantitate non agit, sed diuersa: nam hic syrupus ratione aceti incidit, & frigidus est: propter frigiditatem ad materias subtiles & calidas ualet, sed ob incidendi uim, quam habet, ad crassas materias & glutinosas ualet, eas attenuando: unde non inconuenit unum ratione diuersarum partium, & qualitatum ad duo cõtraria ualere. Nota autem quæ sequuntur, quia in materiebus frigidis & crassis, non ualet ratione frigiditatis, tamen ualet ratione incisionis. Ideo addit Mesue, posse uirtutem infrigidationis tolli, non remota eius penetratione. Istud autem fit, illi nonnihil calidi addendo, ut cinamomum, aut radices calidas aperientes, quæ non solùm frigiditatem remouent: sed ad penetrationem & resolutionem addunt. SEN. Miror quomodo Galenum adducat, si nusquam Galenus de eo loquatur. BRA. Galenus de oxymelite tractat, quod ex melle & aceto fit, de quo suo loco disseremus: puto illum esse locum, quem Mesue citat. Sed unum est in quo magis ambigo, quàm in prædictis. SEN. Quid est illud? BRA. Hunc syrupum ad atram bilem ualere, tamen Hippocratis, & Galeni sententia est, acetum eos iuuare, in quibus amara: eos autem summopere lædere in quibus atra bilis dominatur, sed magis mulieribus inimicatur, quàm uiris, nam uterũ lædit. Non uidetur ergo in melancholica materia conuenire. SEN. Quid igitur ad Mesuen dicere oportebit? BRA. Fortè non intelligit ratione suæ qualitatis ad atrã bilem

bilem ualere, sed tantùm ratione penetrationis: quia alia medicamenta atræ bili propria ad statuta loca penetrare facit, & uim dissoluendi ac dissecãdi illis tribuit. Ideo acetum atræ bili conueniens non est, nisi ratione penetrationis. SEN. Hoc igitur per accidens prouenit, & non ex natura huius syrupi ob suã qualitatem. BRA. Quicquid sit, hic syrupus acetosus, ratione qualitatis aceti ad humorem melancholicum non ualet: sed tãtum penetrare facit, & resoluit: propterea ad syrupũ acetosum compositum ueniamus. SEN. In Mesue post hũc syrupum simplicem acetosum, quem ipse syrupum acetosum absoluto uocabulo appellat, syrupus acetosus cum radicibus sequitur, quem recentes de duabus radicibus uocant, & acetosum compositum. Fit autem cum aceto, & sine aceto: cum aceto est acetosus compositus: sine aceto absolutè est de duabus radicibus: licet qui ordinant, cum aceto, aut sine aceto addere soleant. SEN. Ita est, & nos utrosq; paratos seruamus. Et hunc qui acetum suscipit de duabus radicibus cum aceto nuncupamus, uel acetosum compositum, uel acetosum cum radicibus: qui autem acetum non habet, de radicibus absolutè dicitur, uel de duabus radicibus sine aceto. BRA. Vbiq; per totam Italiam ita paratur, & Mesue compositionem sequuntur omnes medici, quæ hæc est: *Syrupus acetosus cum radicibus.*

REcipe aquæ fontis claræ libr. x. & proijce super ipsam radicũ fœniculi, apij, endiuiæ, ana. vnc. iij. anisi, seminis fœniculi, apij. ana. ʒ. viij. seminis endiuiæ, vnc. ß. Coquatur cum facilitate quousq; ueniat ad lib. v. tunc proijce super ipsam zuchari boni lib. tres, & clari-

ficetur sicut prius: deinde funde super ipsum aceti boni quantitatem sufficientem, iuxta modum superioris doctrinæ, & da ubi oportet. Hæc Mesue. SEN. Hic est ille syrupus, quem facimus. BRA. Auicenna hunc syrupum quinto libro docet, & eum syrupum acetosum communitatis appellat: sed non addit radices endiuiæ, quæ fortè in Mesue abesse debent: nam & in meo antiquissimo Mesue non adsunt, unde uocatus est de duabus radicibus, quia duæ radices solæ ingrediũtur, & tunc non erit opus fugere, quod tantum duæ radices calidæ ingrediantur, endiuia autem sit radix frigida, ideo dictus sit de duabus radicibus scilicet calidis. SEN. Reperitur'ne apud Antiquos hic syrupus? BRA. Non reperitur hoc modo compositus, sed apud Paulum, Aëtium & antiquiores proportionales decoctiones inueniuntur ex radicibus & apij, & fœniculi, & ex hyssopo, pulegio, origano, tragorigano in materiebus crassis, ut liquidum est, si eorum uolumina legeris, quæ ubi de febribus notis tractant, his plena sunt. Hic autem syruporum modus inuentus est, ut omni tempore hæc in promptu habeantur, & magis delectent. Dicas autem, quando radices in syrupum ponis, sumis'ne integras? SEN. Non, sed in frusta seco. BRA. Hoc non peto, sed an radices integras, non adempto meditullio, an corticem tantum circa meditullium accipias. SEN. Semper excoriamus, & meditullium abijcimus. BRA. Sed sine ratione factum uidetur: nam uis radicis in eo potissimùm consistere uidetur, quod est medium totius, & in quo potissimùm uita plantæ est, hoc autem est meditullium: nam eo non modo

tota

tota radix, sed & tota planta uiuit. SEN. Ratio id inferre uidetur: tamen in hoc syrupo de radicibus apud Auicennam V. lib. ita scriptum reperitur: Recipe corticum radicis fœniculi, & corticum radicis apij. Quod argumentum est, corticem sumendum esse. BRA. Et ego ex Mesue argumentum faciam, quia ipse in suo syrupo dicit radices accipiendas, non corticem radicis: ideo radices sumendæ, quæ integræ sint. Etenim Mesue cortices harum radicum dicere sciuisset, & non radices, si cortices, & non radices sumendas uoluisset. SEN. Quid ergo sumendum? BRA. Vt hanc rem optimè enodemus, scito apud philosophos in uiuētibus ordinem perfectionis dari, & imperfectionis. Homines inter uiuentia perfectißimi sunt, propterea ad hominis generationem multa instrumenta requiruntur: in brutis pauciora quàm in hominibus: in insectis adhuc pauciora, adeò ut in frusta etiam consecta per aliquod temporis spatium partes uiuant. Arbores autem & herbæ tot instrumentis non indigent, ideo non solùm per semen, sed etiam per surculorū transplātationē & insitionē. Eodē modo herbæ semine, & per ramusculorū plantationē uiuūt, & in eadē specie indiuidua faciūt. Omnia aūt quæ uiuunt, uno organo indigent, in quo potißimùm uita fundatur, ut in animalibus cor, quod est caloris fons: insecta uero in frusta concisa, habent aliquid cordi proportionale: propterea & incisa uiuunt, non tamen diu, quia intercisum est cordi analogū, & corruptū. In plantis uerò per totū est proportionale cordi. Ideo incisæ in partes, & plantatæ uiuunt, & quælibet pars suum cor habere uidetur:

tamen in tota planta unum solum erat actu, plura autem potentia. Cùm autem inciduntur rami & surculi à planta, actu efficiuntur illius speciei plantæ indiuidua, & actu habent cordi proportionale. Similiter in omni uiuente opus est unum esse, quod in toto continuationem faciat, & à quo nerui & totius ligamenta nascantur, sine quibus non consisteret, nec moueretur. Hoc in animalibus est cerebrum, & spinalis medulla: in plantis est meditullium illud. Sicut autem in animalibus illa pars frigida est secundũ speciem animalis: ita hoc meditulliũ spinali medullæ proportionale, ratione herbæ, cuius est meditullium, est frigidius, uel minus calidũ: propter hoc ita aperitiuum non erit, sicut cortex, quo integitur in radicibus calidis. In frigidis radicibus secus est, quia habent frigiditatem maiorem, quàm habeat cortex, & hoc in multis. Sunt etiam aliquæ radices, quæ hanc differentiam non habent, quia usq; in profundũ eodem modo carnosæ sunt, ut rapa, cuius cortex tenuissimus est, in medio tota caro est, & in rapa uis in medio est, non in cortice. Eadem fortè ratio in rhabarbaro dicenda esset. Ad rem igitur redeuntes, in radicibus aperientibus cortex sumi debet, quando radices aliquas decoctiones ingrediuntur: & ratio in promptu habetur, quia cortex magis calidus est, & magis aperitiuus, quàm meditullium. In frigidis autem radicibus & non aperientibus, meditullium simul addere oportet, ut cùm cichoreum decoctiones ingreditur, meditullium adimi non debet, tum quia frigidum, tum quia egregius cichorei qualitatem seruat: nam in meditullio maiorem amaritudinẽ sentis, quàm in cortice.

tice. SEN. Est'ne uerè cortex id quod meditullium integit. BRA. Respectu meditullij cortex appellari potest, tamē respectu radicis nequaquam: quippe in radice tria sunt, Cortex, qui primò occurrit, & terræ propinquus est; qui ita se habet ad radicem, sicut himen, id est pellicula tenuis, quæ nos ambit: deinde caro, quæ est à cortice isto subtili usq; ad meditulliū: postea meditulliū, quod à mulieribus Ferrariensibus anima herbæ nuncupatur. Exterior cortex sumi non debet, sed is, qui est à summo cortice usq; ad meditullium, quod caro appellatur. Superior enim cortex & terream naturā sapit, & à radijs solaribus exustus est: unde in calidis & aperientibus radicibus in decoctionibus, & in hoc syrupo, & alijs carne utaris: in frigidis aūt radicibus, & carne, & meditullio, ut in endiuia, cichoreo, lactuca. Quod si dicas in cichoreo meditullium calidum uideri, quia amarū, nam (ut Galenus quarto lib. de simpliciū medicamentorum facultatibus testatur cap. XVIII.) omne amarū est calidum. Respōdemus omnino aliquā caliditatē habere, ꝓpterea aperit: his enim duobus insignitur cichoreū, quod aperit, & infrigidat. SEN. Ita igitur agendū erit quomodocūq; radices sint. BRA. Si radices multū tenues essent, nihil moueri oporteret: si aūt crassæ essent, meditulliū abijciēdū est. SEN. Tu aūt superius mihi uidebaris satis euidēti ratione probare meditullium efficacius esse, utpote in quo uis intēsior sit, quia est tāquā anima plantæ. BRA. Tamē si carnē gustes, atq; meditulliū, in carne, & saporē, & odorē intensum herbæ persentis, sed in meditullio parū (aliquibus demptis præsertim frigi-

dis.) Gusta hunc apij corticẽ, & hunc fœniculi, nũc modo eorũ meditullia gusta. SEN. Gustaui, & aliàs sæpe gustaueram, maior uis in carne sentitur, & nescio quid excellẽtius, quàm in meditullio sentitur: tamẽ q̃a apij radices paruæ sunt, & caro tenuis, raro aut nũquã meditullium remouemus. BRA. Sed Mesue in Secœniabin (ita ipse appellat) de radicibus, inquit: Recipe corticũ radicis apij, fœniculi & reliqua, quæ sequũtur, quod indiciũ est ab apio etiã meditulliũ remouẽdũ, & Auicẽna in syrupo acetoso de radicibus cõmunitatis, iubet corticem radicis apij in syrupo recipiendũ. SEN. Fortè hoc ab re nõ esset, cũ authores dicũt, Recipe corticẽ radicis, tũc sola caro sumatur: cùm aũt dicũt, Recipe radicẽ, tota radix integra, meditullio nõ amoto accipiatur. BRA. Hoc uideretur rationẽ aliquã habere, nisi authores de radice quãdoq; loquẽtes carnẽ meditullio dempto intelligerẽt: & quia maior uis in aperiẽtibus & calidis in carne est, quàm in meditullio: & q̃a meditulliũ minus crassum est & durum quod magna decoctione indigeret. SEN. In quibus casibus hoc syrupo uteris? BRA. In materiebus biliosis notis, quæ crassæ sunt: & etiã ualet ad materias pituitosas: nã obstructionũ aperitiuus est, nõ modò hepatis, splenis, & renũ, sed etiã uniuersi corporis, & materias crassas atq; glutinosas incidit & abstergit. SEN. Quo tẽpore ægritudinis exhiberi debet? solẽt enim Recẽtes post septimã propinare. BRA. Nullũ adest statutũ exhibẽdi tẽpus per dies: sed semper exhiberi potest, quando oportet, etiã si in ægritudinis initio sit. Tamen ægritudines quæ nõ sunt biliosæ puræ, sed notæ, ut plu-

rimum

rimum hunc ordinem habẽt: ut in primis portio subtilioris materiæ resoluatur: ideo raro ante primã hebdomadẽ eo indigemus. Quare dicere nõ oportet ante septimum diẽ uel post septimũ diẽ sumendũ esse: sed quãdo opus est. Opus autẽ est, quoties materia crassa est, lenta, glutinosa, & partes nostri corporis obstructæ sint, tunc ab hoc syrupo etiã in principio ægritudinis incipere debes. Hic autẽ antequã ad aliã trãsirẽ, de tẽpore colligendarũ radicũ uerba facerẽ, nisi statuissem determinato libello, de tẽpore colligẽdarũ herbarũ tractare. Ab hoc aũt non abstinebo: cùm multi sint, qui uoluerint radices colligendas esse, cùm herbæ folia amiserint, eo autẽ tẽpore in meditullio nulla uis est quæ ad tẽperaturã faciat, sed ad plãtæ uitã solùm facit: quod argumẽtũ est carnẽ & nõ meditulliũ sumẽda. Ad rem autẽ nostrã redeũtes, dic cũ author inquit, tũc proijce super ipsum zuchari boni libras tres, & clarificetur sicut prius, quomodo hanc partẽ intelligis? SEN. Hoc modo, postquã ebullierit, percolamus omnia bene exprimẽtes. BRA. Hoc mihi summè placet, quòd expreßio fiat. SEN. Postea tres zuchari libras addo. In hac autem re inter se differũt pharmacopolæ, quoniã aliqui duobus, aut tribus ouorũ albuminibus sumptis zucharum & totam decoctionem simul clarificant: alij zucharum per se clarificant, & deinde in decoctionẽ ponunt: alij nullo modo clarificant. BRA. Hi fortè non ineptè agunt, quoniam frustra albumẽ oui poni uidetur pro liquorum depuratione, in quibus acetum ingreditur. Tu autem quomodo agis? SEN. Ego in tota decoctione clarificare soleo, duobus, tribus, aut

pluribus ouorũ albuminibus sumptis, pro quantitate syrupi, quã facio. BRA. Tu ergo maiorẽ syrupi copiã facis quàm ab authore describatur. SEN. Equidẽ. BRA. Deinceps ne hoc feceris: nam in theriaca ostendimus ex mente Galeni, nec augendas, nec diminuendas medicamentorũ quantitates & cõpositiones, de qua re aliàs tractabimus. SEN. Deinceps integrã cõpositionem parabo. Dic autem tu, laudas præsentem syrupum clarificari an non? BRA. Id agendũ est, quod ab authore dicitur. SEN. Qui'nam modus est ille? BRA. Ipsum lege, qui inquit, clarificetur ut prius: Ideo opus est eo modo clarificare ut prius docuerat, quod in acetoso simplici fuit. SEN. Quomodo docuerat? BRA. Ebulliendo & expumando, semper spumã abijciendo, & decoquatur hoc modo (inquit) donec clarificetur. Itaq; huius syrupi clarificatio fiet, spumã demendo cùm ebulliet cum zucharo, donec clarus euadat, ea scilicet claritate quam habere poßit, quæ tamen erit integra claritas. SEN. Ouis igitur parcam. BRA. In hoc casu parces, nam & frustra cum aceto ponuntur. SEN. Debet'ne diminui usq; ad dimidium? BRA. Non, sed usq; ad claritatẽ, quam habere potest: hanc autẽ habebit, cùm amplius spumã non faciet. Dic autẽ quã aceti quãtitatẽ in hũc syrupũ ponis? SEN. Pro qualibet syrupi libra semilibrã aceti. BRA. Sunt qui uncias quatuor, & qui quinq;, & qui octo pro qualibet libra ponant. SEN. Quid in causa fuit, ut hæc differentia nasceretur? BRA. Quoniam in hoc syrupo eodem modo ut in præcedenti acetum poni debet, in leui partes duæ, in forti partes quatuor, in mediocri partes

tres:

tres: quia Mesue ad præcedentem syrupum seipsum refert. Ideo aliqui fortem, aliqui debilem, aliqui mediocrē, aliqui nullum, sed suo modo parant. SEN. Igitur tres syrupi compositi acetosi fieri deberent? BRA. Deberent quidem: sed satis est debilem, id est debili morbo conuenientem uel in aceto debilem seruet: quia doctus medicus, acetum semper addere potest, si opus erit. Si autem uel fortis uel mediocris esset, & debiliori indigeret, acetum auferre non posset, ut in simplici acetoso etiam diximus: semper autem bulliat expumando, post impositionem aceti quod syrupum clarū reddit. Ideo ouis non indigemus ubi acetum ingreditur, sed illis solum utimur in illo de radicibus sine aceto secundum uos pharmacopolas: sed satis est secundum Mesue ebullitio: unumq; animaduertas, si absq; aceto syrupum feceris, ut sine aceto de radicibus appelletur, quando ipsum clarificas expumando, semper expumare debes quousq; perfectus sit, & ad syrupi cocturam peruenerit. Si autem acetum addere uolueris, ut sit acetosus compositus, uel acetosus de radicibus, noli expectare quòd coctus sit quando acetum addere uolueris, sed tunc ponas acetum, cum prope cocturam syrupi peruenerit, semper expumando. SEN. De hoc satis dictum est, ad illum de quinq; radicibus ueniamus. BRA. Vt lubet: sed dic quem authorem sequimini in hoc syrupo? SEN. Ignoro, nos ipsum magistralem syrupum appellamus, & eo medici utuntur: unde autem uenerit, nunquam audiui. BRA. Et ego certe nusquam inueni, nisi in quibusdam libellis Receptarijs nūcupatis Petri Galli: possent dici libelli de componendis

Syrupus de quinq; radicibus.

medicamentis: sed communiter, & κατὰ γένη, & κατὰ τόπους: id est & secundum genera, & secundũ locos. Tu autem addidisti esse magistralem syrupũ, quid intelligis per illam particulã magistralẽ? SEN. Nos receptas magistrales appellamus quæ in usu quotidiano sunt. BRA. Appelletis ut lubet. Quod mihi absurdũ uidetur, est, apud diuersos pharmacopolas uario modo Ferrariæ fieri. Sũt enim qui sequentem cõpositionem sequuntur: sed unde hauserint, ignorant: nec eorum præceptores sciebant.

Recipe radicis Apij)
Petroselini)
Fœniculi) añ. vnc. ij.
Asparagi)
Brusci)

Misce, & bulliãt in sex lib. aquæ fontis ad cõsumptionẽ tertiæ partis, deinde facta expressione addãtur zuchari libræ tres, & in fine decoctionis, aut ꝓpe finẽ, adde aceti optimi vnc. viij. SEN. Hic non est syrupus de quinq; radicibus quẽ paro, & quẽ maior pharmacopolarũ pars parat: in hoc enim à te citato semina desunt. BRA. Hoc nõ ignoro, tu modo tuũ edoceas. SEN. Est hic qui sequitur:

Recipe radicis Apij)
Petroselini)
Fœniculi) añ. vnc. ij.
Asparagi)
Brusci)
Seminis Apij)
Petroselini) añ. vnc. j.
Fœniculi)

Misce,

Misce, & omnia decoquantur in lib. x. aquæ, & libram unam aceti ad consumptionem medietatis: inde coletur, & cum melle quantum sufficit, fiat syrupus. BRA. *Ponis'ne acetum, ut cum aqua bulliat?* SEN. *Pono.* BRA. *Id non conuenit, sed tunc poni debet, cum ferè coctura facta est, aliter nihil ferè aceti haberet: una etenim aceti libra in libris decem aquæ ebulliens non persentitur.* SEN. *Ob hoc ægrè persentitur acetum in hoc syrupo.* BRA. *Cùm autem apud aliquos pharmacopolas in suis syrupis huius speciei sentitur acetum, apud alios non sentitur, Causa est, quia diuersas compositiones sequuntur & diuersis modis agunt. Ego sentiri uoluerim, quia eius officium est aperire, attenuare, resoluere. Quæ omnia excellentius fiunt, si acetum in compositionibus addatur quàm si desideretur. Dic autem facis'ne cum melle aut zucharo?* SEN. *Nullus melle utitur: sed zucharo.* BRA. *Tamen descriptio tua, quæ paßim circunfertur mel recipit.* SEN. *Verum est: sed nos, ut suauiorem faciamus, mel accipimus.* BRA. *Id dicis ac si mel suaues syrupos non faciat: imò ex melle dulciores sunt, & in hoc, mel potius sumi uoluerim, quàm zucharum, quoniam hoc syrupo utimur ad uehementius aperiendum, quàm faciat syrupus de duabus radicibus.* SEN. *Noui ego pharmacopolas quosdam, qui syrupum de duabus radicibus exhibent, quoties syrupus de quinq; radicibus præscribit.* BRA. *Hi uehementer errant: nam & si ad eandem intentionem ualeant, tamen hic est magis ualidus, quàm ille de duabus, præsertim quando additur quãtitas aceti sufficiens. Nã quandoq; indigemus parum aperire,*

quod facimus cũ acetoso simplici: quandoq; magis, quod facimus cum illo de duabus radicibus: quandoq; adhuc magis, quod facimus cum syrupo de quinq; radicibus, unde medicus hoc peculiare in se habere debet, ut ad unam intentionem debilia, fortiora, & fortißima per gradus habeat, & immutare sciat: nec uim naturæ faciat si uoluerit ab extremo ad extremum sine medio progredi. Cùm autem per media conuenientia transit, naturæ satis facit, & nullus error fieri potest. Alij tamen pharmacopolæ sunt qui alium syrupum faciunt ex quatuor radicibus, & illum pro syrupo de quinq; radicibus parant. Ipsum autem in libro quodam suo inueniunt, qui Lumen apothecariorum appellatur sub nomine syrupi de radicibus magistralis, cuius compositio hæc est:

Recipe radicum Apij)
Fœniculi) añ. m̃. j.
Petroselini)
Enduiæ)
Seminum Apij)
Fœniculi)
Anisorum) añ. vnc. ß.
Ameos)
Asparagi)
Aceti boni libras duas.

Omnia præter acetum in lib. x x. aquæ bulliant usq; ad perfectam coctionem, deinde coletur, & colaturæ addantur mellis purificati lib. I I I I. & acetum prædictum, & ad perfectam coctionem decoquatur. SEN. Rari sunt qui hunc syrupum faciant. BRA. Aliqui tamen non desunt.

ſunt. SEN. Quem debeo ego pro ſyrupo de quinq; radicibus paratum habere? BRA. Ego eum pararem, quem tu paras, ſed cum melle potius, quàm cũ zucharo. SEN. Accipiendæ ſunt integræ radices in iſto, an ſola caro? BRA. Caro ſola, præterquam in apio, cuius radicem integram ut plurimum ſumimus, tum quia paruæ, tum quia meditullium tenellum eſt. BRA. Cùm is à medicis ſyrupus de quinq; radicibus præſcribit, eum facito qui in medio deſcriptus eſt, in quo radices, & ſemina ponũtur: ſuaderemq; ut pro qualibet ſyrupi libra quatuor ſaltem aceti unciæ ponerentur, ſi quis plures addere uoluerit. Sed ad Biſantinũ ſyrupum ueniamus, qui & ipſe in ordine horum aperientium ſyruporum, & qui acetum recipiunt, exiſtimatur. SEN. Eſt Meſue ſyrupus. BRA. Nullum alium authorem legi (præter Meſuen) qui illũ deſcriberet. In frequentiſsimo uſu eſt per totam Italiam, in materiebus craſsis, glutinoſis, & in magnis obſtructionibus, & præſertim ubi materia atra bilioſa eſt, ut in quartana febre. Sed tu eius deſcriptionem enarra. SEN. Ita ad uerbum ex Meſue colligitur ut ego dicam.

Syrupus biſantinus ſine aceto.

Recipe ſucci Endiuiæ) añ. lib. ij.
Apij)
Lupulorum)
Boraginis uel Bugloſſæ aut domeſticæ aut ſylueſtris.) añ. lib. j.

Bulliant bullitione una, & deſpumentur, ac depurentur. Tunc ex hoc depurato accipe lib. IIII. zuchari Tabarzeth lib. II. ſemis, & coquãtur cum facilitate donec fiat ſyrupus, hic eſt ſyrupus Biſantinus Meſue. BRASA.

Non'ne & acetum ingreditur? SEN. Non ingreditur in hoc qui sine aceto est. Si autem cum aceto facere uolueris, Mesue docet ad omnem partem depurati succi addendum esse aceti boni clari, partem semis, & tunc bisantinus cum aceto appellatur, sed hi ambo, & hic qui cum aceto est, & ille qui sine aceto dicuntur bisantini absq; additione. BRA. Additionem addas, ne quicquam omutatur, quod nostrum examen effugiat. SEN. Additio hæc est, ut in prædictis succis bulliant

Syrupus bisantinus cum aceto.

Foliorum rosarum		vnc.	ij.
Liquiritiæ		vnc.	ß.
Spicæ		ʒ.	ij.
Anisi)			
Fœniculi)	an̄.	ʒ.	iij.
Seminis Apij)			

Nihil aliud additur. BRA. Hæc ferè sunt alter syrupus. Sed quomodo hæc ponis? SEN. In succis ebullire facio usq; ad ebullitionem illam, deinde percolo, & clarifico, deniq; acetum addo. BRA. Hoc autem mirum est, in hac urbe esse qui cum additione ista, & qui sine additione parent. Ego suaderem, ut cum additione fieret: nam hic syrupus in aperiendo eum excellere dicitur, qui de quinq; radicibus est. SEN. Libenter abs te ordinem præcedentium syruporum in aperiendo haberem. BRA. Talis erit ordo, ut inter omnes nuper enumeratos primus in aperiendo sit,

Acetosus simplex.

Postea de duabus radicibus sine aceto.

Tertio, de duabus radicibus cum aceto.

Quarto

Quarto, de quinq; radicibus.
Quinto, bisantinus sine aceto.
Sexto, bisantinus cum aceto.

Bisantinus autem, uel cum aceto, uel sine aceto sit, cum additione semper fieri debet. Tamen de bisantino sine aceto dubium fieri posset, an illum de quinq; radicibus superet, in quo acetũ ingreditur: acetum autem ad aperiendum plurimum facit: propterea absolute dicendum est, syrupum de quinq; radicibus, Bisantinum sine aceto superare. Tamen Bisantinus sine aceto nunquam dari debet, nisi in eo casu, in quo acetum noceret, & reliqua quæ syrupum ingrediuntur, conuenirent. Sed & in hoc casu nec syrupus de quinq; radicibus, nec acetosus compositus conueniunt. SEN. Quo ægritudinis tempore exhiberi debet hic Bisantinus syrupus? nempe recentes post septimum diem propinare solent. BRA. Vt suprà edocuimus, non adsunt statuta syruporum tempora: sed ægritudo & materia, & ægri affectio ea sunt quæ hunc uel illum syrupum uocant: unde quocunq; tempore eo indigemus, dandus est, etiam si ægritudo inciperet. Tamen raro accidit, quòd in principijs eo indigeamus, propter hoc recentes, in principijs à Bisantino abstinendum esse dicunt, quod absolute dicere non licet. In magna etenim obstructione ab hoc incipere cõueniet. Inquit accipiendum esse boraginem, uel buglossam syluestrem, uel domesticam. Hoc à Mesue positum non est, sed ab interprete additum. Mesue tantum boraginem scripsit, eius autem interpres ignorabat boraginem esse uerum buglossum, sed de hac re in examine

ſimplicium locuti ſumus. Illuc recurras, ne librum libro miſceamus. SEN. Dicitur à Meſue, Accipe eius depurati libras quatuor, zuchari Tabarzeth libras duas & ſemis. Qualis eſt horum uerborum ſenſus? BRA. Intellige pro ſingulis quatuor libris ſucci depurati, duas libras & ſemis zuchari accipiendas eſſe. Vnumq; addo, Meſue intentionem eſſe, ut nunquam maior copia huius ſyrupi fiat, quàm ſint quatuor libræ ſucci, & duæ & ſemis zuchari. Nempe Galenus in Theriaces compoſitione docet, nunquam authorum compoſitiones augendas eſſe, aut minuendas, quando per certam & ſtatutam menſuram & per certum pondus ſcriptæ ſunt: ideo laudarem ut ſingulas compoſitiones in ſua quantitate parares: neminem tamen in ſyrupis cogerem ut hãc regulam ſeruaret, ſed in aliquo antidoto, & maiori pharmaco, non ſolùm ſuadens, imò cogerem. Vnde Venetorũ Theriacam, & Mithridatũ nihili facio, etiam ſi uera ſimplicia haberent: quia ſecundum Andromachi quantitatem & aliorum authorum non parant: ſed adeò multiplicant ut lacus harum compoſitionum una uice parent. Ad rem autem noſtram redeuntes, quid intelligis tu per unã ebullitionem? SEN. Quod cùm bullire cœperit, ab igne dematur: unde ex hoc infertur parum ebullire debere. BRA. Deciperis bone uir, & tecum multi: quia illa uerba integram ebullitionem notant: ſed illud ſemel fieri, non autem quod ebullire facias, poſtea frigeſcat: & deinde iterum bulliat: ſed continuo bullire oportet, quoad ſpumam fecerit, & depuratum ſit. Scitoq; zucharum Tabarzeth eſſe zucharũ album: quippe Mauritani album

Tabarzeth

Tabarzeth appellant. Est autem album zucharum id quod bene expurgatũ & excoctum est, non tamen quod uulgò finum uocamus: sed quod alijs praecedentibus purgationibus adeò depuratum sit, ut arbum euaserit, nondum tamen extremam manum accepit & finum effectum sit. Scito etiam, quod à Mesue dictum est ebullire cum facilitate, id in omni syrupo intelligendum esse, quia uehemens ebullitio spumam ingentẽ excitat, & perfecte confici non sinit. SEN. Vnũ à te scire percupio, quare hic syrupus bisantinus, aut Dinari nuncupatus sit. BRA. Id est nomen eius syrupus Bisantinus, sed interpres parũ bonus qui in nomine deceptus est, uertit Dinari, quia Bisantium genus monetae est, ac si dicatur syrupus qui moneta dignus est. Re autem uera haec inscriptio ita intellectu uana est: sed potius hoc coniectandum à loco appellatum esse syrupum bizantinum, id est quo medici bizantini utebantur. Intelligo autem per Bizantium non Constãtinopolim quae in Asia est: sed Bizãtiũ in Aphrica: quãuis hoc Bizatium, non Byzantiũ scribendum sit, & sic apud Plinium legitur in castigatis codicibus. Mesue enim Aphricanus fuit, & proprie Damascenus, uel fortè ab aliquo Graeco Constantinopolitano hanc cõpositionẽ habuit, propterea Bizantinũ, id est Cõstãtinopolitanũ syrupũ appellauit, utpote quem à Constantinopolitano authore habuit. Quicquid tamen sit, de nominibus multum solicitos esse non est opus, modo rem ipsam cognoscamus. Dic autẽ tu, si intra annũ hic syrupus deficeret, quomodo eũ reparabis, quia succos non habebis? SEN. Nos magnã copiam facimus, & succos seruamus,

si forte fortuna deficeret. BRA. Quomodo succos ser=uare potestis? SEN. Factis succis, eos percolari dimit=timus, quibus optime percolatis, fæcē abijcimus, postea per densum linteū descendere facimus, deinde in uitrea tum uas ponimus cum bene depurati sunt, & oleū supra ponentes seruamus. BRA. Miror, quod breui non cor rumpantur. SEN. Imò corrumpuntur, sed non ita bre=ui. BRA. Quāto tempore durat? SEN. Per spatium sex aut octo mensium. BRA. Hoc nihil est, nam opus erat saltem per integrum annum seruare. Vidi ego non=nullos, qui ebullire faciunt, deinde seruant. SEN. Et hoc modo cito putrescere debet. BRA. Cito: propter=ea in hunc modum fieri suaderem, Expresso succo per stamen bene coletur, deinde per densum linteum, postea soli per xv. dies exponatur, deinde iterum percoletur, & in uitreum uas recondatur, oleo tamen supra posito, & uasis ore optime obturato. Itaq; per annū, & etiam diutius perdurabit. Omnesq; succi hoc modo parati colo rem quendā subrubrū faciunt, colori granatorū similem & uiridem colorem quē in principio habebant, amittūt. Rosarū uero succus uini speciē refert. Scito tamē aliquos succos esse, qui citius corrūpuntur, ut succus apij, foeni=culi: alios, qui tardius. SEN. Post annum, hi succi si ser uētur, sunt'ne boni? BRA. Eos nō laudo, sed ipsis abie ctis nouos para: nēpe tractu tēporis semper uires amit=tūt: imò si fieri posset, semper eis recentibus uti deberes. SEN. In hunc ordinē syruporū aperientiū, & acetū re cipientiū, syrupus acetosus Diarhodō esse uidetur. BRA. Nescio unde hic syrupus nomen Diarhodon sortiatur.

Syrupus ace=tosus diarho=don.

SEN.

SEN. A rosis, quæ ipsum ingrediũtur. BRA. Eædem rosæ syrupum bisantinum cum additione ingrediuntur, tamen non appellatur Diarhodon. SEN. Verũ est, sed rosæ non ingrediũtur Bisantinũ sine additione. BRA. Quid ad rem? Nulla ratio est, cur potius de rosis, quã de endiuia uel fœniculo, uel apio nuncupetur, quæ in maiori copia hunc syrupum ingrediuntur. SEN. Quomodo igitur appellandus est? BRA. Voluerim potius, quod appellaretur syrupus acetosus Diachylon. SEN. Cur Diachylon? Derideremur, quia Diachylon ceroti genus est, nõ syrupus. BRA. Et tu hos ignaros deridebis, qui nesciunt chylon succum significare. Cum autẽ multi succi hunc syrupum ingrediantur, conueniens est ipsum acetosum Diachylon, id est de succis appellare. SEN. Etiã Bisantinus succos recipit. BRA. Verũ est: sed non tot, & ille suum nomen habet. Tamen Mesuen consideras, sententiam muto: nam Mesue post hunc syrupũ, aliũ ex puris succis facit, quem acetosum de succis herbarũ appellat. Ideo hunc potius diarhodon, quàm diachylon appellato. SEN. Quomodo hoc fiet, si rosæ in minori copia ingrediuntur? BRA. Conueniens est de rosis appellari, quia nihil per se solum in maiori copia hunc syrupũ ingreditur, quàm rosæ. Si enim ipsum de endiuia nuncupabis, à te petam cur magis de apio non dicitur? quia tanta succi apij copia, quanta endiuiæ ingreditur: Eadem est ratio, si à fœniculo denominare uolueris: sed nihil est in tota compositione, quod per se solum in maiori copia sit, quàm rosa, ideo à rosis denominatur, & ita etiam placuit authori. Nũc uero eius compositionem

Syrupus acetosus diachylõ.

in medium afferas. SEN. Hæc est que sequitur:

Recipe succi endiuiæ

Apij	) añ.	lib.	ij.	ß.
Radicum fœniculi	)			
Apij	)	añ.	vnc.	ij.
Endiuiæ	)			
Rosarum	vnc.	j.		
Liquiritiæ	vnc.	ß.		
Spicæ	ʒ.	ij.	ß.	
Anisi	)			
Fœniculi	)	añ.	ʒ.	vij.
Seminis Apij	)			

Proijce super hæc aquæ dulcis lib. VI. & decoque usq; ad consumptionem duarum partium, & cum tribus libris zuchari & duabus aceti fiat syrupus. Sed dicas ad quos affectus ualet? BRA. Ad ingentes obstructiones, ad hydropem, ad antiquas febres & atrabilarias. SEN. Easdẽ igitur uires cum Bisantino habebit. BRA. Non modo easdẽ, sed multo maiores. Ideo in ordine aperientium Bisantinum cum aceto etiam excedit. SEN. Reperitur'ne alius syrupus, secundum hunc ordinem, qui hunc in aperiendo superet? BRA. De alijs suo loco dicemus, nunc autem id scito, Illum de succis herbarum, quem Mesue describit, hunc excedere, quem in usum reduci noluerim, quum nunc non sit, tamen optimus est. Sed quomodo hunc acrem Diarhodon paras? SEN. Omnia simul misceto cum aqua, ut bulliant, & usq; ad consumptionem duarum partium ebullire sino. BRA. Quomodo intelligis duarum partium, ex tribus, an ex quatuor?

quatuor? SEN. Ex tribus. BRA. Bene sentis, quia si dixisset ad consumptionem trium partium, opus esset intelligere ex quatuor: quia semper propinquior diuisio fieri debet, nisi expressa partium mentio & diuisionis facta sit. SEN. Post cocturam ex primo, & in expressione zucharum & acetum pono, ebullire faciens, quousq; ad syrupi formam redactus sit. BRA. Ponis'ne omnia simul eodem tempore ut bulliant? SEN. Pono. BRA. Hoc agendum non est, sed rosæ, & spica seruanda, quæ tam longam decoctionem non patiuntur quin uires amittant: & primo sunt rosæ, deinde spica in fine decoctionis addenda. SEN. Ita deinceps agam. BRA. Non ab re erit frigidiori uino labia abluere. SEN. Vt lubet fiat. BRA. Eia postquam os ablutum est, ad intermissum negotium reuertamur. SENEX.

Syrupū de pomis post prædictos scripsimus. BRA. Quem de pomis? SEN. Et simplicem, & eum qui inscribitur Sabor. BRA. Simplicem primo tractemus. SEN. A Mesue describitur, pro cordis tremore, & eius debilitate, ad confortandū, & quando syncopin patitur, & habet suspiria, & suspiria luctuosa. BRA. In omnibus ferè cordis affectibus ab atra bile pendentibus conuenit. SEN. In hunc modum fieri docet Mesue: *Syrupus de pomis.*

Recipe pomorū dulcium & acetosorū, ana. lib. v. Coquatur hic succus, usq; ad cōsumptionē medietatis, & postea per duos dies dimittatur quousq; clarescat, deinde coletur, & cum tribus libris zuchari fiat syrupus. Hic est simplex syrupus de pomis. Mesue deinde sequentia uerba addit: Sūt qui in succo setam tinctam in

chermes submergant, & hoc est ante depurationem succi, & per tantũ temporis ibi tenetur, quousq; rubeat, & recipiat uirtutem tincturæ, tunc enim excellentior est, et magis confortat. BRA. Addis'ne tu setam tinctam in chermes? SEN. Addo, & ita faciunt omnes pharmacopolæ. BRA. Verum est, sed magno errore, nam seta in Chermes tincta multum aluminis recipit, & aliarum rerum cordi aduersantium. Ideo hæc seta addenda nõ est, ut etiam superius in syrupo de corticibus citri docuimus. Ideo non est addenda eiusmodi seta, præsertim quia à Mesue non additur: sed aliquos addidisse refert. Si autem hanc setam imponere cupis, illam ita para, ut in syrupo de corticibus citri edocuimus. SEN. Potius dimittam. BRA. Dimittas, quoniam modicam imò nullam spem habeo in seta, & in Chermes. Dic autem quæ poma sumis pro parando succo? SEN. Et dulcia & acida. BRA. Quomodo uulgo appellantur hæc pomorum genera, quæ tu sumis? SEN. Nomina ignoro: sed eo in forũ, & poma gusto, que illuc uendenda portantur: si dulcia sint, pro dulcibus emo: si acria, ꝑ acribus. BRA. Hoc minus malum est, quàm ea sumere quæ ab Arabum imitatoribus sumuntur: ea enim sumunt que ipsi muza, id est medij saporis sua lingua appellant: sed Mesue ex utroq; genere & acri & dulci sumenda censet: nec immeritò, quia dulcia odorata sunt, & cor roborant: acria putredini aduersantur. SEN. Quendam medicum audiui, qui hũc syrupum ex acidis pomis fieri debere profitebatur. BRA. Ego etiã audiui: sed longe decipiebatur hic uir: nam ex acidis pomis factus syrupus aliam intentionem

tentionem habet, ut ex Serapionis Antidotario sumi potest, ubi ipse hunc syrupum ex acidis malis factum describit: nec dicit paßionibus cordis succurrere, sed uentriculum, atq; uentrem roborare, & uomitum ex bile remouere, & sitim auferre, & eam sedare, nihil autem de corde ponit. Cordi uero odorata conueniunt, ut Galenus in libro de simplicium medicamentorum facultatibus docet. Imò Auicenna v. lib. sui canonis syrupum de pomis muzis, id est medij saporis describens, non dicit ualere cordi, sed ad debilitatem uentriculi, & pulsum oris uentriculi ex caliditate, & uomitum cholericum abscindit, et sitim. Nulla autem ratio est cur paßionibus cordis non succurrat, nisi quia dulcia poma odorifera nõ sumit, quæ enim inodora sunt, ut acria poma, cordi non succurrunt, uel parum agunt, ut modicus est odor. Imò quia Mesue deinceps de syrupo acetoso de pomis tractabit, quem dicet confortare stomachũ & cor, & sitim sedare, Si quando q; illum parare uolueris, poma dulcia & acria sumere debes: quia ratione dulcium odoratorum cordi succurrit: ratione acrium, uentriculo. Illi igitur aberrant, qui uel muza poma, id est medij saporis, uel acria accipiunt: sed ob cor odorata poma & dulcia sumenda sunt, & acria per se. Imò suaderem ut maior copia dulcium, quàm acidorum sumatur. Nam & Paulus Ægineta, hydromalum facit ex pomorum succis, & poma dulcia tantum recipit. SENEX. Dic tu quæ poma sumenda sunt? BRASAVOLVS. Multa genera dulcium pomorum sunt & acidorum: uoluerim ego ut ex dulci & odorato fieret, qualia sunt ea poma, quæ nos piola quasi

appia uocamus: & illa etiam quæ Rosa ob colorem, & fragrantiam nuncupamus: suaderemq; ut pro acidis pomis ea sumerentur, quæ Musona uulgo dicimus, in mammarum formam oblonga & magna. SEN. Sunt'ne antiqui de hoc syrupo locuti? BRA. De hoc præcise nunquam tractarunt, sed de facto ex pomorum succis. Nam Paulus Ægineta libr. VII. capi. XV. de hydromalo loquens, ex succo cydoniorum facit: postea in fine illius partis inquit esse nonnullos, qui hydromalon ex malis dulcibus similiter composuere. Est autẽ compositio antiqua talis: Malorum concisorum purorum libras quinq; in aquæ fontis sextarijs decem tantundem elixato, donec unum corpus reddatur, postea refrigerato, & colato, & mala proijce expresso cremore: aquam uero metiens mellis quantitate dimidiam admisceto, & rursus assidue despumãdo donec octaua pars euanescat decoque. SEN. Cur melle usus est Paulus? BRA. Quia antiquiores zucharo carebant. SEN. Nunc redit in mentẽ. BRA. Erat & alter modus à prædicto, succi malorum dulcium mundorum contusorum sextarios duos coquito despumans usq; ad tertias, omniaq; una uice simul mixta sint. SEN. Quæ compositio tibi magis apta uidetur, hæc Pauli, an illa Mesue? BRA. Antiquas compositiones nunquam despicere auderem: tamen ut ingenue suas laudes unicuiq; tribuam, facto ambarum periculo, Mesue compositio aptius succedit; sed & illa Pauli aptior uenit, si loco mellis zucharum acceperit: Vnde si hanc Pauli mensuram sequaris, & ex zucharo parabis, aptiorem syrupum inuenies. Ob hæc autem suadeo ut in

Hydromalum.

syrupo

ſyrupo de pomis Meſue maior pars ſit dulcium & odoratorum pomorum, minor acrium. Appellatur autem ſyrupus de pomis ſimplex ad illius differentiam, qui Sabor dicitur, eſt enim ſi compoſitus, tamen cum ſimpliciter ſyrupus de pomis ordinatur, abſq; aliquo addito, hic intelligendus eſt: ille autem qui Sabor dicitur, nunquam niſi per eius nomen exprimatur intelligitur. Verũ quia differentiam uideo inter pharmacopolas in cõponendo hunc ſyrupum ſabor: propterea dic tu quem paras, ut eius cõpoſitionem iuſto examine perpendere poßimus. SEN. Illum paro qui à Meſue in cura maniæ & melancholiæ ſanguineæ deſcribitur, ubi inquit: Sabor rex Medorum ſyrupus conferens maniæ & melancholiæ ex aduſtione choleræ, cuius deſcriptio ſubſequens eſt: *Syrupus de pomis Sabor.*

Recipe ſucci Bugloſſæ domeſticæ) Syluestris)	añ. lib.	ij.
Succi pomorũ dulciũ redolentiũ	lib.	iij.
Folliculorum ſenæ	vnc.	iiij.
Croci	ʒ.	ij.
Zuchari tabarzeth	lib.	iij.

Fiat autem ſic: Sena proijciatur in ſuccos per diem & noctem, poſt cõtritionem eius: deinde bulliant ebullitione una, aut duabus: deinde cum zucharo fiat ſyrupus: Crocus autem confricetur in panno in eius decoctione. Hactenus Meſue. BRA. Hic eſt uerè ſyrupus Sabor: ſed nõnulli pharmacopolæ Ferrariæ pro hoc Sabor decepti alium faciunt, in quo & poma ingrediũtur. SEN. Eum edoceas (ni tibi moleſtum ſit.) BRA. Ille eſt, quem Meſue in capitulo de Soda frigida ab humore melan-

cholico describit. Est autẽ syrupus Mesui Iube, qui multum ualet in quartana & in omni ægritudine melancholica, & oppilatione splenis: unde non multum differt ab illo Sabor in intentione, sed bene in compositione. Decipiuntur autem putantes esse syrupum Sabor, quia principium illius capitis incipit, Sabor heben Girges. SEN. Quæ est huius syrupi descriptio? BRA. Si placet referam. SEN. Placet. BRA. Hæc est quæ subsequitur:

Recipe capillorum Veneris)
Radicum Buglossæ domesticæ)
Syluestris)
Florum earundem) añ. vnc. j.
Polypodij)
Epithymi)
Foliorum Senæ)
Chamomillæ) añ. ʒ. vij.
Stichados)
Chamædryos)
Schœnanchi) añ. ʒ. iij.
Hellebori nigri)
Fumi terræ ʒ. vij.
Eupatorij ʒ. iiij.
Succi pomorum dulcium. Contextus cõmuniter legũt ʒ. viij. Sed legi debet vnc. viij.

Itaq; legit contextus meus antiquus, omnia præter Epithymum, & succum pomorum. In libris tribus aquæ bulliant, usq; ad duas: deinde epithymus in eo bulliat ebullitione una, & coletur, & cum succo pomorum, & duabus libris zuchari fiat syrupus. SEN. Hic syrupus certe laudabilis

laudabilis est. BRA. Tamen præscriptum Sabor nuncupatum facere debes qui in roborando corde plurimum ualet, præsertim cum atra bile afficitur. SEN. Quam zuchari quantitatẽ in syrupo de pomis sabor ponere oportet? BRA. Diuersæ descriptiones diuersa pondera habent, in summa autem zucharum sit libræ tres, ut superius annotasti, & crocus ʒ. ij. Ideo semper eodem modo facito, nam cõpositio exquisita euadet. Dic autem, quod à Mesue in fine additur, Crocus autem confricetur in pãno in eius decoctione, quomodo hoc intelligis? SEN. Nos crocum in lineum pannum ligamus rarum, & ebullire facimus. BRA. Optime agis, sed opus est lineum pãnum, in quo est, fricare, ut crocus simul confricetur, & subtilior pars exeat, crassior autẽ abijciatur: imò si actu subtilissimè puluerizatus esset, in decoctionẽ ponere non uererer, ut non solum uires, sed & ipsemet actu ingrederetur. Nunc ad alios syrupos accedamus.

SENEX.

Syrupus de agresta accedit. BRA. Præstans est, atq; optimus in magnis æstibus ad leuandam sitim, & inflãmationes tollendas, dandusq; est non solum ægris, imò & sitientibus sanis: inflãmationi uentriculi plurimũ ualet, & quando bile plenus est, & in biliosis febribus, & in uomitu ex bile: ualet etiã ad uomitũ prægnãtium, & ad earundẽ uentriculos, qui superfluitates facilè recipiũt: ualet & ad malatiã prægnantiũ, quã græci κίτ[illegible] uel κίσσαν, nos picã dicimus. Venenis etiã obstat, ꝓpterea mirus syrupus est, qui etiã in crassiusculis materiebus ob incisionem exhiberi potest: sed dic quomodo illũ paras. Syrupus de agresta.

SEN. Eodem modo quo syrupum de acetositate citri, nam accipio succi uuæ omphacinæ lib. XII. & in uitreato uase ad consumptionem tertiæ partis super prunas, igne lento, & cũ facilitate decoquo: postea percolo, & dimitto, quoad clarificetur, & ex eo quod clarum est lib. VII. accipio: & libras quinq; iuleb clarificati & depurati addo, id est zuchari clarificati libras quinq;, & coquatur donec inspissetur. Si uerò æstas fuerit, dimittatur in sole donec eius aquositas consumetur. BRA. Fieri nõ potest nisi in æstate, quia hoc tempore solùm & uinum omphacium, & uua omphacina habentur. SEN. Imò illo modo fiet. BRA. Eodem præcise modo paras, ut ille de acetositate citri paratur. SEN. Ita est, Sed miror, quod apud antiquos hic syrupus nõ inueniatur. BRA. Imò inuenitur, sed (ut diximus) zucharum non habebant, propterea ex melle confecere. Paulus lib. VII. capi. XV. de omphacomeli tractat, est autem compositio ex uino omphacio & melle confecta, secundum mensuram ferè à te citatam. Quippe in mensura parum differunt. SEN. Quomodo facit suum omphacomeli Paulus? BRA. Audies, inquit, Accipe succi omphaciæ, id est uuæ immaturæ sextarios tres, mellis sextarium unum, & per xl. dies soli exponatur, aut igne decoquatur. SEN. Certe parua differentia est inter utrosq;, nisi in positione mellis & zuchari, in mensura autem rerum parua est. Numerat autẽ Paulus dies expositionis ad solem, qui à Mesue non numerantur & re uera numerari non possunt, quia in aliqua æstate magis æstuans sol plus consumit, quàm in alia in qua sol non ita æstuabit, ideo aquositas citius una

Omphacomeli.

æstate

æstate quam alia consumitur. SEN. Nos semper igne lento paramus. BRA. Ita etiam conuenit, sed solis calor magis uniformis est, ideo antiqui, ut plurimum soli exponentes parabant, quamuis nõnunquam ad ignem coquerent, præsertim cum æstiuum tempus pluuiosum erat: quod tamen raro accidit. Ideo mihi magis placet quod tempus expositionis ad solem præfixum non sit, sed tam diu insoletur quandiu aquositas exiccetur. Tria autem à te scire cupio. Primum est, quam uuam omphaciam accipias. Secundum, quo tempore colligas. Tertio, an illico exprimas. SEN. His tribus tibi satisfactum iri conabimur. De uua omphacia respondemus nos electionem non habere, sed eam agrestam sumere, quæ præsentatur. BRA. Hoc non conuenit, sed id omphaciũ sumere oportet, cuius matura uua qualitates, quæ syrupo attribuũtur, magis habet: Propterea sumendum est omphacium albæ uuæ, quam nos uulgo albanam uocamus. SEN. Ita deinceps faciam: colligimus autem in mense Iulij. BRA. In principio, an in fine? SEN. In fine. BRA. In Iulij mensis medio colligenda est, antequam sit initium maturitatis, & cum iam habet succum: in hoc enim medium seruare oportet, ne deflorescentiæ multum propinqua sit, uel maturitati. SEN. Hoc non obseruabamus. Omphacinam uuam uerò à uite demptam per duos dies seruamus, postea exprimimus. BRA. Et hoc agendum erat, ut superflua quædam humiditas resolueretur. SEN. Nescio autem an cum gariophyllis condire debeam. BRA. Ego cum nulla re condirem: uidi & qui cum Myrobalanis cõdirent, tamen suaderem, ut simpliciter fieret, quamuis &

Auicenna in v.lib. sui canonis duas Gariophyllorum drachmas simul misceat, & sine zucharo faciat: uel si tu dulcorare uolueris, zucharum addas. Quem syrupum etiã describit Serapio, sed nos Mesuen imitamur, ut pote eum qui syrupum paret omphacomeli antiquorum propinquissimum. Quomodo autem omphacina uua exprimi debeat, omnibus etiam mulierculis notum est.

SENEX.

Syrupus de fumo terræ.

DE hoc satis dictum arbitror. Ad syrupum de fumo terræ ueniamus. BRA. Cum duo sint de fumo terræ syrupi, maior & minor, utrosq; ne paratis, an unum solum? SEN. Vnum, maiorem scilicet. BRASA. Nec immeritò, quia is obstructiones uentriculi, & hepatis magis aperit, & hæc membra magis roborat, & cutis morbos sanat, à salsis & adustis humoribus dependentes, quales scabies, impetigo, serpigo, lepra, morbus Gallicus ita nunc appellatus, quàm ille qui de fumo terræ minor est. Nunc eius descriptionem assigna.
SEN. Hæc est quæ sequitur, à Mesue ad uerbum accepta:

Recipe Myrobalanorũ Citrinorũ) ãn. nu. xx.
Chebulorum)
Florũ boraginis uel buglossæ Violarũ)
Absinthij) ãn. vnc. j.
Cuscutæ)
Liquiritiæ) ãn. vnc. ß.
Rosarum)
Epithymi) ãn. ℥. vij.
Polypodij)

Prunorum

Prunorum	nu.	c.
Passularum enucleatarum	lib.	ß.
Tamarindorum)		
Cassiæ fistulæ)	an. vnc. ij.	

Hæc omnia bulliant in lib. x. aquæ, quousq; perueniant ad lib. tres, & cum succi fumi terræ cocti & depurati, & zuchari ana lib. III. Fiat syrupus decoquendo quousq; eius formam acquisiuerit. BRA. In hoc syrupo præparando ordinem simplicium ingredientium potissimum considerare oportet, ratione ebullitionis, quoniam aliqua maiorem, aliqua minorem decoctionem patiuntur. SEN. Nos omnia simul una uice miscemus, & ebullire facimus. BRA. Error grauissimus est. SEN. Tu ergo ordinem edoceas. BRA. Libenter id faciam. Primo polypodium ingredi debet: deinde pruna, passulæ, glycyrrhiza, absinthium, postea rosæ, cuscuta, flores boraginis, post hæc uiolæ, myrobalani, deinde epithymus, deniq; cassia & tamarindi: Quæ secundum aliquos ebullire non debent, quoniam uim raram & debilem nacta sunt. Mihi autem magis placet, quod in fine inijciãtur, & una uel altera ebullitione bulliant, ut cum alijs commodius uniantur, sicut Mesue in capite decoctionis docet. Et si dixeris lenitiua bulliendo humiditatem amittere: Respõdemus amittere quidẽ humiditatem accidentalem, non tamen naturalem. Si igitur hunc syrupum parare uolueris, hunc ordinem serua, qui subsequitur, Facta decoctione, zucharum aqua fontis clarifica, quo decocto & clarificato, fumi terræ succum adde cum ad cocturam syrupi peruenerit: prædicta autem decoctio

pluribus uicibus paulatim addatur, quoad perfectam coctionem habuerit, & hoc modo decoctionis uis non resoluitur: deniq; tamarindi, & cassia inijciantur, & decoctio in finem ducatur. SEN. Deinceps ita agam: sed quosdam audiui, qui hunc syrupum rosas recipere negāt, & ubi legitur Ros, ipsi exponunt rasæ, ut ita sequatur glycyrrhizæ rasæ. BRA. Hi lōge decipiuntur, tum quia in antiquis Mesuæ codicibus legitur rosæ, tum quia dicit ana unciam semis. Si autem hæc particula rosæ abesset, legeretur liquiritiæ rasæ, ana unciam semis, quod absurdum est: nam hæc particula ana de una re sola dici non potest. Deniq; rosæ in hac compositione multum proficiunt, cùm ob alia multa, tum ad roborandum, scitoq; boraginis flores sumēdos esse. Interpres addidit buglossæ: sed de omnibus simplicibus hic positis in simplicium examine abundè egimus. Hic autem syrupus uim compressiuam, solutiuam & lenitiuam habet, ratione diuersarum rerum ingredientium. SEN. Has res enarra, & statim alium syrupum in medium afferam. BRA. Libenter hoc faciam. Ob myrobalanos, tamarindos, & pruna comprimit. SEN. Quomodo ob pruna comprimit? BRA. Quia pruna sumuntur quæ acidum saporem habent: tamen laudarem potius ut dulcia pruna, qualia Damascena & Iberica, id est quæ uulgò cathalaunica nuncupantur, acciperentur, quia illa atræ bili magis aduersantur, quàm quæ uulgo sumuntur, & a mense a quo maturantur, & colliguntur, augustana appellantur. SEN. Debent'ne sumi uiridia pruna, an arida? BRA. Si uiridia haberi possint, uiridia sumātur, quia magis leniunt: si autem uiridia non

non habeantur, quando hoc syrupo indiges, sicca accipito, quia & exiccata leniunt. Ad rem nostram redeuntes, ob epithymũ, polypodiũ, absinthiũ, & terræ fumũ soluit. Ob caßiã lenit, & tamarindos, & adde pruna, si dulcia sint. SEN. Quæ quantitas huius syrupi uentrem soluere apta est? BRA. Si recenter factus sit, quatuor unciæ soluunt, moderatè tamen: si non ita recens sit, & in duriori aluo, sex exiguntur. SENEX.

QVid impedit nũc syrupum de absinthio cõsiderare? BRA. Duæ descriptiones à Mesue fiunt: utram uos paratis? SEN. Primam. BRA. Eius descriptionem propone. SEN. Hæc est ad uerbum ferè quæ subsequitur: Syrupus de absynthio.

Recipe absinthij Romani	lib.	ß.
Foliorum rosarum	vnc.	ij.
Spicæ	ʒ.	iij.
Vini albi antiqui boni & odoriferi,)		
Succi Cotoneorum)	añ. lib. ij.	ß.

Dimittatur per diẽ & noctẽ in uase lapideo, deinde coquatur cũ facilitate usq; ad medietatẽ, & cum mellis lib. II. fiat syrupus expertus & nobilis. Hæc Mesue. BRA. Syrupus est multis nominibus dignus, quippe uẽtriculũ roborat, & prociduo appetitui cõuenit, uẽtriculo debiliori succurrit, & quãdo intestina mollia sunt, ipsis prodest, hepatis debilitatẽ remouet, præsertim quãdo hæc a causa frigida prouenerint: imo & in causis calidis cõuenit si nõnullis frigidis corrigatur: sed per uas lapideũ quid intelligis? SEN. Nos uitriatũ uas accipimus ex argilla cocta confectũ. BRA. Quãuis de hac re

multa cura non sit, tamen per lapideum uas marmoreum potius accipere oportet, quàm lateritiũ, aut figulino ope re factum: quippe nomine lapidis apud antiquiores figu lina non ueniũt: sed ea solum quæ in montibus prodeũt. SEN. In hoc syrupo rosæ, spica, & ea quæ modicam decoctionẽ patiuntur, quo ordine poni debent, quia an te decoctionem omnia simul infusa sunt? BRA. Scito, & sit tibi alta mente repositum, quando infusio per ali quod temporis spatium decoctionẽ præcedit, tunc omnia simul infunduntur. Illa uero quæ modicam decoctionem patiuntur, suam uim exhibẽt rebus infusis, & ita in de coctione uis horum seruatur, quod non fieret si primo infusa non fuissent, sed ab ebullitione incepissent. Cum enim bulliunt & non præcedit infusio, tunc ordo seruan dus est, ut quæ maiorem decoctionem patiuntur, primo inijciãtur: deinde quæ minorem: deniq; quæ minimam. Dic uero, paras'ne hunc syrupum ex melle, uel zucharo? SEN. Ex zucharo quãdoq; paraui, sed nũc melle utor. BRA. Non inficior ex zucharo fieri posse, sed & au thor ex melle facit, & res ipsa exigit: eo enim in mate riebus frigidis solum utimur. Si autem materia calida sit, frigidis temperamus. Sed dicas cur alium syrupũ de ab sinthio non paratis, qui à Mesue fit, & simplex est? SEN. Quia in usu non est. BRA. Ego quandoq; eo uterer, quia in aliqua hepatis affectione solo absinthio indigeo, & non alijs rebus, tunc hoc syrupo uterer. SEN. Deinceps in tui gratiam parabo. BRA. Imò in ægrorum gratiam, quibus conueniet, & ego ipsum sy rupum de absinthio simplicem appellabo.

SENEX.

SENEX.

Syrupus de mentha succedit. BRA. In syrupo de absinthio erant duo syrupi, quorum primus erat in usu, secundus non est. Contrarium est in syrupo de mentha. Duo etiam à Mesue scribuntur: sed secundus in usu est, primus autem non est. Et hoc merito, quia secundum inuenit Mesue, & probauit, & primo excellentiorem esse non modo ipse dicit, sed quotidiana experientia cõprobatur. Est autem optimus ad uentriculum, cum frigiditate peccauerit, & uomitus ac nauseas sanat: singultus remouet, atq; fluxus uentris à causa frigida. In calida etiam uentriculum roborat: nam ad hoc agendum egregius est, sed eius descriptionem afferas. SEN. Hæc est quæ sequitur: *Syrupus de mentha.*

Recipe succi Cydoniorum muzorum	)
Dulcium	)
Succi granatorum acetosorum	) añ. lib. j. ß.
Dulcium	)
Muzorum	)
Supra hos succos inijce menthæ siccæ	lib. j. ß.
Foliorum rosarum	℥. ij.

Et dimittantur per diem & noctem, deinde coquatur cum facilitate usq; ad medium, & cum mellis uel zuchari lib. II. fiat syrupus, & aromatizetur cum gallia. Hæc Mesue. BRA. Cur mentham siccam accipitis? SEN. Non accipimus siccam penitus: sed quæ passa fuerit, utpote quæ humiditatem quandam superficialem amiserit. BRA. Et eo modo sumenda est. In hoc quoq; syrupo, in his quæ decoquũtur ordo non ponitur,

quia omnia ſimul per diem & noctem infunduntur. Scitoq́; cum apud hunc authorem inuenies per diem & noctem, intellige uiginti quatuor horas: cum autem per diem, aut per noctem, intellige duodecim horas. Sed dic, ponis'ne tu galliam ut redoleat? quod uos aromatizare nuncupatis? SEN. Vt ingenue uerum fatear, non pono. BRA. Multi pharmacopolæ, & Ferrariæ, & in tota Italia te ſequuntur. Sunt tamen & aliqui Ferrariæ, qui redolere faciunt, & qui galliam muſcatam Meſue, ſemper paratam habent. SEN. Ego deinceps parabo, ne quicquam uel neceſſarium mihi deſit. BRA. Recte quidem ages. SEN. Raræ ſunt compoſitiones quæ mentham recipiant, & ſicca eſſe non debeat. BRA. Hoc non mirum quia uiridis flatus excitat, qui uentriculũ conturbant & lædunt: ſicca autem uim flatuoſam amittit: ſed exquiſitè ſicca non ſit, ut ſuperius tu ipſe aduertiſti. Vnum autem obiter annotare uolo. In aliquibus pharmacorum deſcriptionibus legi menthæ humidæ: tunc ſola uiridis mentha intelligenda non eſt, ſed & ea quæ in pingui & humido ſolo uiruerit. SEN. Hoc mihi ſummè placet à te annotatum eſſe. BRA. Hoc tibi addã, quando abſolute in aliqua compoſitione mentha ponitur ſine aliqua additione ſiccæ, uel uiridis, ſiccam ſemper intelligere oportet. Idem iudicium eſt de hyſſopo, & pluribus alijs, quæ ſuo loco dicemus. Sed unum eſt, quod in hoc ſyrupo perpendendum eſt, ſuccos eſſe libras ſeptem & ſemis, puluerem menthæ eſſe libram unam & ſemis, uel mentham ipſam quæ imbibet ferè totam ſuccorum quantitatem. Ideo non poterit ebullire uſq; ad medium,

propterea uel succi augendi, uel mentha sicca esse non debet, ne succos imbibat.

SENEX.

Syrupus de epithymo, post illum de mētha scriptus est. BRA. Ego hoc utor, magno etiam præsidio in scabie gallica, in cancris, in area, in scabie, in occultis uulneribus quæ cauernosa, sinuosa, & fistulosa sunt, in lepra, & in uniuersum in omni morbo ex atra bile adusta facto, & simplici atra bile, & bile adusta: qui si in copia sumeretur, egregie euacuaret. SEN. Quanta est hæc copia? BRA. Quatuor unciæ usq; ad sex. SEN. Eodem modo soluit & syrupus de fumo terræ. BRA. Ille de fumo terræ minus soluit. SEN. Est igitur hic syrupus solutiuus? BRA. Solutiuus quidem, quia soluit, sed etiam digerit: propter hoc, quando opus est, ipsum libenter exhibeo, quia simul & soluit, & digerit: quod etiam infusionem senæ facere deprehendimus. SEN. Quæ differentia est, inter hunc syrupum, & illum de fumo terræ? BRA. Ille de fumo terræ minus calidus est, & hic de epithymo magis. Propterea in materiebus calidioribus eo de fumo terræ uti debemus: in minus calidis, illo de epithymo, qui tamen inter se plurimum conueniunt. Cum igitur adustos humores biliosos esse uideo, syrupo de fumo terræ utor. Si autem atrabilarij, aut pituitósi fuerint, syrupo de epithymo utor. Nunc autem eius descriptionem consideremus. SEN. Hæc est quæ subsequitur à Mesue ad uerbum accepta: Syrupus de epithymo.

Recipe epithymi boni hortensis ʒ. xx.

Myrobalanorum citrinorum

Indorum	an̄.	ʒ.	xv.	
Cuſcutæ)				
Fumiterræ)	an̄.	ʒ.	x.	
Thymi)				
Calamenti)				
Bugloſſæ)				
Emblici)	an̄.	ʒ.	vj.	
Bellirici)				
Liquiritiæ)				
Polypodij)				
Agarici)				
Stœchados)				
Roſarum)				
Seminis fœniculi)	an̄.	ʒ.	ij.	ß.
Aniſi)				
Prunorum		nu.	xx.	
Paſſularum enucleatarum		vnc.	iiij.	
Tamarindorum		vnc.	ij.	ß.
Zuchari		lib.	iiij.	
Rob, id eſt ſapæ		lib.	ij.	

Fiat ſyrupus. Hæc Meſue. BRA. In hoc ſyrupo ambiguitas non mediocris eſt de ebullitione ſimplicium, in quanta aquæ quantitate ebulliri debeant: equidem putare non oportet, Meſuen in duabus libris Rob ebullire uoluiſſe, quia fieri non poſſet. SEN. Primo in aqua ebullimus, & exprimimus: deinde Rob addimus. BRA. Sed quantam aquæ quantitatem ſumis? nam à Meſue non exprimitur. SEN. Sine pondere accipimus, ut nobis uidetur, & omnia ſimplicia in tantam aquæ quanti-

tatem

tatem infundimus, quanta sufficit: ut aqua simplicibus superemmeat: itaq; per diem dimittimus, postea decoquimus, & exprimimus. BRA. Ergo prius infunditis? tamen à Mesue non dicitur infundi debere. SEN. Ita semper facimus. BRA. Et ita semper erratis, quia sine ordine ponitis quæ maiorem decoctionem patiuntur, & quæ minorem, & quæ ferè nullam, ubi ordo seruandus est. SEN. Modum igitur, quo operari debeam in hoc syrupo edoceas, ne deinceps errem. BRA. Faciam si aures accommodabis. SEN. Iam accommodatas habes. BRA. Credendum est hic Mesuen, & aquam, & aquæ quantitatem omisisse, quia supponit sumendam esse, & posse sumi ex aliquo superiori syrupo. Inter prædictos autem syrupos ille de fumo terræ maior huic magis affinis est, quàm aliquis alter, & hoc non solum uiribus, sed & compositione. Ideo ex illo per similitudinem aquæ quantitatem sumendam puto. Sint ergo libræ decem aquæ, in qua fiat decoctio, adeò ut tres libræ remaneant. Ordo autem rerum quæ ingrediuntur hic sit, ut primo polypodium & agaricum ponantur, deinde pruna, passulæ, glycyrrhiza, fœniculi, anisa, stœchas, fumus terræ ingrediantur: postea rosæ, cuscuta, buglossa. Inde Myrobalani absque nucleis: denique epithymus. In una autem decoctionis parte tamarindi dissoluantur, & zucharum cum Rob positum bulliat, & cum fuerit ad spissitudinem mellis decoctio paulatim addatur, & in fine inijciantur tamarindi in illa decoctionis parte dissoluti, & una uel duabus ebullitionibus bulliant ad spissitudinem syrupi: nempe

tamarindi parum bullire debent. SEN. Quid intelligis per unam uel per duas ebullitiones? BRA. Tibi nunc aperiam: puto autem te scire cur simplicia ebulliamus. SEN. Nec istud perfecte scio. BRA. Per ebullitionem, simplicium uires excitantur, & melius in liquorem in quo decoquuntur, suas uires imprimunt. Appellatur autem una ebullitio, cum ebullire incipit, quousq; simplicia sursum & deorsum semel reuoluantur. Cum uero bis, duæ ebullitiones sunt. Vnde cum tamarindos iniicis, tali hora iniicito quod una uice agitãdo, aut ad summum duabus syrupus decoctus sit. SEN. Mesue dicit hunc syrupum ualere ad Saphati, per hoc uocabulum quid intelligere oportet? BRA. Id quod Græci dicunt ἀχῶρας. Vides igitur eos qui dicunt quindecim libras aquæ sumendas errare. SEN. Cur hortensem epithymum accipit? BRA. Quia syluestris & montanus nimis sicci sunt. Sed nõ quærimus tantam siccitatem, quia materiebus adustis aduersari debet.

SENEX.

Syrupus de eupatorio.

IGitur syrupũ de eupatorio examinare incipiemus. BRA. Si eius descriptionẽ propones, de illo statim loquemur. SEN. Mesue in hunc modum habet:

Recipe Radicum apij)			
Fœniculi)	añ.	vnc.	ij.
Endiuiæ)			
Liquiritiæ)			
Squinanti)			
Cuscutæ)	añ.	ℨ.	vj.
Absinthij)			

Rosarum

Rosarum)				
Capillorum ueneris)				
Bedeguar)				
Suchaba)				
Florũ buglossæ, aut radicũ eius)	añ.	ʒ.	v.	
Anisorum)				
Fœniculorum)				
Eupatorij)				
Raued)				
Masticis)	añ.	ʒ.	iij.	
Spicæ)				
Assari)	añ.	ʒ.	ij.	
Folij)				

Coque in libras octo aquæ ad consumptionem tertiæ partis, & cum libris quatuor zuchari fiat syrupus, cum succi apij, & endiuiæ quãtitate sufficienti. Hæc Mesue. BRA. Syrupum excellentem quidem proposuisti: sed talem, qualem nos facturos non credo, est enim optimus syrupus in longis febribus, præsertim cum uires concoctrices, & iecoris, & uentriculi corruptæ sunt, & ad hydropi præparantur. Valetq; ad καχεξίαν, id est malum habitum & ad cacoëthe. Si etiam in uẽtriculo & iecore flatus sit, eo dissoluitur. Si hæc mẽbra ualde frigida sint & ferè debilitate confecta, hoc syrupo reficiuntur. Ad tensionem hypochondriorum ualet, & ad dolorem eorundem, & ad confirmatum iam hydropem. Equidem dignus est multis nominibus syrupus, sed adeò difficilis factu ut an fieri possit plurimum dubitem, ob simplicium, quæ ingrediuntur difficultatem. SEN. Si omnia simpli=

cia haberentur, quo ordine incederes? BRA. *Ordinem continuo seruandum sequerer, ut primo quæ maiorem decoctionem sustinent, inijciantur: deinde, quæ minorem: deniq; quæ minimam.* SEN. *Modum enarra.* BRA. *Primo radices apij, endiuiæ, bedeguar, & suchaha ingrediantur. Secundo anisi semen, & fœniculi. Tertio squinantium. Quarto absinthium & eupatorium. Quinto mastiche. Sexto assarum. Septimo spica. Octauo cuscuta & flores buglossæ, & capilli ueneris. Nono raued, & hoc sit in fine decoctionis, quoniam hoc per uiam infusionis potius, quàm per uiam decoctionis poni debet, ut magis operetur.* SEN. *Tuum ordinem iam accepi, sed mirum est cur hic syrupus de Eupatorio dicatur, cùm minimam portionem Eupatorij recipiat.* BRA. *Verum dicis, tamen quia omnia alia simplicia alios syrupos ingrediuntur, ab Eupatorio denominationem accepit, tanquam ab eo quod syruporum compositiones rarò ingreditur.* SEN. *Quæ sunt illa, quæ in hoc syrupo parando tibi difficultatem pariunt?* BRA. *Ab eo quod syrupo nomen dat, incipiam, Eupatorio inquam. Quid pro eupatorio sumis?* SEN. *Eupatorium uulgare non accipio, sed id accipio, quod uulgo agrimonium nuncupatur.* BRA. *Equidem in omnibus antiquorum compositionibus quas Eupatorium ingreditur, si ex antiquis sumptæ sint, agrimonium uulgare accipere conuenit, & tu id agens optimè facis: quia (ut in examine simplicium late patet) eupatorium antiquorum, est nostrum uulgare agrimonium. Tamen ubi Mesue eupatorium ponit, dubito an agrimonium sumere debeas, quia*

Mesue

Mesue eupatorium ab antiquorum eupatorio diuersum esse uidetur. In Mesue autem compositionibus, Mesue simplicibus utor: Sed eupatorium Mesue uulgare Eupatorium, & non agrimonium esse uidetur. SEN. Errabam igitur in hac compositione agrimonium sumens, sed cum uiris summis errabam. BRASA. Tuo arbitratu errare poteras, nam Agrimonium uulgare, quod est antiquorum, & Dioscoridis eupatorium, iocinerosis quidem ualet: sed illis passionibus ualere non uidetur, quibus Mesue Eupatorium succurrit. SEN. Ego igitur in hac re sum anceps. BRASAVOLVS. Et nos te hoc fasce leuabimus. Non desunt medici, qui Mesue eupatorium aliud esse ab antiquorum eupatorio iudicarint. Tibi autem dicimus, si pro eupatorio aut Mesue aut antiquorum uulgare Agrimonium sumes, nunquam errabis, quoniam & Mesue eupatorium est nostrum uulgare agrimonium, si eius descriptionem consideres. Illique decipiuntur qui Mesue eupatorium, uulgare eupatorium esse iudicarunt: nam Mesue cum Dioscoride in eupatorio conuenit. Constat autem Dioscoridis eupatorium, Mesuæ eupatorium esse: quippe Mesue dicit, est herba longitudinis cubiti: Dioscorides autem esse herbam cubitalem, & aliquando ampliorem scribit. Addit Mesue, multæ amaritudinis, quod non ponit Dioscorides. Addit etiam Mesue, cuius folia sunt sicut centaureæ minoris uiridia. Nec istud ponit Dioscorides, tamen uerum est. Quæ autem à Mesue dicuntur de eius folijs, quod sunt aspera, incisa, & stipes eius est subtilis, hæc à Dioscoride

Eupator Mesue.

annotantur: etenim dicit folio per interualla inciso, prius autem dixerat hirsuto: quod est esse asperum. Dixerat etiam tenuis scapi, ut non uideatur dubitandum, Mesuen Dioscoridis eupatorium, quod est agrimonium uulgare, uoluisse describere, sed id quàm barbare fecit. SEN. Igitur conueniens fuit agrimonium accipere. BRA. Et conueniens fuit, & erit, si illud semper accipies. SEN. Vehementer turbabar si alia herba erat, & nemini credere incipiebam. BRA. Esto igitur bono animo, & reliqua prosequamur. In fine syrupi dicitur, & cum succi apij, & endiuiæ quantitate sufficienti fiat syrupus, quantam succorum quantitatem accipis? SEN. Ego sine pondere accipio: potest autẽ esse cuiuslibet succi libra una. BRA. Ita etiam alij pharmacopolæ faciunt: sed (ut ostendemus) errant, nam tibi demonstrare potero determinatã quantitatem sumendam esse. SEN. Tibi plurimum debebo, nam omnes ferè sine ordine, & sine pondere succum inijciunt. BRA. Audies igitur. Cum Mesue dicit succos ponendos esse quantitate sufficienti, credendum est, aliquo loco hanc quãtitatem indicasse. Ideo locum quærere oportet, ubi succorum quantitatem, quando in fine cum zucharo ponuntur edocuerit. Si autem considerabis syrupum de fumo terræ maiorem, inde regulam accipiendorum succorum accipi posse cognosces. Nam eo loco tantam quantitatem succi depurati accipit, quantam zuchari. Ideo & hoc loco tanta quantitas succorum depuratorum accipienda est, quanta zuchari. Ideo illi errant, qui uolunt hic accipi tres libras succorum, quia & ibi tres libræ succorum accipiuntur: nam illic tres libræ zuchari

chari sumuntur : ideo & tres libræ succorum accipiuntur. Verùm cum hic quatuor libræ zuchari recipiantur, etiam quatuor libræ succorum recipi debent. Hi autem errant qui uolunt quatuor libras utrorumq; accipere, nã pro quolibet succo tantum duas libras sumere oportet, ut duæ libræ succi apij, & duæ libræ succi endiuiæ sumantur: quatuor enim libræ uniuscuiusq; zucharum nimis superant: quod Mesue in suis compositionibus facere non consueuit. SEN. Certè hæc est conueniens regula. Accipiam igitur depuratum succum, & simul cum zucharo clarificato decoctionem paulatim addens ebullire faciam. BRA. Semper ita agendum est, præsertim ubi per decoctionem fiunt, & non præcedit infusio. Sed aliud quoq; me angit, folium hanc compositionem ingredi, tamen non habetur, uos autem, illius loco quid ponitis? SEN. Ego semper usus sum duplum spicæ pro folio ponere. BRA. Vtinam ueram nardum haberes, sed duo à Paulo Ægineta pro malabathro, id est folio in eius defectu sumi possunt. Vnum est, Indica nardus à uobis spica nuncupata : sed nardus nostra ex India non affertur. Aliud est, cassia, quam nos canellam uocamus. In hac magis certi sumus: ideo pro malabathro canellã inijcias. Cum autem Venetijs pro malabathro garyophyllorum folia uendant, non uereor folij loco garyophyllorum folia sumere, quoniam & hæc folia in hac compositione ad omnes intentiones ad quas ualet efficaciam habent. Nec etiam mihi displicet, quod eius loco macis ponatur, & hoc est Arabũ inuentum. Nempe Auicenna secundo libro, capi. CCLIX. cum folium deficit, macim sumi iubet.

Folij loco quid sumendum sit.

Dicas autem pro Bedeguar & Suchaba quid accipis? SEN. Tibi ingenue uerũ fatebor, Pharmacopolas adeò uarios uidemus, ut horum loco nihil inijciam. BRA. Omittis igitur? SEN. Omitto uolens, ne aliquid accipiam quod compositionem peruertat, & ab eius uniuersali intentione discedat. BRA. Res equidem est, quæ diu pharmacopolas agitauit. Nam superioribus annis fructum sylvestris rosæ, id est echinum illum qui in rosetis concrescit, sumere consueuerunt, & nunc etiam aliqui seruant. Alij carduum ipsum accipiunt, alij rubum. Sed nunc carduum uulgò benedictum nuncupatum maior pars accipit. SEN. Tu autem quid sumendum iudicas? BRA. Si in primis quid sit Bedeguar apud antiquos discutiamus, eius loco quid sumendum sit uidebis. SEN. Hoc lubentissime audiam. BRA. Serapio XCIX. capite libri de simplicium medicamẽtorum facultatibus, de Bedeguar tractauit, Dioscoridemq; ita dicentem adducit: Nascitur in montibus Zagial, & habet folia similia chamæleontæ albæ, nisi quia sunt strictiora & albicra, & super ea est simile borræ, & sunt spinosa, & habet stipitem lõgum duobus brachijs, in grossitudine digiti pollicis, uel plus: color eius est uergens ad albedinem, & super summitates eius sunt capitella spinosa similia ericio marino, nisi quia sunt minora & oblonga, & flos eius est coloris purpurei, & semen eius est simile grano chartami, nisi quia est rotundius. Hactenus Serapio. Audias modo Dioscoridem de alba spina disserentem, non dico autem de spina alba, ut recentes faciunt, sed de Alba spina. Nam & Manardus deceptus est,

Alba spina.

est, λευκοκάνθαν Dioscoridis esse putans, cum sit ἄκανθα λευκὴ, cum enim dicimus λευκοκάνθαν, fruticem intelligimus aculeatum, cuius copiam in nostris sepibus, & foveis habemus, flores albos, odoratos parientem, aut genus cardui aculeatum & quadratum, quod non est Bedeguar. Cum uerò de acantha leuce, id est spina alba loquitur, est bedeguar Serapionis. Quod manifeste apparet, si Dioscoridem Serapioni compares. Serapionis uerba audiuisti: nunc Dioscoridi eadem dicenti attendas. Nascitur, inquit, in mōtibus, syluosisq; locis, folia habēs chamæleontis albi similia, uerum angustiora candidioraq;, subhirsuta, spinis infesta, caulem binos cubitos excedentem, pollicari craßitudine, uel ampliore, subalbidum, & inanem: cacumini echinus insidet, à marino differens magnitudine, sed oblongus, flore purpureo continente semen, quale cnici, rotundius. SEN. Nunc idem præcise esse apud Serapionem Bedeguar, quod apud Dioscoridem spina alba, facile deprehendi: quid autem sit, ignoro. BRASAVOLVS. In Mutinensibus montibus, Regiensibus, & Bononiensibus uiret, & in aliquo loco Ferrariensis agri asperiore, ego tibi oculis ostendam. SEN. Gaudebo plurimum & tibi ingentes gratias habebo. Audiui in Hetruria rusticos ad coagulandum lac eius flore uti. BRASAVO. Hoc quidem non uidi, quamuis per Hetruriam equitauerim & multa obseruauerim, sed bene audiui, & eius flores ad me mittentur hac æstate. Vidi tamen floribus uerbasci idem effici in eadē Hetruria. SEN. Ad suchaba transeamus. BRA. Suchaba Serapionis spinā Arabicam

Dioscoridis esse putatur: plura tamen à Serapione de spina Arabica secundum Dioscoridem scribuntur, quàm ab ipso Dioscoride dicantur, fortè Serapio in suo Dioscoridis lib. tot habebat, quæ ab aliquo interprete scripta erant: quod autē à Serapione plura descripta sint, quàm à Dioscoride dicantur, manifestum fiet, si Serapionem audies secundum Dioscoridem ita scribentem: Natura huius herbæ secundum quod existimo est prope naturam Bedeguar, & est stiptica, & semen eius est fortius satis, & confert relaxationi uuluæ, & fluxibilitati ani, & conglutinat ulcera, quoniam stipticitas eius est pauca sine superfluitate, & radix eius confert cursui humiditatum antiquarum matricis, & fluxui nimio menstruorum, & sputo sanguinis à pectore, & alijs fluxibus humiditatum corporis. Hæc Serapio secundum Dioscoridem. Sed tu modo Dioscoridem audias ita dicentem, Spinæ albæ natura uidetur esse, hoc est id quod Serapio dicit, est prope naturam Bedeguard. Sequitur Dioscorides, nam & ipsa spissat, stringitq; guttantia, mensium abundantias, sanguinis excreatus, & alias fluxiones etiamnum radice ualens. Nascitur in asperis. SEN. Idem re ipsa cum Serapione dicit, sed Serapio magis ampliat, uel sermo Arabicus non est ita breuis. Habes autem aliud testimonium quod hæc sit, si ea legas quæ idem Serapio secundum Galenū de suchaba scribit, Inquit enim: Hæc herba est similis plantæ Bedeguard, nisi quia uirtus eius desiccat & stipticat plus eo, & fructus & radix eius est fortior res quæ sit in ea, & ideo radix eius confert nimio fluxui menstruorum, & confert in omnibus ægritudinibus, qui-
bus

bus confert Bedeguard, & fructus eius & radix confert apostemationi uuluæ et apostematibus ani, & radix eius incarnat ulcera, quia in ipsa est uirtus consolidatiua cum temperamento. Hæc Serapio de suchaha secundum Galenum. Nunc Galenum audies de ἄκανθα Ægyptia eadem tertio lib. de simplicium medicamentorum facultatibus præcise dicentem, in hunc modum exorsus: Acantha Ægyptia, quidã Arabicam uocant, similis autem est albæ spinæ nostrati, uerum facultate ualidior adstringente pariter, & desiccante. Itaq; profluuium muliebre radix eius iuuat, & alia quibus auxilio est, quæ apud nos nascitur spina: sed efficacius tamen omnia adiuuant, tum radix, tum fructus, sic uero & columellæ prodest, & ijs quæ in sede inflata sunt, tum ulcera ad cicatricem ducit, mediocrem habens, & non molestam adstrictionem. SEN. Idem præcise de suchaha dicit, quod Galenus de spina Arabica, uno dempto. BRA. Quale hoc est? SEN. Cum Galenus scripsit prodesse columellæ, Serapio refert prodesse uuluæ. BRA. Deprauatus est Serapionis contextus, à librario parum perito, nempe legi debet uuulæ, quia hi Barbari uuulam appellant, quam Latini columellam dicunt. SEN. Ita certe legendum puto. BRA. Auderem ego infinitos Arabum errores emendare, & conciliare, Græcis authoribus conferendo. SEN. Nunc scio Arabum suchaha esse Arabicam spinam antiquorũ. Cuperem autẽ ut mihi illam ostenderes, & quid accipiendum sit edoceres. BRA. Multi decipiuntur, qui hanc spinam arbusculam in Arabia esse putant qua fiat Acatia, sed longe decipiuntur, quia her-

ba est, aspectu similis nostræ albæ spinæ, tantum uero differt quia in Arabia nascitur, ut propter solum efficaciores uires habeat: sed quia haberi nõ potest, uel saltem facile, propterea pro suchaba Bedeguar sumere collaudarem, quia has duas herbas idem esse arbitror, & tantum solo, quo nascuntur, differant: hoc enim apud nos, id apud Arabes nascitur. SEN. Igitur eam spinam albam accipiam pro suchaba, & bedeguar, quam mihi ostendes. BRA. Si ita feceris, non errabis. Sed unũ est quod me uehementer angit, nam huius syrupi intentionem consideràs, quæ est aperire, reserare, et potius soluere quàm stringere, & deinde uires harum herbarum perpendẽs, quæ sunt prædictis oppositæ, nẽpe adstringere, obstruere, & fluctiones remouere, statim suchaba, et Bedeguar in suspicionem mihi uenere, quod in hoc syrupo poni non debeant, qui est aperitiuus, & fluidum facere debet. SEN. Fortè ob uentriculum ponuntur, cui stiptica conueniunt, quando eius formam amiserit. BRA. Et in hoc opus est obstructiones aperire. Ideo uaria Mesue uolumina euoluere cœpi, ut experirer an in omnibus ita scriptum inueniretur. Omnia quæ incidi, hæc duo habebant, Bedeguar, suchaba, quæ tamen in hac compositione mihi suspecta sunt. Ideo ne in hoc syrupo essent contra pugnantia absq; utilitate, uel illorum loco nihil ponerem, aut aperientia acciperem, nisi quis dicat poni ad roborandum, quod uanum est. Illosq; non arguo qui Cardum benedictum, uulgo appellatum pro his ponunt. SEN. Quid igitur in tanto discrimine facere oportet? BRA. Quod lubuerit facito: si autem pro me, id est pro

meis

meis ægris parabis, loco horum duorum ſuchaba ſcilicet & Bedeguar, ſabinam & polypodium iniicito. SEN. In tui gratiam ita paratum habebo. BRA. Habeto. Alij ſuo modo confectum uelint: ſcito etiam cum Raued abſolute ſcriptum inuenies, Rhabarbarum ſemper intelligere oportet. SEN. Nunc pro hoc ſyrupo mihi in mentem uenit, quoſdam eſſe, qui à ſyrupo biſantino ſuccorum proportionem accipiunt. BRA. Quantam accipiunt? SEN. Sicut in ſyrupo biſantino ſunt quatuor libræ ſuccorum & zuchari libræ duæ & ſemis, ideo pro omni zuchari libra, debent poni ſucci depurati unc. xix. ʒ. j. ſcrup. j. gra. xvj. BRA. Eſt nimia ſuccorum quantitas: potius ſume tu ex illo de fumo terræ, qui fit ex decoctione & ſuccis, ſicut etiam iſte fit: ſyrupus autem biſantinus fit ſolum ex ſuccis, ideo inter iſtum, & Biſantinum nulla eſt proportio, ſed magna eſt inter iſtum & illum de fumo terræ. SEN. Hic diſcurſus mihi ſummè placuit. BRA. Imò hoc erat ſummè animaduertendum quia in hoc adeſt decoctio & ſuccus, ideo ab uno regula ſumenda eſt, qui decoctionem & ſuccum recipiat, & non ex uno, qui ſolũ decoctionẽ recipiat, uel ſolos ſuccos. Tu autẽ omnes ſyrupos contempleris, cognoſces nullum eſſe huic magis proportionatum illo de fumo terræ. Dic autẽ quis ille fuit, qui hanc proportionem ex ſyrupo biſantino accepit? SEN. Vnus eſt ex noſtris ſatrapis à cuius nomine abſtinere decreui. BRA. Viuit'ne? SEN. Diu eſt quod deſideratur. BRA. Igitur neminẽ offendes, quia hominũ uerbis, mortuorũ manes non læduntur. SEN. Eſt libellus Lumen Apothecariorum, inſcriptus.

BRA. Certe uir ille uituperandus non est, quia sua ætate in adiuuanda hac arte pro facultate laborauit, & ingeniũ suum (ut illa ætas patiebatur) exercuit. Illos enim obtorta conscientia affectos puto, qui illos calumniãtur, qui mortales adiuuare conati sunt, uel feliciter, uel infeliciter successerit: si quidem feliciter iuuerint, laude digni sunt: si infeliciter, corrigendi sunt, & errores detegendi, non tamen conuicijs iritandi. SEN. Et hoc semper probi uiri officium esse existimaui, neminem lædere. BRA. Hoc nõ solum uir probus agere debet, sed etiam eius animus ita inclinatus & affectus sit. Nunc syrupos alios perpendamus.

SENEX.

Syrupus de liquiritia.

QVi succedit, syrupus de liquiritia appellatur. BRA. Magnus est eius usus in pleuritide, in antiqua tußi, ad mundificandum pectus & pulmonem, sed eius conficiendi modum examinemus, enarra simplicia, & eorum quantitatem, ut ab authore scribuntur. SEN. Ita Mesue ad uerbum ferè dicit:

Recipe liquiritiæ	vnc.	ij.
Capillorum ueneris	vnc.	j.
Hyssopi siccæ	vnc.	ß.

Super hæc proijce aquæ libras quatuor, & dimittatur per diẽ & noctẽ, id est uigintiquatuor horas, deinde coquantur usq; ad mediã partẽ, postea super hæc proijce

Mellis)			
Zuchari)	añ.	ʒ.	viij.
Penidiarum)			
Aquæ rosatæ		vnc.	vj.

Fiat

Fiat syrupus, id est bulliant ad cocturam syrupi, & quando opus est administretur. BRA. In huius syrupi compositione nihil ambigui accidit, nisi cum dicit siccam hyssopum, noli intelligere extremè siccam, sed quæ in superficie humiditatem amiserit: nec opus est secundũ maiorem & minorem decoctionem simplicia inijcere, quia prius infunduntur. SEN. In uno solum recentes ambiguitatem faciunt, cum hic syrupus aperire, & dilatare debeat cur aquam rosaceam recipiat: unde & ego & multi alij pharmacopolæ, medicorum etiam suasu aquam rosaceã omittimus. BRA. Re uera omittenda non erat, quia partes pectoris relaxatas roborat, & uim expultricem fortiorem reddit: quod siccitate, & stipticitate quadam fit, quæ tamen modica sit ratione aliarum rerum ingredientium. Ideo aquam rosaceam semper inijcias: nec debet medicus uereri in morbis pectoris modicè adstringentibus uti, præsertim cũ ab aperientibus superantur. Ideo & illi summè errãt, qui in morbis pectoris rhabarbarum exhibere nolunt, & qui ob aquam rosaceam compositionem Manus christi appellatam prohibent, et plura similia, in quibus inspiciendum non est, quia potius prosunt, quam obesse poßint. Imò, si omnia simplicia, & omnia composita consideremus, nihil est adeò perfectum, quin aliqua ex parte notari poßit.

SENEX.

His omißis ad syrupum de hyssopo descendamus. BRA. In Mesue etiam hic sequitur, & non præter rationem: nam ad morbos pectoris, ad tußim, ad pleuritim, ad dolores corporis, ad asthmata efficacior est, *Syrupus de hyssopo.*

quàm is de glycyrrhiza prædictus. Tu autem eius compositionem edisseras. SEN. Hæc est apud Mesuen:

Recipe hyssopi siccæ)			
Radicum apij)	añ.	℥.	x.
Fœniculi)			
Liquiritiæ)			
Hordei mundi		vnc.	ß.
Seminum Maluæ)			
Dragaganti)	añ.	ʒ.	iij.
Seminum cydoniorum)			
Capillorum ueneris		ʒ.	vj.
Iuiubæ)			
Sebesten)	añ.	nu.	xxx.
Passularum enucleatarum		ʒ.	xij.
Ficuum siccarum)			
Dactylorum pinguium)	añ.	nu.	x.
Penidiarum albarum		lib.	ij.

Fiat syrupus.

BRA. Simplicia quæ hunc syrupum ingrediuntur, in nostro simplicium examine perpensa sunt, & superius diximus quid per siccam hyssopum intelligere oporteat: nec opus est dubitare, quid per alba penidia intelligendum sit, nempe illa intelligimus, quæ ex zucharo albo facta sunt. Quod uero dubium ingerit est, quia si huius syrupi simplicia misceantur, emplastrum fiet: nam Mesue non dicit uel in aqua bulliendo, uel in alio liquore. SEN. Subintelligere opus est, quia in pluribus alijs syrupis aquæ quantitatem posuit, in qua fit decoctio: ideo non est opus ut semper ponat, sed diligens lector, &

ctor, & pharmacopola plerunq; ex alijs syrupis elicere debet. BRA. Optime sentis, sed quantam aquæ quantitatem sumis, ut hæc simplicia ebulliant? SEN. Per pondus certam mensuram non habeo, sed simplicia in uas pono, & tantam aquæ quantitatẽ inijcio, quod simplicia tegantur, & aqua pollicari quantitate superemineat. Itaq; per aliquot horas relinquo, postea ad consumptionem medietatis ebullire facio, deinde excolatã decoctione penidia addo, & ad formam syrupi reduco. BRA. Non modo tu, sed & cæteri pharmacopolæ ita operãtur, sed duplex error hic est: primo, quia non semper idem syrupus erit, quia decoctio quandoq; maior, quandoq; minor euadit: secundo, quia eodem tempore omnia in decoctionem ponuntur, tamen sunt aliqua, quæ maiorem decoctionem, aliqua minorem patiuntur. Nec opus est fugias primo infundi, quia infundi non debent quando ab authore non specificatur infusio. SEN. Ab omnibus ita fieri uidimus. BRA. Et omnes sine regula agunt. SEN. Hoc, est'ne sufficiens causa ut syrupũ immutet? BRA. Tantum immutare potest, quod uires æquè perfectæ non sunt in uno qui magis decoctus sit, & in uno qui minus. SENEX. Da tu regulam in qua nunquam errare poßim. BRASAVOLVS. In omnibus syrupis certa regula aßignari non potest, sed in unoquoque syrupo sua exhibetur: quoniam (ut in syrupo de stœchade scriptum reliquimus) simplicia, quæ ingrediuntur, ea sunt, quæ magis & minus aquæ recipiunt: si arida uel uiridia sint, si mucosa uel non, si mollia uel dura. Ideo in omni syrupo sua aquæ

portio statuta esse debet. SEN. Quantam in hoc syrupo inijcies? BRA. Nunc tibi ostendam, si hanc compositionem consideres, in ea paucissima sunt, quæ multum aquæ imbibere possint: ideo multa aquæ quantitate non indiget: imò si experiaris, octo libras aquæ satis esse deprehendes, & decoqui quousq; tres libræ relinquantur, postea exprimantur, & cum penidijs ad formam syrupi iterum bulliant. SEN. Sed quem ordinem in decoquendo seruare oportet? BRA. Primo passulæ, ziziphæ, sebesten, ficus, dactyli, radices apij, & fœniculi ingrediantur: deinde hordeũ, semen maluæ, semina cydoniorum: deniq; tragacanthum, hyssopus, & capilli ueneris. SEN. Nullus est inter nos, qui hoc modo paret. BRA. Ideo nullus est qui recte operetur. Notaq; hunc syrupum dactylos, & cydoniorum semina ingredi, quæ aliquam adstrictionem illi præstant, sed leuissimã: propterea adstringente aliquo uti licet, ubi etiam apertione indigemus ad confortandum & roborandum. SEN. Quur istud nunc iterum repetis? BRA. Quia in magnorum uirorum mentibus insertum est, ut nec compositio Manus Christi dicta, in dispositionibus pectoris ob aquam rosaceam, quæ ingreditur, exhibeatur. SEN. Tamen superius in syrupo de Eupatorio, qui plurimum aperit, iubebas suchaha, & Bedeguar abijcienda, quia adstringentia sunt. BRA. Id faciebam, non quia adstringentia, sed quia nimis adstringentia: imò ad reprimendam uim fortium medicaminum adstringentia miscemus, sed non uehementer adstringentia: qualia illa sunt, quæ syrupum de Eupatorio ingrediuntur, in quo nihil

nihil est quod uehementem uim habeat. SEN. Hoc mihi satis est. BRA. Scito præterea multos de hyssopo syrupos à Mesue poni, ubi de tußi pertractat, qui omnes ab hoc distincti sunt. Tu solum isto uti debes, cuius per totam Italiam publicus usus est.

SENEX.

RAri sunt, qui syrupum de praßio Ferrariæ parēt: tamen quia ab aliquibus fit, & in usu est apud illos, ideo ipsum adducere non grauabimur. BRA. Miror quod omnes non parent: nam cum syrupus de hyssopo non sanet, opus est ad syrupū de praßio deflectere: nam antiquæ tußi, & ægritudinibus longioribus pectoris plurimum succurrit, & materiam crassam & glutinosam habentibus, & antiquis uiris asthma patientibus, præsertim à pituitoso humore, crasso, putrido, & difficulter solubili. SEN. Ad eadem igitur ualet ad quæ syrupum de hyssopo ualere dicebas? BRA. Ad eadem omnino, sed efficacius. SEN. Est ergo in pectoralibus syrupis aliquis ordo. BRA. Imò perfectißimo ordine incedunt: quamuis plures (non quidem medicorum, sed qui medentur: quippe differunt Medicus, & qui sine arte artem exerceat) id ignorent. Cum enim materia uel calida, uel ex calido & frigido mixta est, quia in principio calida materia magis agit, propterea à syrupo uiolato incipiendum est, Cum ægritudo procedit, ad syrupum de capillis ueneris transeo. SEN. Ego hunc syrupum nunquam uidi uel audiui. BRA. Nunc audiuisti, & deinceps uidebis. Syrupus est, quem parari facio, inter uiolatum, & illum de glycyrrhiza medius, cuius descriptionē post

Syrupus de praßio.

Syruporum pectoraliū ordo.

hunc de prasio prosequamur, à syrupo de capillis ueneris, ad syrupum de glycyrrhiza peruenio. Interim subtilis & calida materia euanescit, frigida & crassa remanet, propterea ad syrupum de hyssopo deflecto, qui nisi profuerit, ad illum de prasio tanquam ad sacram anchoram confugimus, qui nisi sanet, is qui ægrotat, ferè desperatus est, uel ad decocta, & trochiscos ueniendũ. Nunc autem syrupi de prasio compositionem enarra. SEN. Hæc est quæ sequitur:

Recipe prasij		vnc.		ij.
Hyssopi	)			
Capillorum ueneris	)	añ.	ʒ.	vj.
Liquiritiæ		vnc.		j.
Calamenthi	)			
Anisi	)	añ.	ʒ.	v.
Radicum Apij	)			
Fœniculi	)			
Seminum maluæ	)			
Fœnu græci	)	añ.	ʒ.	iij.
Ireos	)			
Seminum lini	)			
Cydoniorum	)	añ.	ʒ.	ij.
Passularum enucleatarum		vnc.		v.
Ficus siccas pingues		nu.		xv.
Penidiarum	)			
Mellis boni despumati	)	añ.	lib.	ij.

BRA. Hæc tantum ab authore dicuntur, & nihil de cõponendi modo addidit? SEN. Nihil. propterea & nos aquæ quantitatem accipimus, ut nobis uidebitur. BRA.

In

In hoc syrupo decem aquæ libræ sumi debent, quæ ad consumptionem medietatis bulliant, propter mel & penidia, quæ ingrediuntur, nempe maiorem decoctionis quantitatem exigunt, quam præcedens syrupus de hyssopo fecerit, quoniam in illo solum duæ penidiarum libræ erant: hic autem præter penidia, duæ mellis libræ ingrediuntur. Non desunt autem qui uelint hic hyssopum uiridem sumi: nos autem siccam sumendam putamus, non tamen extreme siccam, sed quæ in superficie humiditatem amiserit: & ita de alijs. Huncq; syrupum aliorum more componito, ut primo ea ingrediantur quæ maiorem decoctionē patiuntur, ut passulæ, ficus, radices: postea quæ minorē, ut semina: deniq; quæ minimā, ut capilli ueneris. SEN. Hoc igitur semper obseruabo. BRA. Nisi errare uolueris, modo nō sit opus simplicia prius infundere, qa cū infusio decoctionē præcedit, tunc ordo ponendarum rerū non habetur. SEN. Cuperem nūc ut syrupū illum de capillis ueneris mihi referres, quo uteris tu, nam & ego deinceps illum parabo. BRA. Hic est subscriptus:

Syrupus de capillis ueneris.

Recipe glycyrrhizæ mundæ	vnc.	ij.
Capillorum ueneris	vnc.	v.
Supra inijcias aquæ fontis	lib.	iiij.

Et dimittas per diem & noctem postea coquātur ad consumptionem meditatis, deinde percoletur, & huic decoctioni addantur

Zucchari clarificati	)		
Penidiarum	) ana.	vnc.	viij.
Aquæ capillorū ueneris	)		

Misce & ad formā syrupi decoque, ad usumq; seruetur.

SENEX.

Syrupus de calamentho.

SYrupus de calamẽtho ſponte in mea ſcheda occurrit. BRA. Cum duo ſint apud Meſuen de calamento ſyrupi, quem in tua officina paratum ſeruas? SEN. Primum apud Meſuen, cuius deſcriptio hæc eſt, quæ ſubſequitur:

Recipe calamenthi domeſtici)			
Syluestris)	añ.	vnc.	ij.
Cherſim)			
Dauci)	añ.	ʒ.	v.
Squinanti)			
Paſſularum enucleatarum		lib.	ß.
Mellis		lib.	ij.
Fiat ſyrupus			

In hoc quoq; aquarum regulam non habemus, ſed ut nobis uidetur, aquam ponimus. BRA. In hoc ſyrupo ſex aquæ libræ recipiantur, quæ bulliant primo paſſulas, deinde alia ſecundum præſcriptum ordinem ponendo, uſq; ad conſumptionem medietatis: deniq; addito melle fiat ſyrupus ſecundum artem: qui ſyrupus ad lienoſos plurimum ualebit, quibus durus eſt lien & penè irreſolubilis, & his qui frigida uiſcera habent, & aſthmate laborãt, præſertim in ſenibus, & in habẽtibus antiquas tuſſes: ſi quis enim uel pectus, uel uentriculũ, uel inteſtina craſſa, tenaci, & irreſolubili materia plena habeat, hoc ſyrupo ſanatur. Vnũ tantũ eſt, qđ te perturbare poſſet, ſcilicet quid ſit domeſticũ calamenthũ. In examine ſimpliciũ de calamẽtho diſſeruimus, per domeſticũ uerò, mẽthã intellige. SEN. Quã menthã? BR. Noſtratẽ uulgarẽ.

SENEX.

SENEX.

Syrupus de Endiuia nos uocat. BRA. In hoc syrupo pharmacopolæ plurimũ differunt: aliquos enim Ferrariæ, & in omni ferè Italica urbe inuenio, qui syrupum de endiuia Gentilis solum parant, & semper illum parant, à quocunq; & quandocũq; syrupus de endiuia indicetur. Alij syrupum de endiuia Nicoli paratũ seruãt: alij syrupum de endiuia ex solo succo & zucharo. Quẽ habes tu paratum? SEN. Ego consuetus sum (& ita præceptor meus utebatur) syrupum de endiuia Gentilis parare, cuius descriptio hæc est quæ sequitur: Syrupus de endiuia.

Recipe succi Endiuiæ)
Hepaticæ) añ. lib. iij.
Clarificentur prædicti succi ad ignem, ut expedit.
Rosarum)
Violarum)
Lenticulæ aquæ) añ. vnc. ß.
Florum nenufaris)
Polytrici)
Capillorum ueneris)
Hordei mundi) añ. vnc. j.
Seminũ cõmuniũ maiorũ frigidorũ)
Fiat syrupus cum zucharo quantum sufficit, secundũ artem, & aromatizetur, cum
Sandalis albis)
rubris)
Berberis)
Seminum cydoniorum) añ. scrop. j.
Ligni Aloes)

Cinamomi)
Corticum citri)

Et usui reseruetur. BRA. Mihi summè displicet quod hunc syrupum habeas, aut unquam paraueris. In eo enim nullum ordinem inuenio, imò confusionem quandam, & ita syrupum de hepatica appellari posse, sicuti de endiuia: quando autem apud te pro meis ægris syrupum de endiuia indicebam, simplicem syrupum quærebam, non tam amplam cõpositionem, in qua calida frigidis mixta sunt. Nos Gentili suum syrupum dimittamus, qui eo utatur quando lubet, eo enim nunquam utemur. Alij etiam Ferrariæ sunt qui aliam descriptionem sequuntur. SEN. Quam? BRA. Subsequentem, quam faciunt, & nesciũt à quo authore sumatur:

Recipe succi endiuiæ lib. lx.
Purificetur, deinde in ipso bulliant
Rosarum)
Sandalorum citrinorum) añ. vnc. v.
Spodij)
Berberis) añ. ʒ. xx.
Asparagorum ʒ. x.
Zuchari lib. xx.
Aceti granatorum lib. iij. vnc. iiij.

Misce & fiat syrupus secundum artem. SEN. Dicũt ex Gentile sumi. BRA. A quocunq; sumatur, mihi non placet: nam cum indico syrupum de endiuia, simplicem semper intelligo. SEN. Tu specifica. BRA. Non est opus cũ aliquo addito indicere: sed satis est simpliciter aut syrupũ de endiuia, aut de succo endiuiæ prædicere:

& tũc

& tũc simplex intelligẽdus est, cuius descriptio hæc est:

Syrupus de endiuia simplex.

Recipe succi endiuiæ depurati lib. viij.
Zuchari albi lib. v. ß.

Misce & bulliant ad formam syrupi, sed opus est zucharum prius clarificare, & cum decoquitur, succum addere. SEN. Hic est, quem præparari uis? BRA. Hic equidem: nam si in laterali morbo syrupum de endiuia indixero, hic conuenit, alij non: syrupo autem de endiuia medici in initio morbi lateralis plerunq; utuntur. Cum uerò indicunt, pharmacopolæ quos habent, exhibent. Vnde si compositos habent, illos propinandos dant: si simplicem, simplicem: sed hic conuenit, ille cõtrarius est. SEN. Quos igitur ex his parabo? BRA. Simplicem ex solo succo, & zucharo parato: & compositum non quidem illũ Gentilis, qui hepaticã recipit, sed aliũ quem tu Gentili attribuisti: & cũ medici syrupũ de endiuia indicũt, simplicẽ istũ exhibeto, nisi addiderint cõpositũ. Cũ uerò indicũt syrupũ de endiuia cõpositũ, aliũ da: sed illuc puenimus, qđ medici qđ indicẽt parũ curãt, & qđ à pharmacopolis fiat: sed tãtũ cõpositionũ nomina sciũt, ex his uerò, quæ ingrediũtur, nihil nouere. SENEX.

Syrupus de endiuia compositus.

SYrupus de cichorea expurgandus accedit. BRA. Quem de cichorea paras? SEN. Illum Nicoli Florentini, cuius descriptio hæc est, ex tertio libro huius authoris sumpta, in capite de oppilatione hepatis:

Syrupus de cichorea Nicoli Florentini.

Recipe enduiæ domesticæ)
Syluestris)
Cichoreæ) añ. m. ij.
Taraxacon)

Cucurbitæ)
Hepaticæ)
Scariolæ) an̄. m̄. j.
Fumiterræ)
Lupinorum)
Hordei non excoriati)
Alkakengi) an̄. vnc. iiij.
Liquiritiæ)
Capillorũ ueneris)
Coterach)
Polytrici) an̄. ℥. vj.
Adianti)
Cuscutæ)
Radicum fœniculi)
Apij) an̄. vnc. ij.
Asparagi)

Bulliant in sufficienti quantitate aquæ, & colentur, & cum zucharo albo solido fiat syrupus, & pro unaquaq; eius libra, ponantur ad coquendum ℥.iiij. rheubarbari electi, & scropo.iiij. spicæ ligatæ in petia rara, quæ sæpe exprimatur, donec syrupus sit perfecte decoctus. Dosis est vnc.iij. cum aqua euulsionis seminum cõmunium frigidorum. Hæc Nicolus. BRA. Certe hæc potius mihi uidetur confusio, quam compositio: nam compositiones ordinem aliquem habent, & per componendi regulas disponuntur: hæc autem non ita est. Ideo eam omitterem, uel pro illis medicis pararem, qui simplicia ignorantes, & regulas componendorum pharmacorum, ad has recentium compositiones tanquam ad sacram

anchoram

anchoram confugiunt. Nunquam uidebis me tali compositione uti in hepate, quomodocunq; obstructo. SEN. In alijs Italiæ urbibus syrupo de cichorea Gulielmi Placentini utuntur, quem magis probas tu? BRA. Nullum probo: nempe & hic confusio quædã est: imò de recentibus quibusdam miror, qui præmittunt syrupum de cichorea Gulielmi ob hanc causam, quia plura simplicia recipit: unde tota eorum ratio est multitudo simplicium, ac si plura simplicia recipere hos syrupos magis egregios faciat. Nam si hoc uerum esset, possemus quatuor syrupos solum parare, qui omnia complecterentur: unum ex omnibus calidis, alium ex frigidis, tertium ex humidis, quartum ex omnibus siccis. Sed uanum est sine ratione multa simplicia aggregare. SEN. Nisi pigeat, syrupum istum Placentini de cichorea enarra, quia à multis Italiæ populis fit. BRA. Hic est subscriptus:

Syrupus de cichorea Gulielmi placentini.

Recipe foliorum cichoreæ m̃. j.
Foliorum boraginis)
Lactucæ)
Violarum)
Sariolæ) añ. m̃. ß.
Linguæ bouis, id est buglossæ)
Acetosæ)
Batisosæ)
Rhabarbari ʒ. ij.

Herbæ pistentur, & in libris tribus aquæ coquantur, donec tertia pars consumpta fuerit, & coletur & addantur in illa aqua libræ duæ zuchari, & cum dissolutũ fuerit zucharum ad ignem cum Rhabarbaro pulverizato

& ligato in una petia, & sæpe exprimatur manu petia rhabarbari, & tādiu permittatur decoqui, quod in syrupi formam transierit, tuncq; ab igne depone & reserua. Hæc Placentinus. SEN. Memini me quandoq; hunc syrupum parasse. BRA. Paraueris, & paraturus sis, quando libuerit: mihi hæ inordinatæ compositiones non placent, præsertim cum multa sint in illis affectibus, ad quæ ualent, multa simpliciora & perfectiora. Tu igitur pro alijs medicis paratos habeto, pro me autem nunquā.

Taraxacon. SEN. Saltem edoceas quid per Taraxacon intelligendum sit. BRA. In hac re tibi libenter satisfaciam. Dioscorides de seri tractat, de qua abunde nos in examine simpliciū egimus, Serapio de Dundebe capi. CXLIII. scripsit, idem significante quod seris: dicitq; Taraxacon esse syluestrem Dundube, id est serum syluestrem: est autem apud Dioscoridem syluestris seris picris, id est amara, quam cichoreum appellari dicit. Vnde illa herba, quam uulgò radecchio syluatico nūcupamus, est seris syluestris, & cichoreum Dioscoridis, & Serapionis taraxacon, dicant quodcunq; recentes: nam in inueniēda hac herba plurimum hallucinantur. Res igitur ita se habet, Radix syluestris amara, qua in acetarijs quandoq; utimur, est Serapionis, & Mauritanorum taraxacon, & seris syluestris, atq; cichoreum Dioscoridis. Sed ad alios syrupos transeamus, ne in his recentium amussis compositionibus tempus amittatur.

SENEX.

Syrupus myrtinus. ERgo syrupum myrtinum huc uocemus. BRA. Nō possum non irasci, & non ualde excandescere, fe-

cer

cere & nostri pharmacopolæ in hoc syrupo partes. Sūt enim qui compositum quendam myrtinum parent, & qui simplicem Mesue ex succo granorum myrti faciant. Tu quem facis? SEN. Ego semper compositum feci, & ab alijs fieri uidi. BRA. Edissere hunc tuum compositum, quem paras. SEN. Est hic qui subsequitur:

Recipe myrtilorum		ʒ.	xx.
Rosarum rubearum	)		
Sandalorum rubeorum	)		
Alborum	) ān.	ʒ.	xv.
Sumach	)		
Balaustiarum	)		
Berberis	)		
Mespilorum		ʒ.	L.
Aquæ fontium		lib.	viij.

Bulliant omnia ad consumptionem medietatis, postea coletur, & in colatura adde

Vini granatorum	)		
Succi cydoniorum	) ana	vnc.	vj.
Zuchari clarificati		lib.	iij.

Misce & decoquas ad modū syrupi. BRA. A quo authore hunc syrupum accepisti? SEN. Est magistralis, à quo sumatur ignoro. BRA. Tamen non displicet hic syrupus, si omnes Ferrarienses pharmacopolæ hunc pararent: sed aliqui sunt qui huius loco, composito quodam utuntur, quem absolutè syrupum myrtinum appellant: cùm & ipse compositus sit, imò & si ab hoc differat, differentia modica est, & in eundem finem tendit. SEN. Ni pigeat, hunc, quem alij faciūt abs te scire

percupio. BRA. Non piget, illum audias:

Recipe granorum myrti)
Carnium cydoniorum)
Sumach) an̄. unc. j.
Acatiæ)
Rosarum)
Spodij)
Hypoquistidos) an̄. unc. ij.
Mastichis ʒ. ß.

Bulliant hæc omnia in libris tribus aquæ ad consumptionē tertiæ partis: deinde colētur, & colaturæ addantur zuchari clarificati libræ tres, & fiat syrupus. SEN. Eadē est in hoc, & in eo quē facio, intētio: sed mea cōpositio mihi magis placet. BRA. Nec mihi displicet, propterea loco syrupi myrtini cōpositi, tuū parato. Qui uero & hunc faciunt, perperā non agunt: nam & hic est magis cōstrictiuus quàm tuus. Vellem ego ut simplicem myrtinum, qui hoc perfectior est, haberes, & quem Mesue parandum docet. SEN. Fieri non potest: nēpe myrtilorū succo caremus. BRA. Hūc succū haberi facilius est, quàm Rhabarbarum, aut aliquod aliud ex his quæ extra Italiā petūtur: imò in propinquissima parte huius nostræ almæ Ferrariæ, & myrtus, & myrti fructus haberi possunt. Ne igitur hanc excusationē habeas, sed illū parato, ut Mesue syrupū de acetositate citri parare docuit. SEN. Quomodo? BRA. En succi myrtilorum lib. XII. decoque in uase uitreato lento igne ad cōsumptionem tertiæ partis: deinde coletur, & dimittatur, donec clarificetur, & accipe ex eo quod clarū est lib. VII.

&

& funde super illud zuchari clarificati lib. v. & decoquatur donec inspissetur ad formam syrupi: uel si æstas fuerit, in sole ponatur donec eius aquosa pars euanescat. Hic uere est simplex & perfectus myrtinus syrupus, quē & Serapio describit: quāuis duas alias descriptiones, præter hāc edocuerit, qui ad uētris fluxus tā recētes quàm antiquos plurimū ualēt: & in affectibus pectoris cōuenit ubi cōtra pugnātia fuerit, quia adsit fractura uenæ in pectore, & etiā exitu materiæ putridæ in uentriculo & in pectore existēte indigeat: tūc hic syrupus myrtinus simplex plurimū ualet, alij uerò cōpositi nihil: imò ad antiquā tussim cōuenit: compositi uerò ad fluxus uentris magis proficiunt, quàm hic simplex: uentriculū roborat & omnia intrinseca uiscera. Hunc igitur omnino parabis, & potius compositos omittas. Tamen si compositos habere uolueris præter simplicē, ab re non erit. SEN. In hoc tibi obtemperabo, nam continuè in mea officina & simplex & compositus seruabuntur, & nisi medicus, cum indixerit specificabit, simplicē exhibebo: si uero compositum addiderit, compositum dabimus. Hunc syrupū antiquū appellasti, reperitur'ne apud Græcos? BRA. Imò apud Paulū Æginetam lib. VII. capi. XV. reperitur, & Myrtetum appellat, sed ipse ex melle facit, quia zucharum nesciebat: sed ipsa compositio parū differt. SEN. Ne pigeat Pauli cōpositionem subscribere. BRA. Nō pigebit. Inquit Paulus: Myrtetum, hoc est ex myrtis cōpositionē facies, si succi myrtorum sextarios treis, mellis sextarium unum semper despumando ad consumptionem tertiæ partis decoxeris. Myrtetum.

SEN. Parua differentia est. Sed plurimũ gaudeo, antiquos hoc syrupo usos esse, & myrtetum appellasse. BRA. Potissime in aluo fluente utebantur. SEN. Igitur & hunc deinceps paratum habebo, & doleo, quod in nostra hac urbe aliqui pararint, ego autem omiserim. BRA. Satis est nunc uices rependere. SENEX.

Syrupus de matricaria.

HOc igitur omisso syrupus de matricaria accedat. BRA. Nullum authorem fide dignum legi, qui hunc syrupum tractaret, sed compositiones quasdam inueni, & illas quidem uarias, quæ de matricaria compositiones uocabantur. Nec nostri pharmacopolæ uno syrupo utuntur, sed quisq; ferè compositionem ab alio diuersam habet. Vt autem à te incipiam, quam compositionem sequeris? ut alijs comparando differentiam uideamus. SEN. Hæc est, quam subscribam:

Recipe matricariæ)
Betonicæ)
Mellissæ)
Radicum apij) ana vnc. j.
Acori)
Petroselini)
Fœniculi)
Assari)
Rubeæ tinctorum)
Cyperi) ana vnc. ß.
Calamenthi)
Sileris montani)
Passularum)
Anisorum) ana vnc. j.

Garyophyl

Garyophyllorum)
Spinæ albæ) ana vnc. ß.

Bulliant in sufficienti quantitate aquæ ad consumptionem medietatis: postea coletur, & colaturæ addantur zuchari libræ tres, & fiat syrupus secundum artem. BRA. Cur spinam albam ponis, quæ constrictiua est? SEN. Nescio, sed in mea cõpositione ita scriptũ reperi. BRA. Melius parãt, qui loco spinæ albæ calamũ aromaticũ legũt, nisi pro spina alba cardũ benedictũ acceperint. SEN. Illũ semp accipio. BRA. Alij pharmacopolæ cõpositiones alias sequũtur. SEN. Quas? Abs te audire cupio. BRA. Prædicã libẽter, & eo libẽtius, ut pharmacopolarũ unius tãtũ urbis diuersitatẽ uideas, quã tamẽ diuersitatẽ in omni ferè Italiæ urbe inuenies. Sũt enim pharmacopolæ, qui subsequentẽ cõpositionẽ sequuntur, & eã in suis officinis paratã seruãt: & semper cum syrupus de matricaria indicitur, hanc exhibent:

Recipe artemisiæ m̃. ij.
Calamenthi)
Folij)
Saturegiæ)
Origani) ana m̃. j.
Thymi)
Tamarisci)
Stœchados)
Chamomillæ)
Meliloti)
Sampsuci) ana vnc. j.
Anthos)

Blattæ bizantiæ)			
Calami aromatici)	añ.	ʒ.	iij.
Spicæ celticæ		ʒ.	j.
Chamædryos)			
Matricariæ minoris)			
Betonicæ)	añ.	m̄.	ß.
Abrotani)			
Acori)			
Praßij)			
Foliorum rubeæ maioris)	añ.	vnc.	j.
Sileris montani)			
Aſſari)			
Squinanti)	añ.	ʒ.	vj.
Aniſi)			
Marathri)			
Ameos)	añ.	ʒ.	vj.
Apij)			

Bulliant in ſufficienti quantitate aquæ ſecundum artem: poſtea addunt mellis quantum ſufficit, & ſyrupum faciunt. SEN. Et ego hunc ſyrupum in mea officina ſeruo, ſed eſt ſyrupus de Artemiſia, non autem de Matricaria. BRA. Quid putas eſſe Matricariã? SEN. Herbam ab Artemiſia diſtinctam. BRA. Deciperis, nam Matricaria Artemiſiæ ſpecies eſt, ut in examine ſimplicium habuiſti. Tua autem compoſitio, quam de Matricaria uocas, mihi ſuſpecta eſt, cùm ob ſimplicia, quæ ſine regula ingrediuntur, tum quia pondera in diuerſis ſimplicibus ſub diuerſis ana poſitis eadem ſunt. Primorum enim ſimplicium unciam unam ponis, Secundorum

Secundorum unciam ſemis, Tertiorum unciam unam, Quartorum unciam ſemis: quod mihi compoſitionem ſuſpectam facit, ne in ipſa error ſit. SEN. In illa etiam compoſitione, quam ego de Artemiſia appellaui, poſuiſti aſſari, ſquinanti ana ʒ. vj. deinde aniſi, marathri, ameos, apij ana ʒ. vj. BRASAVO. Omnia illa continuatim legenda ſunt, tamen per hoc compoſitionem non excuſo, quia ponit chamomillæ, meliloti, ſampſuci, anethos, ana vnc. j. deinde acori, praſſij, foliorum rubeæ, ſileris montani ana vnc. j. In quibus locis legendum eſt ana ʒ. j. quia vncia nimia quantitas eſſet. Sed & ſpicam celticam per ſe ponit, quæ tamen una ſolum drachma eſt. SEN. Igitur & hanc compoſitionem ſuſpectam habes? BRA. Habeo. nihil enim aliud eſt, quàm multorum ſimplicium aperientium ſine ordine collectio. SEN. Illi igitur qui hunc ſyrupum pro ſyrupo de matricaria faciunt, ſi à medico ſyrupus de matricaria indicetur, hunc exhibent? Et ſi ille de artemiſia indicetur, etiam eundem exhibent? BRA. Ita faciunt. SEN. Ego utroſq; diſtinctos ſeruo. BRA. Tamen ad eundem finem ualent, & niſi confuſiones potius quàm compoſitiones eſſent, non multum curarem, quando tibi indico, utrum horum accipere. SEN. Sunt'ne alij, qui ſyrupos alios de matricaria faciant? BRA. Non'ne ſuperius dixi alias cōpoſitiones eſſe apud alios? Seruant & Ferrariæ aliam compoſitionem nonnulli. SEN. Quam? BRA. Eſt longiſsima quædam & confuſa receptio, quam afferre piget. SEN. In gratiam meam adducito. BRA. Faciam, poſtquam adeò tibi gratum eſſe uideo. Ea hæc eſt:

Recipe *Artemisiæ*)
Capillorum ueneris)
Sabinæ)
Chamædryos)
Chamæpityos)
Origani)
Ozimi)
Sampsuci)
Calamenthi)
Scolopendriæ) añ. m̄. j.
Betonicæ)
Scabiosæ)
Hypericon)
Cyperi)
Squinanti)
Lupuli)
Polypodij)
Gentianæ)
Rubeæ tinctorum)

Spicæ)
Assari)
Thymi)
Epithymi) añ. vnc. j.
Chamomillæ)
Rosarum)
Violarum)

Sandalorum rubeorum)
Seminũ cõmuniũ frigidorũ maiorũ) añ. vnc. ß.
Seminis Apij)

Fœniculi

Fœniculi)
Petroselini)
Ameos)
Carui) an. ℥. ij.
Iuniperi)
Milij solis)
Seminum Rutæ)

Hæc omnia bulliant in sufficienti quantitate aquæ ad consumptionem medietatis, sed prius in ea infusa hæc per decem horas maneant cinamomi ℥. j. ß. serapini, ammoniaci ana ℥. ß. dicta gumi ligentur in petia, & simul bulliant ad consumptionem medietatis: deinde colentur & colaturæ addantur mellis purificati lib. vj. & fiat syrupus, debito modo coquendo. SEN. Hic syrupus adhuc magis confusus uidetur, quàm præscripti. BRA. Confusissimus est, & simul calida frigidis miscet sine aliquo componendi ordine. SEN. Igitur parandus non est. BRA. Non modo non pararem, sed omnibus suaderem ut paratum non haberent: imò nec duos prædictos pararem. SEN. Ego parabo, quoad collegium medicorum congregatione facta composita omnia emendabunt. BRA. Hoc non ab re erit: nempe opus est omnibus Ferrariensibus medicis in concionem uocatis quasdam pharmacopolarum compositiones corrigere, alias immutare, alias penitus demere, & in eo potissimum conari, ne unus pharmacopola compositionem unam habeat, alter aliam: sed compositiones eadem esse debent, ne medici rerum ignari indicentes decipiantur. Hoc igitur de matricaria omisso syrupo, ad alios

utiliores accedamus: nihil enim in componendi ordine tractabo, quoniam syrupus est qui absq; compositionum regulis paratur.

SENEX.

Syrupus myrachinus.

DE Myrachino igitur dicamus. BRASA. *Nomen ipsum rem barbaram esse ostendit, & compositio à compositionum regulis abhorret, quæ (si recte memini) ex Gentile accipitur. Melius autem erit eam proponere, ut error cognoscatur: nam simplicium pondus apud uarios Gentilis codices, uarium inuenitur. Compositionẽ igitur edisseras.* SEN. *Hæc est:*

Recipe polypodij quercini		℥.	xx.
Buglossæ) Melissæ) Cyperi)	añ.	vnc.	j.
Corticum radicum caparorum) Acori) Assari)	añ.	vnc.	j.
Senæ) Epithymi)	añ.	vnc.	ij.
Semina endiuiæ) Lactucæ) Scariolæ)	añ.	vnc.	iij.

Pistentur omnia grosso modo, præter senam, & epithymum, omnia alia bulliant in lib. quatuor aquæ usq; ad consumptionem medietatis. In fine decoctionis adde senam & epithymum, & remoueatur ab igne: & dimittas infrigidari: postea manibus exprimatur, & coletur, & addantur mellis rosati cum folijs libræ duæ, & fiat syrupus

pus ſecundum artem. BRA. Miror quod hic folia po=
nantur, nam bene potabilis non erit. SEN. Non accipi=
mus folia, ſed mel roſatum ex folijs factum percolamus.
BRA. Ob hoc te admonui, aliquos eſſe, qui, cum dicitur
mel roſatum colatum, ſemper mel roſatum cum folijs in=
telligunt, ſed poſtea expreſſum. Nūc ad ſyrupum ipſum
deſcendamus. Aliquæ compoſitiones ſunt, quæ habent
polypodij vnc. vj. ſed illas magis laudo, quæ habent po
lypodij ʒ. xx. In aliquibus etiam compoſitionibus ubi
dicitur bugloſſæ & meliſſæ ana vnc. j. habetur ana m̄. j.
quod etiam magis quadrat: nā ſimplicia quæ ſequuntur,
etiam ſub una uncia ponderantur. Mihi autem magis pla
cet una cōpoſitio, quæ dicit, bugloſſæ, meliſſæ ana vnc.
j. poſtea cyperi, corticum radicum caparorū, acori, aſſari
ana vnc. ß. SEN. Illi recte fecerunt qui compoſitiones
carmine tradiderunt, tunc enim pondera uariari non poſ
ſunt. BRASAVOLVS. Ideo Galenus Andromachū
laudauit, qui Theriacam compoſitionem carmine ſcri=
pſit. Vnum tamen in hoc ſyrupo te edocere uolo: quam=
uis dicat omnia ſimul bulliri, præter epithymum, & ſe=
nam, ſcito tamen alia eſſe in hac compoſitione, quæ
tantam ebullitionem non expetant: propterea in de=
coquendo ordinem ſerua, quem ſuperius in alijs ſyru=
pis oſtendimus. Tamen ultimo pone ſenam & epithy=
mum. Primo autem radices, poſtea ſemina, deinde
flores inijcito. SEN. Semper illum ordinem ſerua=
bo, modo ſimplicia prius infundere non ſit opus.
BRASAVOLVS. Videmur in hoc recenti ſyrupo
nimis immorari.

SENEX.

Syrupus nenufarinus compositus.

SYrupum igitur nenufarinum contemplemur. BRA. Et hic quoq; syrupus recentiorum est, quippe à Frãcisco Pedemontano fit: quippe illum in capitulo de cura malæ complexionis hepatis simplicis & compositæ in hunc modum, qui subsequitur, describit:

Recipe florum nenufaris	vnc.	ij.	
Vngulæ caballinæ aquaticæ)			
Psyllij integri)	añ.	vnc.	j.
Acetosæ)			
Seminum communium	ʒ.	ij.	
Seminum frigidorum	vnc.	ß.	
Radicum fœniculi	vnc.	j.	
Bulliant in aqua hordei, & addantur			
Zuchari	lib.	j.	
Aceti albi)			
Succi granatorum)	añ.	vnc.	ij.
Et aromatizetur cum			
Sandalorum)			
Spodij)	añ.	ʒ.	j.

Et addatur parum spicæ, ne frigiditate oppilationem inducat. SEN. Hunc nenufarinum syrupum nunquam parau, sed alium simplicissimum facio. BRA. Quem? SEN. Libras duas florum nenufaris una decoctione decoquo: postea exprimo, & in expressione addo zuchari libras duas, & decoquo ad cocturam syrupi. BRA. Hic magis placet: quia semper simpliciores syrupos fieri voluerim: quippe facile est duos, aut tres simul iungere, & intẽtiones immutare: nullus est certus author, qui hos syrupos

Syrupus nenufarinus simplex.

syrupos inuenerit. SEN. Propterea nos, magistrales appellamus. BRA. Vtrosq; parare poteris pro his medicis qui composito uti uolunt, tamen apud nos eius usus rarus est.

SENEX.

Miua cydoniorum in hunc ordinem posita est. BRA. Et ipsam inter syrupos numerasti? SEN. Numero: nam addita aqua, ut syrupus, potabilis fit: & non modo eius usus est ad roborandum uentriculum, hepar, & omnia uiscera, & ad uomitum sistendum, & fluxui uentris aduersatur, imò etiam concoquit materias, & præparat uias: & Auicenna hanc cõpositionem syrupũ de cotoneis appellat, quãuis Mesue syrupũ de cotoneis primo prosequatur, deinceps de miua sermonem habeat. Tamen communis est per totam Italiam usus, ut ea pro syrupo de cotoneis utantur: & re uera mira compositio est ad roboranda membra. Et nisi Gulielmi authoritatẽ refugeres, tibi dicerẽ eum authorem nõ appellare miuã, sed syrupum de cotoneis. Præterea tibi Almãsoris nonũ librum adducerem in libro diuisionum, in cap. de medicinis solutiuis uentris, ubi inquit: Cõfectio miuæ constrictiuæ, quæ est syrupus de cotoneis. BRA. Videris ex pharmacopola factus dialecticus, ubi probare miuam syrupum esse conaris, uel bibi, ut syrupi bibũtur. Hoc autem non inficior, sed id tantũ me mouebat, quod hoc uocabulum miua apud Mauritanos succum fructuum significat adeò coctum, ut in formam sapæ, uel mellis deuenerit. In reliquis tecum sum, miuam esse potabilem, esse concoquentem malos succos, imò syrupum uerè esse, quia ex succo fit. Sed ne pigeat compositionem quam

Miua cydoniorum.

facis, aperire, & componendi modum. SEN. Mesuem penitus sequor, propterea in hunc modum paro:

Recipe succi cydoniorum acetosorum	lib.	xx.
Vini boni antiqui.	lib.	x.

Misceo, & cum facilitate coquo, donec eius tertia pars consumpta sit, & continuè spumam aufero: deinde percolo, & residere permitto donec clarescat: postea addo lib. sex boni mellis depurati: iterumq; bullio spumam semper auferens, & Alesanginas species in lineo panno uinctas habeo, quas in prædictum liquorem suspendo, sæpe stringens atq; modice fricans, ut specierum uis facile exire posit, & miuam transire. Cum in spißiorem formã redacta est, & iam facta sit miua, ipsam aromatizo, tertiam partem drachmæ musci addens, & duas

Alesanginæ species. ʒ. galliæ. BRA. Quæ sunt istæ alesanginæ species? SEN. Hæ, quas hic subscribam:

Recipe cinamomi	)				
Heil	)	añ.	ʒ.	iij.	
Garyophyllorum			ʒ.	ij.	
Zinziberis	)				
Mastichis	)	añ.	ʒ.	j.	ß.
Croci			ʒ.	ij.	
Ligni aloes	)				
Macis	)	añ.	ʒ.	j.	ß.

Omnia præter crocum terantur contritione crassa, & in lineum pannum colligentur. BRA. Tot res ponis in tua miua? SEN. Tot. BRA. Nunquam ea utar in profluuio alui à calida materia dependente. Illi autem pharmacopolæ mihi magis placent, qui simplicißimã parant,

ea

ex cydoniorum succo, uino, & melle, uel zucharo: quia multi ex zucharo faciũt, & non ex melle, quãuis antiqui Græci Miuam ex melle conficerent, quia zucharum ignorabant. SEN. Antiquiores igitur Miuam nouere? BRA. Nouere quidem, & ab ipsis Mauritani accepere: sed alio nomine eam uocant, & alia proportione conficiunt. Nempe Paulus lib. VII. capi. XV. hydromalum fieri docet in hunc ferè modum: Hydromalum.

Accipe succi malorum cydoniorum mundorum contusorum sextarios duos.
Mellis sextarios tres.
Aquæ sextarios sex.

Coquito despumans usque ad tertias. Vides Paulum uini loco, quod Mesue ponit, aquam posuisse. Alio etiã modo parabant (ut Paulus refert,) nempe accipiebant malorum cydoniorum concisorum purorum lib. V. in aquæ fontis sextarijs decem elixabant, donec omnia essent unum corpus: postea refrigerabant, & colabant: expresso autem cremore, mala proijciebant, & aquam metientes, mellis quantitatem dimidiam aquæ admiscebant, & rursus coquebant, aßidue despumando, donec octaua pars euanescat decoquendo. SEN. Tibi fortè placeret ut in hunc modum pararem? BRA. Et mihi placeret, & alijs multis bonis uiris, ut miuam his simplicioribus modis conficeres. Si autem pro alijs compositam illam, quæ magis calida, quàm temperata est, parare uolueris, facito: nam ubi possum antiquos imitari, semper imitor. SEN. Quid significat id uocabulum Alefangine? BRA. Vocabulum est Mauritanum, &

Alesangine quid significet. etiam corruptum, quo ipsi pulueres odoratos intelligunt: quibus cibaria conduuntur: ut sunt apud nos species ex pipere, cinamomo, garyophyllis, gingibere, atq; similibus. Tamen ad pulueres etiam usurpant, qui uel actu uel uirtute compositiones ingrediuntur. Hic puluis, quem Mesue in miuam ponit, certe odoratus ualde est, & miuæ tribuit, ut possit tanquam intinctus comedi. SEN. Equidem uerum est, nam re uera est optimus intinctus. BRA. Ego quandoq; miuam exhibeo his qui habent uentriculum debiliorem cum carnibus, sicut alij solent intinctus uti, quos Sapores uocant, nec respuunt ægri, et illis plurimum prodest. Sunt ne hi pulueres prædicti, illi qui Alesanginas pilulas ingrediuntur? SEN. Sunt pro parte, sed multa alia aromata, & uentriculum roborantia pilulas ingrediuntur, ut uidere licebit, cum de pilulis agemus. Libenter autem scirem quid sit Heil: nam recentes inquiunt esse speciem cardamomi quam non habemus, cuius loco cardamomum maius accipimus. BRA. Imò heil cardamomum maius uerè est, si Serapionem capite LXIIII. de simplicium facultatibus considerabis, ubi inquit: Sacolla, id est cardamomum, & cardamomum maius est heil. est autem apud Arabes uerum cardamomum maius, id quod pharmacopolæ minus appellant, quia est granum magnum plura parua grana continens. Propterea bene dicit Serapio secundum Isaac hebem Abraham, quod habet cortices & capita sicuti rosa, & sunt grana magna sicut nabach, aut parum maiora, & intra ipsum sunt granula parua angulosa boni odoris, pinguia puluerulenta. SEN. Certe hæc

Heil.

grana

grana angulosa nostrum cardamomum minus sunt. BRA. Sunt (ut dicitis) tamen est cardamomum maius Serapionis, quia ipse denominat à grano magno, in quo alia grana continentur. Scito autem aliquos pharmacopolas secundum Mesuen, miuam parare, quam ipse simplicem appellat, & non primam, sine speciebus, cuius compositio recipit succi cydoniorum lib. centum, & ponitur in uas lapideum mundum, & cum facilitate bulliunt, semper spumam auferendo, usq; ad consumptionem medietatis, deinde colant, & per tres horas residere dimittunt: postea addunt uini antiqui lib. LX. postea supra prunas coquunt, quousq; syrupi spißitudinem habeat: addenda autem est conueniens quantitas mellis: nonnulli ex nostris pharmacopolis hanc miuam ex zucharo, non autem ex melle faciunt: alij ex melle: alij præscriptam pro simplici faciunt, & non addunt pulueres, & ex zucharo faciunt, alij ex melle, alij faciunt (ut tu) cum speciebus: ut in hac compositione tanta diuersitas sit, ut nullus ferè eodem modo paret: tamen Medici nec sciunt, nec animaduertunt, uel animaduertere curant. Vnum uero hoc loco annotabis, quod dicit has Alefanginas species esse triturãdas grosso modo, ob eam rationem, quia cum in syrupos uires specierum aromaticarum ponuntur, non ita facile resoluuntur. Hoc documentum & hic accipio, & ex compositione melicrati, ut si confectiones aromatizari debent, pulueres necessario subtilissimi sint, ppterea in Alefanginis pilulis pulueres subtilißimos faciet. Fiũt autẽ à Serapione nõnulli syrupi de cydonijs, & ab Auicenna, qui ab his multũ differunt,

ideo omittantur: ſuaderemq; ut Pauli Æginetæ compoſitionem ſequeremur: quam pro ægris meis para. pro illis autem medicis, qui barbaros ſequi uolunt, ne dicam mendicis, tuam miuam para. SEN. Ego illam Pauli pro omnibus parabo: nullus enim ex his inuenitur qui compoſitiones ſcire uoluerint, ſed tantum compoſitionum nomina addiſcunt, indicuntq;, quid indicent ignorantes. Ne autem in hac miua diu immoremur, ad alios ſyrupos flectamus.

SENEX.

Oxymel ſimplex.

Oxymel ſimplex & cõpoſitum ſequũtur. BRA. Apud uos multa eſſe puto, ſub hac uoce oxy, quæ acetum recipiunt. SEN. Multa quidem ſunt, quæ in noſtra arte acetum recipiũt, ſed tantum quatuor ſunt, quæ ab ὄξος uoce Græca, id eſt aceto, denominationem ſumunt, & ab ea incipiunt. BRA. Hæc enumera, ni pigeat. SEN. Oxymel ſimplex, oxymel compoſitum, oxyzachara, oxymel ſquilliticum. BRA. Ab oxymelle ſimplici incipere oportet: nam potus antiquiſſimus eſt, quo Hippocrates & Galenus utebantur, pro expurgando ſplene, & hepate, ut Galenus teſtatur, pro incidendis materiebus craſſis, & glutinoſis, & quæ multum inhærent: nempe ſubtiliat, aperit, incidit, abſtergit, & in ægritudinibus longioribus plurimum ualet: eſtq; antiquus ſyrupus. SEN. Hi ſyrupi mihi ſummè placent, qui aliquid antiquitatis ſapiunt: nam facile eſt illos emendare, ſi error inciderit, cum Græci authores nunc paſſim habeantur. BRASAVOLVS. Hippocrates lib. III. de ratione uictus in morbis acutis, egregie de

oxymelle

oxymelle pertractat, inquiens in illis morbis scilicet acutis potißime utilem esse: nam sputum educit, & spiritum faciliorem reddit. Notatq; Hippocrates & ualde acidum, & non ualde acidum fieri posse. Si ualde acidum sit, adstringit sputa, & uiscosiora reddit, & submergit: ideo hoc exhiberi non laudat: si autem exhibueris, tepidum sit, & paulatim tribuas. Si uero adeò acidum non fuerit, os & fauces humectat, sputum euocat, sitim compescit, præcordijs, uisceribus, cæterisq; id genus partibus amicum est: quia mellis noxas prohibet: nam quod in melle biliosum est, reprimit, & flatus discutit, & urinam ciet. Post hæc ab Hippocrate eius noxæ ponuntur. Notaq; hoc in loco Hippocratem, oxymeli ante sorbitiones, ieiuno, & noctu potandum dare, quæ communis est hora sumendi syrupos. Tamen & post sorbitiones propinat, sed longo spatio, ut sorbitio iam cocta sit. SEN. Quid intelligis per sorbitionem apud Hippocratem? BRA. Nihil aliud quàm cibum, quem in morbo acuto dabat, qui erat uel ptisana, uel cremor, uel aliquid simile, quod per modum potus sumebatur: quamuis Galenus ipse tempus aßignet, uelitq; inter potum oxymellis, & sorbitionem duas horas interponi satis esse. Sed & multa alia ab Hippocrate notantur, inter quæ hoc præsertim animaduersione dignum est: quandoq; in toto morbo nos uti oxymeli opus esse, ideo inquit, tunc cum pauco aceto parandum esse, quia cum multo aceto plures offensiones facere potest. Quanta autem aceti quantitas esse debeat, ab Hippocrate regula habetur, Tantum aceti recipere debet, ut gustanti duntaxat sen-

sum moueat. Vnum etiam addam ex Hippocrate, eodem loco, his scilicet magis conferre, quibus amara bilis potius quàm atra exuperat, quia acetum atram bilem parit. Notatq; oxymeli mulieribus potius quàm uiris obesse. Rationem reddit, quia uterum dolore cruciat. SEN. Reperitur'ne apud Græcos modus conficiendi hunc syrupum? BRA. Imò reperitur: sed tu in primis quem modum sequaris edoceas. SEN. Nos Mesuen sequimur, qui in hunc modum componit: appellat autem Secaniabim, uel Stangebim secūdum alios, uel squingebim, sed decipiuntur. BRA. Quicquid sit de illis barbaris nominibus non curemus: sat est, illa nomina apud Mauritanos syrupum acetosum significare. SEN. Mesue accipit mellis boni partes duas, aceti boni partem unam, aquæ fontium claræ & dulcis partes quatuor. Primo autem aquam & mel accipimus, & purificamus semper expumando: postea acetum super additur, & ita ebulliendo expumamus, & hoc oxymel simplex nuncupatur. BRASAVOLVS. Et etiam ab aliquibus Græcis oxymeli simplex dicitur: quamuis absoluto uocabulo, cum oxymeli dicunt, hunc intelligant ad differentiā oxymellis Scyllitici & Iuliani: Latini appellant acetum mulsum. Paulus capite XI. libr. VII. de hoc oxymeli tractat, cui cognomentum est simplex. Compositionem facit ex acerrimi aceti candidi xesta una, aquæ xestis duabus, mellis xesta una: hæc simul decoquit, semper despumando ad craßitudinem mellis. Inter hos differentia est, quia Paulus magis aceti ponit, quàm Mesue. Sunt enim apud Paulum æquales partes mellis & aceti,

Stangebim. Squingebim.

Acetum mulsum.

aceti, & duplum aquæ, sed Mesue duplum aquæ ad mel ponit, & aceti minus quàm mellis. SEN. Quomodo deinceps parabo? BRA. Ego Paulum imitandum suaderem. Tamen Dioscorides libro IIII. alio modo conficit: nempe recipit aceti sextarios quinq;, marini salis pōdo unum, mellis pondo decem, aquæ heminas totidem. Mixtaq; simul omnia coquito, usq; dum decies inferbuerit: tum refrigerata omnia in dolia diffundito. Sed hanc met compositionem Plin. lib. XIIII. capite XVII. scribit, sed ipse genus aquæ ponit. Quod enim Dioscorides generali uocabulo dicit, aquæ heminas decem, Plinius dicit aquæ pluuiæ. In reliquis parua differentia est. Hæc sunt Plinij uerba loco præcitato ne desideres: Oxymeli hoc uocarunt, mellis decem libris, Aceti ueteris heminis quinque, Salis marini libra, aquæ pluuiæ sextarijs quinque sufferuefactis decies, mox elutriatis, atque ita inueteratis, sed & hoc, & hydromeli à Themisone summo authore damnabantur. SENEX. Tu ergo ne arguas Recentiores, nec de ipsis mireris, si diuersas compositiones sequuntur: cum & antiqui ipsi (ut in hac uidere licet) in eadem re uarias compositiones haberent. BRASAVOLVS. Imò & Plinius alium modum oxymelitis edocet capite secundo libri XXIII. ex sententia Dieuchis. uerba eius hæc sunt: Oxymel antiqui (ut Dieuches tradit) hoc modo temperabant, mellis minas decem, aceti ueteris heminas quinque, salis marini pondo, thymbræ quadrantem, aquæ marinæ sextarios quinque pariter coquebant decies deferuescente cortina, atque ita Oxymel Dieuchis.

diffundebant, inueterabantq;. Sustulit totum id Asclepiades, coarguitq;: nam etiam in febribus dabant: profuisse tamen fatentur contra serpentes, quos Sepas uocant, & contra meconium, ac uiscum, & anginas calidum gargarizatum, & auribus, & oris, gutturisq; desiderijs. Hactenus Plinius. SEN. Quem ergo, in tanta uarietate sequi oportet? BRA. Certum est apud antiquos de eadem re compositiones uarias fuisse, sed unam pro maiori parte sequebantur. SEN. Eia quam compositionem parabo? BRA. In hac re quid sentiam audies. Antiqui oxymeli uario modo composuere, cum pauciori melle, cum pluri, cum acriori, cum minus acri: ut ægritudo, quam curabant, exigebat. Quod ex Hippocrate præcitato loco manifestissime colligitur, & ex Galeno, IIII. lib. de sanitate tuenda, & ex ipso Mesue, qui inquit, quandoq; augendam aceti dosim, & ex Serapione, & Auicenna, imò & ex tota Arabum schola, à Græcis authoribus accipiente. SEN. Erit ergo incerta componendi regula. BRA. Imò certissima, qua gustum sequebantur. Propterea Galenum audias loco præcitato de oxymeli dicentem: Id ita præparari debebit, Cum melli optimo super carbones spumam abstuleris, conijcies in ipsum aceti tantum, unde gustanti nec acidum nimis, nec dulce uidebitur. Ac denuò super prunas coques, quoad planè unitæ amborum qualitates sint, nec appareat gustanti acetum adhuc crudum, hinc ab igni depones. Cumq; uti uoles, aquam ei miscebis, ita nimirum temperans, ut uinum. Ergo qui bibet, si nec de acore eius queritur, nec dulcedine, assidue eo utatur: sin alterutro

terutro offenditur, adiecto quod desyderatur, rursus id coques. Neq; enim eos probo, qui sub una quapiam mensura id cōficiunt, qui mihi similiter ijs affecti uidētur, qui bibentes omnes similiter aquam uino miscere censent: nō aduertentes, quibusdam utiq; qui dilutiori insueuerunt, caput statim si uel pusillo meracius hauserint, tentari: quibusdam qui meraciore delectantur, stomachum, si dilutius biberint, subuerti. Cum igitur in uino tam familiari potione ista incidant, multo sanè magis in oxymelite, utpote quàm uinum tum minus familiari, tum magis forti, ipsa sequi par est. Satius ergo sit ex sumentis gustu, non nostro, iudicium de modo facere: id esse sumentis naturæ conuenientissimum oxymeli ratos, quod utiq; est iucundissimum, proindeq; etiam utile: contrà aduersissimū esse, quod iniucundum. Galenus hactenus. Ex quibus percipere potes, ex gustu etiam alieno oxymel parare. SEN. Ergo nullam certam oxymelitis compositionem habebimus, quam seruare possimus? BRA. Idem Galenus (prædictis uerbis nō obstantibus) quasdam compositiones docet, quæ pluribus conueniunt, sed hæ sunt primæ mixtiones, quia deinde secundum uarios gustus immutare oportet. Ideo inquit: Ipsam tamen primam ipsorum mixtionem, quò plurimis conueniat, talem esse oportet: Vni aceti parti, mellis, à quo detracta sit spuma, duplum est miscendum: deinde ambo in leni igni coquenda, donec eorum qualitates in unū coierint: ita enim nec acetum amplius crudum apparebit. Cum aqua uero statim ita facies oxymeli: Melli quadruplum optimæ aquæ miscebis: dein coques modico igni, quoad spumare desi-

nat. Ac malum quidem mel multam egerit spumam: quo etiam diutius coqui debebit. Optimũ uero ut breuißimo tempore coquitur, ita minimũ spumæ euomit: unde nec pari ei coctione est opus: plurimũ certè quartam partem eius quod ab initio est inditum, amittit: post uero dimidio aceti adiecto, rursus coquendum, donec qualitatum omnino sit unitas, nec acetum crudum etiã appareat. Post hæc aliam compositionem ponit Galenus, inquiens: Conficitur sanè oxymeli etiam tribus statim ab initio mixtis, ad hunc modum: Aceti uni parti additur mellis duplum, & aquæ quadruplum: atq; hæc ad tertiam partem coquuntur, uel etiã quartã, spuma interim detracta. Quod si ualentius id facere studes, tantũdem inijcies aceti, quãtum mellis. SEN. Hic est modus, quem Mesue docuit. BRA. Certè is est, & etiam ille Pauli: nã si mel, & acetum æqualia sint, est modus Pauli. Si autẽ acetum sit minus, est modus Galeni, & Mesue. SEN. Igitur hũc Mesue modũ parabimus? BRA. Hũc Mesue conficito, quia est Galeni modus. Sed bonus medicus addere acetum, quando opus est, debet. At quia multi sunt, qui aquã & mel accipiunt, & usq; ad cõsumptionem ferè aquæ semper expumando ebullire faciunt, antequam ponant acetum: propterea magis laudo, ut in primis, secundum Galeni normam, mel despumetur: postea aqua addatur, & bulliant semper despumando, quousq; sint duæ lib. aquæ consumptæ, uel aliquid magis: postea addito aceto iterũ bulliant, nõ, ut dicit Gale. ad tertiã partem, uel ad quartam: sed quousq; syrupi formam habuerit, ut seruari possit. SEN. Non uis ergo ut antiquos penitus sequamur?

BRA.

BRA. Vbi melius inuentum sit, semper melius sequor. Vides autē antiquos in hac re inuicem esse diuersos: sed melior forma, & ad conseruandum aptior, & quæ pluribus prosit, hæc est, quam Galenus edocuit, & quam Mesue, Serapio, & Auicenna secuti sunt: nec etiam illa Pauli parum congruit. Modus autem conficiendi, quem diximus, scilicet ad cocturam syrupi, magis conueniens est quàm ille Galeni uel Pauli. SEN. Arabes igitur ita iurgijs afficiendi non sunt. BRA. Imò in condiendis rebus, & in uarijs compositionibus maxime præstant: nec unquam illuc duci potui, ut de ipsis maledicerem: cum in multis & ipsi nostram artem iuuerint. Illos tantum redarguo, qui in gratiam Arabum, eos despiciunt qui bonas literas sectantur. Nunc ad oxymeli compositum ueniemus, si in primis me admonueris, an ex zucharo uel melle, hunc syrupum præpares. SEN. Semper ex melle, & hunc, & oxymel compositum conficimus: tamen nō desunt, qui ex zucharo parent. BRA. Scio, & Hermolaus Barbarus uoluit hoc appellari Oxyzachar, quāuis alia res sit uocata oxyzachara, de qua posterius dicemus. Nunc de oxymelle composito agendū est, cuius descriptionem enarra. SEN. Ego Mesuen sequor: nā alij multi sunt, qui illum non sequuntur. BRA. Id scio. Tu descriptionem quam sequeris, proponas. SEN. Hæc est: Oxymel compositum.

Recipe corticum radicum Apij)
Fœniculi) añ. vnc. ij.
Seminis Anisi)
Apij) añ. vnc. j.
Fœniculi)

Mundentur cortices, & terantur, & proijciantur super eas in uase lapideo positas aceti boni antiqui & albi lib. x. aquæ lib. xx. & dimittatur per diem & noctẽ: deinde coquatur, donec eius tertia pars cõsumatur: postea coletur, & proijciatur super ipsum mel, quod sit medietas eius, & coquatur cum facilitate. Hæc Mesue, quẽ sequor. BRA. *Tamen multi sunt, qui alio modo parant, nempe quinq; radices accipiunt, & hoc modo ordinant:*

Recipe Corticum Radicum Apij)
Fœniculi)
Petroselini) añ. vnc. ij.
Brusci)
Asparagi)
Seminum Apij)
Fœniculi) añ. vnc. j.

Prædictæ radices cum seminibus in lib. xij. aquæ, & lib. j. aceti decoquantur, quousq; ad medietatem resoluantur, aut paulò plus: deinde cum melle, quantum sufficit ad syrupi formam ebulliant: sed hic syrupus cum eo de quinq; radicibus cum aceto plurimum conuenit, si ex zucharo factus esset: si autem absq; aceto fiat, cum illo de quinq; radicibus sine aceto conuenit. SEN. *Audiui quosdam, qui seminum loco vnc. j. ß. radicum raphani addidere.* BRA. *Equidem nonnulli sunt, qui ita parant, sed potius in gratiam quorundam medicorum, quàm quod ita communiter parari poßit, aut debeat. Alij etiã sunt, qui semina penitus derelinquunt.* SEN. *Reperitur'ne apud antiquos hic syrupus?* BRA. *Non, quod sciuerim: quamuis apud antiquos sub oxymellis nomine*

multæ compositiones inueniantur, sicut est oxymel Iu-
liani, in quem plura ingrediuntur: cuius meminit Gale- Oxymel Iuliani.
nus ad Glauconem in cura podagræ à bilioso humore
factæ, & Pau. lib. iij. cap. xiij. Aderat & oxymel sple- Oxymel splenicum.
nicum ad spleneticos optimũ, & oxymel pro calculosis, Oxymel pro calculosis.
quorum compositionum Pau. lib. vij. cap. xj. meminit.
Nos autem hæc duo solũ prædicta in usu habemus. Opta
rim autem ut splenicum paratum serues: nam optima
compositio est ad spleneticos, & clausa uehemẽter ape-
rit. SEN. Si compositionem edocueris, in tuam gratiam
parabo. BRA. Hæc est, quam dicam, à Paulo præci-
tato loco sumpta:

Recipe corticis Radicis capparis)
Scolopendrij)
Assari)
Ireos)
Florum iunci rotundi odorati)
Florum Cyperidis) singulorũ vnc. j.
Anisi)
Cymini)
Fœniculi)
Acori)
Fructus erices)
Foliorum Tamaricis)
Salicis)
Radicis Apij) vniuscuiusq; vnc. ij.
Dendro libani)
Scillæ)
Aceti xesta una Mellis xestis tribus.

Guttæ Amoniaci Thymiamatis.

Præpara ad modum Scylliti i, & da cochlearia duo. SEN. Multa simplicia enumerasti, quæ an habeam & quid sint ignoro. BRA. Omnia habes partim in examine enucleata, partim quando parare uolueris, edocebimus. Interim oxymel scylliticum tractemus. Sed hoc cōmodius fiet, si acetum scylliticum in primis pertractauerimus. SEN. Scire autem cupio de oxymelle cōposito, ad quid utile sit. BRA. Ad omnia ad quæ simplex: sed uehementius ad febres antiquas, bilem crassam, atq; pituitā attenuat, & omnes obstructiones, præsertim uentriculi, iecoris, & splenis aperit, urinam mouet, calculosis prodest. Quod etiam Arabes fatentur. Sed tuum modū aceti Scyllitici enarra. SEN. Ego Mesuen præcise imitor: etenim scyllæ cortices accipio, nec intrinsecas nec extrinsecas, sed medias inter eas quæ in cētro sunt, & quæ in circūferentia, & acu simul consuo linea, & xl. dierum spatio in umbra siccari permitto: postea ligneo cultro in frusta cōminuo, & pro omni libra huius cōminutæ scyllæ, aceti boni lib. VIII. inijcio, & in uas uitriatum arcti orificij impono obturoq;, & deinde per alios XL. dies soli expono, postea colo. Itaq; acetum præparatum est. Antiqui autem parabant ne hoc modo? BRA. Paul. lib. VII. cap. XI. hoc modo conficit: Accipe scyllæ candidæ in minutas partes cōcisæ, & diebus XL. in umbra exiccatæ & rursum purgatæ, minas sex, aceti boni xestas XII. operculato uase ponas sub solem per dies LX. quibus transactis scyllam expressam abijce, & acetū excolatum in uas reponito. SEN. Inter hoc Pauli & illud Mesu

Acetum scyllit i um.

Mesue multa differentia non est. BRA. Non equidem. Alij etiam conficiendi modi à Paulo edocentur: nempe aliqui scyllæ minam unam in aceti xestis sex recipiebant. Alij uiridis scyllæ idem pondus in sex aceti minas condunt, quod tamen cæteris acutius est. SEN. Paulus mentionē non facit quod medij cortices sumi debeant. BRA. Subintelligere oportet, & à Dioscoride lib. IIII. animaduertitur, ubi hanc compositionem scribens, inquit: Scylla, quæ sit alba deligitur, huius crudæ direptis duris & extrinsecus positis omnibus, tenerā medietatem per minutas partes recidunt, & filo suspendunt ex interuallo, ne se cōtingant segmenta per dies XL. in umbra, donec assiccentur: deinde cum arida erunt, in aceti optimi XII. sextarios mergunt, ut diebus septem patiaris esse sub sole obturatis diligenter uasis: post eum numerū dierum scylla eximitur, calcatur, abijcitur, acetum ipsum eliquatur, transfunditur, reponitur. SEN. Video apud antiquos in tempore expositionis ad solem differentiā esse. Cur autem medios cortices, & non extremos accipiunt? BRA. Hoc nō immeritò faciunt, quia superficiales partes tum nimis siccæ sunt, tum ob solis ardorē & actionē uenenosæ effectæ sunt: partes uero quæ apud cētrū sunt, humiditate nimia abūdant. Vnūq; adde, non esse recipiēdos cortices nimis crassos, nec nimis subtiles, sed scylla, quam sumis, mediocrem substātiam habere debet. Tamen & Dioscorides aliorū cōpositiones recenset. Nēpe aliqui pondo scyllæ in sextarios aceti quinq; demittunt. Nec deerāt, q acerrimū acetū pararēt, alio modo quā cōficeret suū acre Paulus: etenim repugnāt tunicis cortices,

& exarescere non permittunt, statimq; musteas ac recentes alias pari mensura coniiciunt in acetũ, & initio vij. mensis eximunt. SEN. Hoc acerrimum esse debet, ut ferè gustu tentari non poßit. BRA. Tamen eo antiqui utebantur. SEN. Gaudeo cum uiderim & antiquos in suis compositionibus diuersos, ut nullus inueniatur qui eandem compositionem eodem modo confectam paret. Recentes igitur reprehendendi non sunt, quoniã & hoc semper fuit antiquorum uitium. BRA. Si tu antiquorũ compositiones contemplaberis, statim inuenies diuersitatem esse, quia compositio efficacior, & minus efficax redditur: quas diuersitates medicus cognoscere debet, ne inefficaciori remedio utatur, quando efficaciori indigemus, & econtrario. In recentiorum autem compositionibus diuersitas est in simplicibus, quæ aliã intentionem pharmaco tribuunt, & quæ morbo potius contraria est. Hoc est, quod uarias compositiones damno, non quia nõ nouerim antiquos etiam pro uarietate ingeniorum & diuersarum ætatum compositiones immutasse: hoc enim in nostra hac facultate usu uenit, ut aliqui in qualibet ætate nascantur, qui sibi arrogẽt. Vnde Pli. medicinam artem Interpolẽ appellat: hi (ut uideantur potius quàm sint) omnia immutant, omnia peruertunt, adeò ut multis occasionem dederint hanc artem inconstantißimam appellandi, quum nulla constantior, firmior'ue sit. SEN. Succurrit'ne tot affectibus, quot Mesue enumerat hoc acetum? BRA. Imò & pluribus quàm à Mesue dicantur: nam Pli. cap. ij. li. xxiij. inueteratum magis probari docet, & prodesse acescentibus cibis, nam gustatum pœnam eam

discutit:

discutit: etiam prodesse his qui ieiuni uomunt, nam callum faucium facit, ac stomachi: odorem oris tollit, gingiuas adstringit, dentes firmat, colorem meliorem præstat: tarditatem quoque aurium gargarizatione purgat, & transitum auditus aperit: oculorum aciem obiter exacuit, comitialibus, melancholicis, uertiginosis, uuluarum strangulationibus, percussis, ac præcipitatis, & ob id sanguine conglobato, neruis infirmis, renum uitijs perquam utile, cauendum exulceratis. Adde à Dioscoride plura alia dici, quàm à Plinio scripta sint: sed in genere uehementer incidit. SEN. Quum apud authores tot diuersitates inueniantur, quomodo conjecturus sum ego? BRA. Apud Latinos diuersitates solum in tẽpore sunt. SEN. Fuere'ne alij antiquiores Latini, qui præter Plinium de hoc aceto tractarent? BRA. Columel. lib. XIII. capite XXXIIII. acetum scilliticum, & eius compositionem edocet, parum à Plin. differens, nisi in numero dierum quo insolatur. Palladius in Iulio mense capite octauo, de hoc aceto agit, & præparandi modum ostendit: qui & ipse in diebus insolationis differt. SENEX. Plinij locum non indicasti, quo hoc acetum parare docet. BRA. Et locum indicabimus, & uerba afferemus, ut eius more conficere possis. Locus est XX. lib. capite IX. Vbi de scilla agit, inquiens: Scillarum in medicina alba est quæ masculus, fœmina nigra: scilla quæ candidissima fuerit, utilissima erit. Huic aridis tunicis direptis, quod reliquum è uiuo est, consutum suspenditur lino modicis interuallis. Postea arida frusta in cadum aceti quàm asperrimi pendentia immerguntur, ita ne ulla

parte uas contingant. Hoc fit ante solstitium diebus XLVIII. Gypso deinde oblitus cadus ponitur sub tegulis, totius diei solem accipiētibus. Post eum numerum dierum tollitur uas, scilla eximitur, acetum transfunditur. SEN. A Mesue non parum differt, is tamen non est. Hoc etiam loco Plinius eius uires describit, inter quas hoc mirum dictu ponit: Sed tanta (inquit) uis est, ut auidius haustum extinctæ animæ momento aliquo speciem præbeat. SEN. Mirum dictu hoc est. BRA. Mirum quidem, sed non impossibile: nempe & nostro tempore huius generis ardentes aquæ parantur, quæ semimortuos per aliquod temporis spatium reuiuiscere faciunt. SEN. Scio, & iam ego tuo nomine paraui. BRA. Alias parasti. Nunc uero unam ab alijs diuersam parare incipies in gratiam Illustrissimi & excellentissimi HERCVLIS Ducis Ferrariæ quarti, quē nobis Deus optimus diu seruet: de qua mira plerunq; uidi, adeò ut tres guttæ quandoq; aliquem adeò reuiuiscere fecerint, quod domui suæ opportuna disposuit, testatus est, & trium dierum spatio adhuc superuixit, qui debebat eadem hora mori. Nonnulliq; Carmelitæ iudicarunt hanc compositionem eam esse, qua Clemens septimus Pontifex maximus uita ferè destitutus, per aliquot dies superuixit. Sed Deus optimus, qui gregem suum ab eo pastore liberare uoluit, huius aquæ uires confregit. Tamen hæc cōpositio, quam faciemus, illa adhuc potentior est, quam pontifex hausisse dicitur. SEN. Quidam author noster, qui Seruitor inscribitur, alios quosdam modos acetum scilliticum parandi docet: at ego quem imitari debeam ignoro.

ignoro. BRA. Quum antiqui inter se dißidentes sint, & potißimum in tempore quo insolatur: propterea à tua consuetudine te dimouere nescirem, ut Mesuen sequaris, qui à Græcis, & Latinis parum euariat, & in tempore insolandi XL. dierum spatium accipit, quod tempus apud medicos in pluribus criticum est. Scias autem quemadmodum mulieres nostræ singulis annis oleum rosaceum parant, ut eo per totum annum utantur quando opus erit, ita antiquiori tempore quisq; acetum scilliticum pro usu domus conficiebat, nec paulatim exhibere uerebantur quousq; ad cyathum unum & duos sumerent. Sed de hoc aceto satis. SEN. Igitur de oxymelle scillitico loquamur. BRA. Loquamur, postquam Græci, Latini, & Arabes de aceto scillitico inter se differunt. Sed quo modo hoc mel scilliticum paras? SEN. Mesuen sequor, nempe accipio mellis despumati libras tres, aceti scillitici libras duas, simul coquo cum facilitate semper despumando, quo ad perfectam syrupi formam habuerit. Quo confecto, ad medicos usus seruo, quando materiæ ualde frigidæ sunt, ualde glutinosæ, & tenaces, & quæ in locis sunt à quibus difficulter euelluntur: ualet etiam ad uentriculi, capitis, & uiscerum ægritudines, ad uesicæ mollificationem, & ad eructationem acetosam. BRASAVOLVS. Quomodo sine aqua conficere potes? SENEX. Ego aquam non addo. BRASAVOLVS. Ego autem addendam puto: ut postea semper despumando coquatur: & hoc est, quod Mesue dicit, et perficitur decoctio eius, ut diximus in speciebus secaniabim. Ibi autem

Oxymel scylliticum.

aquam ponit. Ideo iudico, quod aquæ libras IIII. inijcere debeas. Nam sicut in secaniabim de radicibus aqua est duplum aceti, ita hic aqua duplum aceti esse debet, etiam aqua in simplici secaniabim acetum in maiori copia superat. Sed quod dixi satis est. Semper autem ob perfectiorem cocturam aquam inijcerem, & ob eam causam quam dicit Mesue in oxymelle simplici. SENEX. Deinceps semper ita agam. Antiquiores autem de hoc Oxymelle scillitico tractarunt'ne? BRA. De hoc nunquam, sed Paulus Ægineta libro VII. capite XI. alterius oxymelitos scillitici meminit, quod in tua officina confectum uoluerim: appellabiturq; oxymeli scilliticum compositum. SENEX. Eius compositionem, ni pigeat edoce. BRASAVOLVS. Hæc est, quam dicam:

Oxymel scilliticum compositum.

Recipe Interaneorum mollium Scillæ		lib.	ij.
Aceti acrioris albi	)	xestas	xv.
Piperis	)		
Petroselini macedonici	)	an̄.	vnc. ij.
Dauci cretici	)		
Ameos	)		
Anisi	)		
Nardi gallicæ	)		
Libystici	)	ana	semissem
Assari	)		
Cardamomi	)		
Spicæ nardi	)		
Amomi	)		
Rhapontici	)		

Fœniculi

Fœniculi)
Seminis cymini)
Laserpitij)
Zinziberis) ana vnc. j.
Pyrethri)
Hissopi cretici)
Costi)
Pulegij)

Menthæ uiridis, fasciculum unum.

Rutæ uiridis tenerioris caules quinq;.

Mellis attici xestam unam.

Hepsematis, id est sapæ, xestas duas.

Apij uiridis fasciculum unum.

Interanea Scillæ candida concisa conijce in acetum, & per dies septem sub ardentissimo canis æstu macerari sinito, deinde scillam subleuans, arida quidem iam concisa, uiridia uero integra aceto insere, & post septem dies rursum omnia extrahens, aceto immitte mel cum hepsemate: quibus decoctis usq; ad crassitudinem in uasculo uitreo reconde. Hæc est Pauli compositio, qua (inquit) uel ante prãdium propinationis loco uti debemus, uel post cibum ueluti in salsamento. SEN. Hæc certe magna compositio est. Mesue & ipse secundum Democritum scilliticum oxymel parare docet, sed cum isto nihil habet, omnino sum ipsum paraturus, sed opus erit, quod simplicia quædam edoceas. BRA. Libenter fiet.

SEN. Nunc de Oxyzachara sermo fiat. BRA. Hermolaus Barbarus Oxymel simplex, si cum zucharo fiat, & non cum melle oxysachar uocari inquit: & re uera, Oxyzachara. Oxysachar.

id est suum proprium nomen: sed alia compositio est quam uos Pharmacopolæ pro Oxysachar paratis, & corrupto uocabulo Oxyzachara dicitis. SEN. Est compositio Nicolai, quæ recipit tres res, acetum, succum granatorum & zucharum. BRA. Ego quandoq; ex solo aceto parari iubeo, quandoq; ex solo granatorum succo, quandoq; ex uino Omphacio, quandoq; ex limonum, uel narantiorum uocatorum succo, ut sumenti conuenit. Nicolaus per hunc ordinem suum Oxysachar fieri iubet, ut recipiantur zuchari libra una, succi malorum granatorum vnc. viij. aceti vnc. iiij. ponantur ad ignem in uase stanno circunlinito, & bulliant semper spatula agitando, donec ad quantitatem zuchari uel ferè deueniat. BRA. Est potus suauis, qui febrium tertianarum inflammationes sedat, qui bilem in uentriculo purgat, qui etiam plurimum aperit. Et Oxysachar loco oxymellis tutius uti poteris: quoniam ratione mellis ita nocere non potest, ut oxymel facit. Quippe certus sum si Hippocrates & Galenus zucharum nouissent, Oxysachar componendum uoluissent, minori dispendio, quàm oxymel. SEN. Gaudeo quoties apud nos aliqua esse inuenio, quæ antiquioribus illis recondita, & occulta fuere. BRA. Certum est omnia non nouisse antiquos, in multis tamen diligentiam habuere. In uno autem in Oxysachar te attentum faciam, quod zucharum non clarifices. SEN. Ita semper paro. BRA. Bene est.

SENEX.

Mel uiolatum. MEl uiolatum considerandum prætermiseramus. BRA. De illo agendum erat, quando de syrupo uio

po uiolato & infusione uiolarum loquebamur. Vt autem de ipso perfecte loquamur, quibus utaris edoceas. SEN. Ego in mea officina mel uiolatum, & zucharum uiolatum habeo. Zucharum uiolatum eodem modo paro, quo rosatum, unicuiq; libræ zuchari vnc.iiij. uiolarum, id est florum uiolarum exhibens. Etiam mel uiolatum ex infusione eodem modo conficio, sicut mel rosatum ex infusione rosarum, quia ex infusione uiolarum et melle, mel uiolatum paro. BRA. De uiolato zucharo errare non potes, quia à Mesue perfectam normam habes, & ab eodem de uiolato melle etiam regulam habes, quia uel fit colatum, uel non colatum. Si quidem colatum fiat, Mesue regulam tribuit, duarum uiolarum partes sint, & sex mellis, ut etiam in Zucharo facis. Tamen huius mellis rarus usus est. Si uero colatum facias, unus est modus cum infusione uiolarum, de quo superius egisti. Alius est modus ex puro uiolarum succo. Tertius est modus, qui mihi summè placet à Nicolao factus, ut in x.lib. albissimi & purissimi mellis despumati (secundum Nicolaum, secundum nos autem mel ad aurum inclinet) ponatur succi recentium uiolarum lib.j. cum igni apposita sunt, adde uiolarum recentium cultro incisarum libras IIII. & bulliant semper miscendo, ad consumptionem succi. SEN. Quandoq; solebam hoc modo parare. BRA. Siccitati pectoris, & lenta febre affectis plurimum conuenit.

SENEX.

Paucissima inter syrupos consideräda uidentur. Si quid sit, Diamorum est. BRA. An inter syrupos Diamorum numerari debeat, nec'ne, in dubio est, tũ quia — Diamorum simplex.

Mesue inter genera Loch (ut eius uocabulo utar) numerauit, tum quia syrupi more non bibitur. Sed de hac re digladiari non liceat, modo compositionem ipsam cognoscamus. Quod genus Diamorũ paras? SEN. Quod omnes alij, illud scilicet quod à Nicolao edocetur, qui in hunc modum conficit:

Recipe mororum celsi	lib.	ß.
Mororum bati	lib.	j.
Mellis	lib.	ß.
Sapæ	vnc.	iij.

Ita etiam conficio: Sumo succum mororum cum melle & sapa in uase æreo stanno circunlito, & suauiter decoquo: cum autem an coctum sit cognoscere uolo, guttam supra marmor pono: & si inhæreat, coctum est: adeò autem inhæreat, ut si digito tangam, resiliat, tunc coctum est: hoc uiso percolo, & in uase stanno circunlito usui reseruo. BRA. Vsus eius magnus est in palati excoriationibus, quando uua deciderit, & materia aliqua impletur, ubi in gula ardor persentitur, aut feruor quidam ingens. In principio etiam synanches plurimum ualet. Sed Mesue aliam compositionem habet, quam Diamorum appellat, in ea distinctione ubi de Loch tractat, quam etiam plures faciunt, & quam ad omnes gutturis & uuæ apostemata ualere dicit, & ad omnem præfocationem:

Recipe succi mororum dulcium)
Mororum de sceni) añ. lib. j. ß.
Rob)
Mellis) ana lib. j.

Coquantur

Coquantur cum facilitate usq; ad mellis spißitudinẽ, & serua. Appellaturq; simplex Diamorum. Sunt autem qui cum maior neceßitas ingruit, addunt

Aluminis)
Myrrhæ) an̄. partes æquales.
Croci)
Succi agrestæ)

SEN. Ego nunquam hæc uel addidi, uel addere uidi. BRA. Ego autem in Diamoro quandoq; & hæc & alia (ut opus est) addo. Sed unum admoneo, Mesuen huic compositioni hæc addidisse, quæ à Galeno addũtur VI. lib. de compositione medicamentorum secundum loca, qui liber à barbaris Miamir nuncupatur: & quãuis eadem præcise à Galeno in hanc compositionem non iniiciantur, tamen eandem intentionem sequitur. Eo enim loco duas Diamori compositiones describit, quarum altera Andromachi, altera ipsius Galeni est. Galenus docet nos puro succo uti debere phlegmone incipiente, & ego eo utor, quum recentia mora in sua arbore pendent: alio enim tempore cũ desunt mora, eorũ succus melle mixtus seruatur: tamen sine melle uehementius repellit. Quod in phlegmonum principijs quæritur, post principium, quia simul & repellere, & resoluere indigemus, tunc cum melle conuenit. Tamen Galenus in principio simul cum succo, quandoq; Rhum, id est sumachium dictum miscebat, quandoq; omphacium: quibus deficientibus, rosarum flores sumebat, aut siccas rosas, aut balaustium, aut gallam, aut thus, aut hypocistida, aut succum lentisci, aut (ut breuibus expediat) aliquod adstringens,

quod uim repellendi habeat. Et hæc est in principio omnium phlegmonum intentio repellere: post principiũ ad concoquendum myrrha & crocus adduntur: postquã coctio facta sit, inijciendum est aliquod discutiens, ut nitrum, aphronitrum, sulphur, uel origanum, uel pulegiũ, uel thymũ, uel aliquid simile. SEN. Quomodo parabat Galenus suum Diamorum? BRA. Hoc modo:

Recipe Mellis		lib.		j.
Succi Mororum rubi		lib.		v.
Croci	)			
Myrrhæ	) añ.	℥.	j.	ß.
Omphacij		℥.	j.	

Hic modus Diamori à Paulo Ægineta lib. VII. cap. XIIII. Diamorum compositum appellatur, quod à Galeni Diamoro in aliquibus & in simplicium põderibus differt. Est autem Pauli Diamori compositi descriptio ea quæ subsequitur:

Diamorum cõpositum.

Recipe mororum succi cotylas sex, coquas ad strigmenti balneorum crassitudinem.

Croci contriti	denarium j.
Myrrhæ	denarios ij.
Omphacij	denarium j.
Schisti lapidis triobolum	
Mellis Cotylam unam	

Decoquito quousq; crassitudinem induat. SEN. Si Paulus Diamorum compositum hoc appellat, necesse est, quod simplex prius edocuerit. BRA. Imò id egit: nam eodem loco duo Diamori simplicis genera ponit. Alterum ex mororũ succi sextarijs tribus, quibus antea

decoctis

decoctis ad consumptionem tertiæ partis, inijce mellis sextarium unum, & denuo ad mellis spißitudinem decoquito. Alterum ex succo mororum batmorum, id est ex rubis nascētium facit, quod primo adstringentius est. propterea & Galenus uel ex moris celsi, uel rubi conficit. Sed ex rubi moris magis laudat. SEN. In tam ampla authorum discordia quid agendum mihi est? BRA. Laudarem ego, ut duo hæc Diamori simplicis genera, quæ à Paulo fiunt, seruares: nam post primum, secundo uteremur. Si deinde uehementiori repercußione indigeremus, repellentia, ut Galenus facit, addemus: quādo resolutione opus erit, resoluentia inijciemus. Hi autem authores sapam non ponunt, quæ in hac compositione mihi summè displicet, quamuis & à Serapione, & à multis alijs addatur. SEN. Cum etiam Hali. x. lib. eius practicæ aliā compositionem huius Diamori sequatur, & aliā Mesue in capite de Squinantia, quam ego imitari debeo? BRA. Si duas Pauli simplices compositiones habere non uis, simplex Diamorū ex moris celsi, uel moris batinis conficito, quod solum habeas: medici uero pro ægrorum necessitate, secundum uaria morborum tempora addent. Si autē (ut officina tua copiosior sit) Diamorū compositū habere studeas, illud ex Galeno præadductū, magis quā id ex Paulo parato. SEN. Cū Nicolai Diamorū sapam recipiat, est'ne idem modus apud omnes tum antiquiores tū recētes, parādi sapā? BRA. Rem discutiendā moues, quæ magni momēti est in nostra arte. Sed posteaquā in hāc arenā descēdimus, omnia cū recētiū, tū antiquorū uolumina euoluemus, quoad tibi pro parte satisfactū esse

cognoscamus, & hoc tanto libentius agemus, quia sapa unum est ex his, quæ simpliciũ examine tua incuria omissa sunt. Ab Arabibus autem initium sumamus. Cum in Arabum, & Mauritanorum compositionibus Rob, uel Robub simplici uocabulo inueneris, sapam intelligere oportet: & hoc perpetuo. nam id uocabulum, succum significat: sapa uero per excellentiam succus appellatur, quia una excellens res est, quæ succum delectabilissimum facit. SEN. Vinum igitur erit Robub. BRA. Duo exiguntur, ut aliquod sit Robub. Vnum, quod sit succus. aliud, quod sit inspissatus ad formam mellis. In alijs succis ad sapam ipsam exemplum sumimus, quando de eorum inspissatione tractamus, fiat ad formam Rob, uel Robub id est ad formam sapæ. Omnis ergo inspissatus succus Robub dicitur, sed per excellentiam sapa simplici uocabulo Robub uocatur. Vt autem uere sit Robub, opus est in primis, qđ succus defæcatus sit, deinde per solis aut ignis calorem tantum inspissetur, ut sine corruptione longo tempore seruari possit. Vnde Ferrarienses mulieres per duos & tres annos sapam integram seruãt. Antiqui duo genera sapæ, imò tria habebant, per uarias cocturas distincta. Vnum genus erat, quod ebulliendo, ad tertiam partem resoluebant: aliud ad dimidium. primum à Græcis σίριος, ἢ ἕψημα, id est Sireũ, uel hepsema, Latini sapam uocant. secundum Defrutum dicitur. hoc Pli. lib. XIIII. cap. IX. docet, inquiens: nam Sireũ, quod alij hepsema, nostri sapam appellant, ingenij non naturæ opus est, musto usq; ad tertiam partem mensuræ decocto. Quod ubi factum ad dimidium est, defrutum uocamus.

Margin notes: Rob. — Robub. — Sapa. — Hepsema. — σίριος. — Defrutum.

uocamus. Omnia in adulterium mellis excogitata. Et lib. XXIII. cap. II. inquit: Vino cognata res sapa est, uino decocto, donec tertia pars supersit: ex albo hoc melius. SEN. *Igitur ex tribus partibus duas resoluebant in sapa?* BRA. *Ita est.* SEN. *Ego autem Plinium intelligebam quod tantum tertia pars resolueretur, & duæ relinquerentur.* BRA. *Ille non est Plinij sensus, quod ostenditur cum ex hoc cap. II. lib. XXIII. ubi inquit, decocto donec tertia pars supersit. Siquidem superest tertia pars, indicium est quod aliæ duæ partes euanuere. Imò & illud ex illo loco noni capitis lib. XIIII. colligi potest, ubi inquit, Musto usq; ad tertiam partem mensuræ decocto. Sed quia hæc uerba non magis id significant, quàm qd' sola tertia pars resoluatur, propterea id quod sequitur ostendit, quod duæ partes resolui debēt, & una superesse. Sequitur autem, Quod ubi factum ad dimidiū est, defrutum uocamus. ac si dicat, Sapa est quoties adeò resoluitur ut tertia pars supersit: at in hac resolutione quando ad dimidium peruenitur, defrutum uocamus: cum uero usq; ad resolutionem duarum partium transitus sit, est sapa, uel Hepsema, ab Hippocrate Hepseton uocatur.* *Hepseton.* *Nonius autem dicit suo tempore sapam uocatam esse Mellacium, fortè quia mel recipiebat, ut nonnullæ ex nostris mulieribus faciunt: uel quia loco mellis utebantur, cuius dulcedinem repræsentat.* *Mellacium.* *Est & tertium genus, quod fit ex resolutione unius partis ex tribus, & Calenum appellabatur.* *Calenum.* SEN. *Quod nostræ mulieres singulis annis parant, quomodo appellari debet, aut in quo genere ponendum est?* BRA. *Non est defrutum, neq;*

sapa, neq; Calenum, quia ex quinq; partibus quatuor resoluunt: fortè quia uina nostra Ferrariensia adeò potentia non sint, ex quinq; enim situlis adeò bulliunt, ut una tantum relinquatur. Quæ autem meliorem & suauiorem sapam parare uolunt, uuas bene maturas deligunt, & pinsunt: aliter non est suauis sapa, & quæ facile putrescit. Vt autem quidam acor è sapa adimatur, mulieres nostræ cydonia inijciunt, ut simul bulliant. Si cydonijs carerent, poma alterius generis, modo dulcia sint, accipiunt. Decipiuntur autem recentes, qui uolunt hoc tertium genus sapæ dici carenum, quia tertia parte careat. Imò illius sentētiæ fuit Isidorus. At res aliter est: nam calenū dicitur à Caleno oppido, & Caleno monte, qui distat XIIII. millibus passuū plus minus à Capua capite & primaria olim Campaniæ urbe. Nunc oppidis Ferrariæ propinquis uix similis est. Distatq; Calenus mons à Sessa nunc urbe, non Sinuessa, quatuor millibus passuum plus, minus. In Caleno autem monte nunc nec oppidi uestigia extant. Hac hyeme ea loca uisitauimus, quoniam ab antiquis celebrata sunt, cum illustrißimus Princeps & patronus meus HERCVLES Estensis Dux Ferrariæ quartus Neapolim ad CAROLVM V. Imperatorem proficisceretur. Ad Calenum montem equitauimus, uina Calena bibimus, quæ suauißima sunt. Propterea Horatius uolens Mecœnatem allicere ex uino, ut secum in cœna sit libro primo Carminum, Ode II. inquit: Prelo domitam Caleno Tu bibes uuam. & Iuuenalis: Molle calenum porrectura uiro. SENEX. Vuarum igitur genera magis & minus sapam

pam coqui faciunt? BRASAVOLVS. Ita est, quia calena uina ut sapæ perfectionem & formam enanciscerentur, solum indigebant resolutione unius partis ex tribus. Nostra autem uina indigent resolutione quatuor partium ex quinq;. Imò & ex Caleno monte phalerna uina, nigra, dulcia & spumantia ueniunt. Nunc is locus idem nomen seruat: nam incolæ appellant li faluomi. SEN. Posset'ne haberi uniuersalis regula sine hac mensura? BRASAVOLVS. Posset, & hæc sit: Quodcunq; genus uuæ, aut musti acceperis, adeò bulliat, ut mellis formam acquirat. SENEX. Si Græci in diamoro sapam non ponunt, miror quod Arabes & recentes iniecerint: nescioq; unde ortum habuerit. Idq; dubium mihi uidetur de re ipsa nunquid sapa in his gutturis affectibus, in quibus Diamorum conuenit, præsertim in principio sapa conueniat. BRASAVOLVS. Rem arduam moues, in qua non ita facile respondere possumus. Nempe Græci authores nonnulli in gargarismatibus & oris collutionibus, & ad inflammatas gingiuas sapa utuntur. Aëtius enim capite XX. lib. VIII. de inflammatis gingiuis tractans, primo asininum lac in ore detinendum esse præmonuerat: postea addit, & hoc qd' ex uino ad tertiam usq; mensuræ partem decocto apparatur, quod sapam dicimus, itemq; Hepsema. & capite LI. eiusdem VIII. lib. idem Aëtius ubi ea ponit, quæ his qui in arterijs patiuntur conueniunt, & de arteriarum pharmacis loquitur, inter alia sapam exhibet, quæ Sireum quoq;, & Hepsema appellatur: à uino autem abstinendum monet. & capite LII. ubi de asperitate &

ſuppreſſa uoce tractat, quando è pectore educere opus eſt, mel & ſapam addit. Paulus etiam Ægineta, ubi de raucedinis, arteriarum'ue curatione loquitur, ſireo, id eſt ſapa utitur. Trallianus etiam lib. I I. cap. I I I I. de deſtillatione tenuis materiæ à capite in aſperam arteriam loquens, ex defruto & ſapa compoſitiones facit, ubi de Diacodione ſermonem fecerat: ex his fortè & ſimilibus Arabes, recentes in principio phlegmonum gutturis, ſapa utuntur, & eo præſertim quia Dioſcorides lib. V. ubi de uino paſſo, & protropo diſputat, inquit: Itẽ quod mulſo decocto fit, & Sireum, ab alijs hepſema, & ſapa dicitur. Si nigra euadant, pinguia, copioſiq́; alimenti erunt. Si alba, tenuiora. Si heluola, uariataq́;, mediam uim utriuſq; naturæ ferent: omnibus tamen uis adſtringendi, continendiq́; adiuncta. Arteriæ languidos ictus recreat. Ex his habes ſecundum Dioſcoridem, ſapã uim reſtringendi habere, & ex conſequenti repercutiendi: propterea ad inflammationes gutturis in principio ualere ſumi poteſt. Sed his omnibus Hippocrates oppoſitus eſſe uidetur, qui in I I. lib. de ratione uictus inquit: Defrutũ calefacit, madefacit, & ſubducit: calefacit, quod uinoſum eſt: madefacit, quoniam nutrit: ſubducit quod dulce eſt. Vnde ſecũdum Hippocratem colligere potes, in harum inflammationum initijs ſapam exhiberi non poſſe: propterea (ſalua ſemper Dioſcoridis pace) in principio inflammationum aſperæ arteriæ, aut partium oris, ego nunquam uterer ſapa. SEN. Quid dixit Dioſcorides? BRA. Eſſe adſtringentis naturæ. Quod ſi ſit, in principijs conuenit. Nempe ab omnibus antiquioribus

medicis,

medicis, & ab ipsa ratione animaduertitur in principijs repellentibus nos uti debere: postea resoluentibus, deniq; mitigantibus: quod bis aut ter à Paulo Aegineta libro tertio capite XXVI. edocetur, & ab Aëtio locis præcitatis: quos si contemplemur, in principijs sapa non utitur: ab Alexandro Tralliano libro secundo capite IIII. à Galeno in sexto de compositione medicamentorum per loca. SEN. Sapa quando fieri debet? BRA. Quando uuæ sunt exquisitè maturæ: quamuis Plin. libro XIIII. capite XXI. dicat, Ipsa quoq; defruta, ac sapas, cum sit cœlum sine luna, hoc est in sideris eius coitu, neq; alio die coqui iubent. Præterea plumbeis uasis non æreis, nucibus iuglandibus additis: eas enim fumum excipere. Nostræ autem mulieres poma cydonia, aut alia, si hæc desint, inijciunt. Idem Pli. libro XVIII. capite XXXI. de temporibus uindemiæ loquens, inquit, hoc scilicet tempus, & defrutum coquendi, silente luna noctu, aut si interdiu, plena. Quæ à Ferrariensibus mulieribus nunquam obseruantur. SEN. Igitur sine sapa diamorum parabo? BRA. Sine sapa: quippe Græci authores sine sapa conficiunt, & Alexander Trallianus libro I. cap. XLI. ubi anginæ præsidia scribit, diamori simplicis & cõpositi confectiones edocet. SEN. Quæ sunt hæ? BRA. Pro simplici diamoro conficiendo recipit succi mororũ sextarios quinq;, decoquito donec mellis liquidi craßitudinem contrahat: deinde mellis sextarium unum adijcito, & iterum coquito, donec mellis densitatem obtineat. SEN. Quomodo facit suum compositum Alexander? BRA. Nunc dicemus. Diamorũ compositum Alexandri.

Recipe succi mororum Sextarium unum
Croci)
Myrrhæ) Denarium pondo duum.
Omphacij tosti & in puluerem redacti denarij pondo unius.
Aluminis Denarium pondo duum.
Mellis Sextarium dimidiatum.

Succus mororum per horam arescat: inde igni admotus parum spißior reddatur: mel autem iniectum ad tertias decoquito, & ubi gelascere cœperit, pulueres quoq; inijce: & sicubi incidat usus, utere. SEN. Tamen hoc composito in principio uti non debemus. BRA. Non equidē: imò ipsemet Trallianus ubi simplex diamorum describit, hoc obseruandum monet, ut ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, id est in principio adhibeantur quæ reprimendi uim habent, ἐπὶ τῆς ἀκμῆς, id est in summo uigore quæ digerendi, ἐπὶ τῆς παρακμῆς, id est in declinatione, quæ leniendi phlegmonem, mitigandiq; facultate prædita sunt. Imò Paulus Ægineta præcitatis locis mel in principio miscendum esse non uult, sed in augmento solum. Addimus autē nos mel, ut diu seruetur: aliter breui corrūperetur & diu seruari non posset. SEN. Cum in simplicium examine mora prætermiserimus, ab re non erit, ea hoc loco tractare. BRA. Id libenter faciam à recentibus initium sumens: nam ex his in antiquam harum rerū cognitionem ueniemus. Apud nos duo mororum genera reperiuntur ex coloribus distincta, Album, & Nigrum. De albo moro nihil apud Theophrastum, Dioscoridem, Plinium, Catonem, Palladium, Columellam, aut alium ex antiquioribus,

Mora alba.

bus, qui de re rustica aut plantis locuti sunt. SEN. *O rem miram, quam audio. Igitur antiqui album moru igno rarunt?* BRA. *Ita uidetur.* SEN. *Tamen sericum habebant.* BRA. *Habebant & bombyces, sed nigro moro utebātur, & suos bombyces isto pascebant: & si hi uermes nigro moro uescantur, sericum pulchrius, splendidiusq; fit.* SEN. *Fieri potest quod antiquorum aliquis de albo moro locutus non sit? Res est, quæ mihi ferè impoßibilis dictu uidetur.* BRA. *Nullus, præter Ouidium album morum, uel álonge descripsit.* SEN. *Non possum non ualde mirari de antiquioribus, & præsertim de Plinio omniū sagacißimo.* BRA. *Fortè Pli. album morū præterijt, quoniā à Theophrasto eius mētio nulla fit, quē in plātarū historia adeò imitatur, ut eius simia uere dici poßit.* SEN. *Nec illud dici potest, hos uiros ideo album morū omisisse, quia arbor notißima esset, quoniā de ualde notioribus historiā scripsere, & de uilioribus: & huius arboris foliū ad pascendos uermes mollius est, quā mori nigræ foliū, & nūc tota Italia folijs huius albæ mori utitur. Sed quo loco, & ad quod ꝓpositū de alba moro sermonē habet Ouidius?* BRA. *Est in IIII. lib. Metamor. ubi Thysbes & Pyrami insolētes amores describit. Quippe locū quendā statuerūt, in quē ambo coueni rēt: locus autē erat notißima morus, sub qua alter alterū expectare debebat. Ne autem carmina quæras, hæc sunt quæ dicā: Ne'ue sit errandū lato spatiātibus aruo, Coue niant ad busta Nini, lateantq; sub umbra Arboris, arbor ibi niueis uberrima pomis Ardua morus erat gelido con termina fonti. Imò Ouidij sententia uidetur, quod omnia*

mora prius alba fuerint: deinde ob Pyrami & Thysbes sanguinẽ, nigra effecta sint. Ideo deinceps cum seipsum perimit Pyramus, in hunc modum canit: Quoq; erat accinctus, demisit in ilia ferrum, Nec mora feruenti moriens è uulnere traxit, Et iacuit resupinus humo, cruor emicat alte, Non aliter quàm cum uitiato fistula plumbo Scinditur, & tenui stridente foramine, longas Eiaculatur aquas, atq; ictibus aëra rumpit. Arborei fœtus aspergine cædis, in atram Vertuntur faciem, madefactaq; sanguine radix Purpureo tinxit pendentia mora colore. SEN. Hæc mihi uidentur anilia fabulamenta, quæ hyeme apud ignem puerulis recitantur. BRA. Fabulamenta uidentur, sed quæ sub tegmine philosophiæ mysteria tegunt: & quæ possunt saltem testimoniũ reddere apud Romanos mora alba extitisse. Nam deinceps cum Thysbe se perimit, deos rogat ut arbor suæ cædis testis sit: & sicuti Pyrami sanguine tincta erat, etiam sui ipsius sanguine tingatur: propterea canit Ouidius: Vota tamen tetigere Deos, tetigere parentes, Nam color in pomo est ubi permaturuit ater. SEN. His nugis omissis, ad rem nostram redeamus. BRA. Apud antiquiores authores alba mora non extant, sed nigra solum, quæ sycaminea appellabantur, & sycomora, id est Ægyptia ficus, & mora rubi. Sycomorum non habemus. SEN. Arbor illa procera, quæ nunc Ferrariæ passim uiret, quam uulgus sycomorum appellat, non est ergo sycomorus? BRA. Non equidem: est tamen sycomorus procera arbor, sed ficui similis, quæ fructum moro maiorem, & ficu minorem gignit, dulcem, suauem, & qui granula non habeat

Mora nigra. *Sycaminea.* *Sycomora.*

ut morum. SEN. Igitur sycomoro caremus. BRA. Caremus, ideo prætermittatur: extant apud nos mora nigra, quæ uulgò celsi mora uocantur, putant recentes ob arboris celsitudinem celsi mora nũcupata esse, sed apud antiquos absoluto uocabulo mora dicuntur, & cum mora dicuntur, hæc intelligunt, quæ etiam appellant sycamina: quamuis hæc nomina Attica non sint, ut Galenus libro secũdo de alimentorũ facultatibus docet. Sed (ut inquit) quibus placet Atticismus, his non placet medicæ artis ueritas. Ab Arabibus hæc mora, quæ à recentibus celsi mora dicuntur, Tut uocantur, ut ex Serapione capite CXXXII. de simplicium medicamentorum facultatibus colligere licet: eo autem loco Galenum adducit. Sunt igitur hæc mora, quæ supra arbores proceras nascuntur, & quibus in mense Maij & Iunij uescimur, & quæ aduersari stomacho, & facile corrumpi Dioscorides & Galenus dicunt, ea quæ ab antiquis absoluto uocabulo mora dicuntur. Sunt præterea mora bati, quibus Galenus & Paulus ad componendum Diamorum libentius utuntur. In rubo nascuntur multum differente Callo. ab Hippocrate maratha nuncupantur. Sed Hermolaus Hippocratem emendat, ut legendum non sit μάραθα ἀπὸ βάτȣ, id est maratha à bato: sed μῶρα τὰ ἀπὸ βάτȣ, id est mora à bato, id est rubo. Nos autem tria mororum genera in humilibus plantis nascentia cognoscimus. Vnum supra rubum: aliud supra idæum rubum. Tertium quod uulgò mora campagnola appellamus, inter campos nascitur & inter arua, humilis arbuscula, spinosa, folia tamen rubi & eiusdem generis morum

Mora celsi. *Tut.* *Mora bati.* *Maratha.* *Mora campagnola.*

duorum, trium, quatuor, aut ad summum quinq; acinorum fert. SEN. Possunt'ne hæc ad certa genera & cõmuniora nomina duci? BRA. Duo sunt Latina nomina, quibus hæc omnia significantur, rubus & sentis. Plinius hoc nomen rubus scribit, & eo utitur. Columella hoc nomine sentis utitur: ut apud Latinos hæc duo nomina generalia sint, rubus & sentis: sed apud Græcos generale nomen est βάτος. Propterea cum apud Galenum, aut alium authorem Græcum legimus μῶρα τοῦ βάτου, hæc intelligimus. Sed nostri his uocabulis differentias addunt, quod & Græci prius fecere. Nam apud Latinos differentiæ sunt, rubus caninus, rubus Idæus, rubus terrestris, uel sentis canis, uel caninus, sentis humilis, uel terrestris, sentis Idæus. Græci autem habent cynosbaton, baton Idæum, Chamæbaton. SEN. Nondum edocuisti, quid essent hæc mora apud nos. BRA. Nunc id agemus. Mora quæ in spinis sunt supra rubos in senticetis, & pro tuendis nostris aruis à beluis & hominibus, absolutè mora rubi dicuntur, uel mora sentis, uel mora sentis canis, uel mora bati, uel batina. SEN. Hæc cognosco: & his utor in diamoro. BRA. Dioscorides dicit nuncupari mora uaticana. ab Arabibus Suleich dicuntur, ut Serapio testis est, capite CXXIIII. sui libri de simplicium medicamentorum facultatibus, præsertim si ipsum Galeno conferas, eo loco quo de rubo sermonem habet. Adest & apud nos in foueis quæ agros distermiñant, & alienos greges arcent, genus quoddam rubi breues spinas habens & tenellas, ipsaq; arbuscula tenella est, & flexibilis, hoc genus rubus Idæus nuncupatur.

Rubus. Sentis. Rubus caninus. Rubus Idæus. Rubus terrestris. Sẽtis caninus. Sentis terrestris. Sentis Idæus. Cynosbaton. Baton Idæum. Chamæbaton. Mora uaticana. Suleich. Rubus Idæus.

SEN.

SEN. *Putabam in Ida monte solum nasci.* BRA. *Non dicitur Idæus quia solum in Ida monte nascatur, sed ob magnam copiam, quæ ibi uiret: tamen & in Ferrariensibus senticetis Idæi rubi pullulant.* SEN. *Nos moris Idæi rubi, & rubi canis indiscriminatim utimur. Dic autem quæ sunt apud antiquos illa mora parua ualde nigra, quæ in aruis nascuntur, & multum adstringentia sunt?* BRA. *A Græcis arbuscula illa* χαμαίβατος *Chamæbatos, id est humilis rubus, uel terrestris rubus, uel sentis humilis nũcupatur. hoc est genus illud rubi, quod facit mora apud nos campagnola appellata, quæ nigra sunt, parua, & ad summum quinq; granula coaceruata habent, de quo rubo Theophrastus tertio de plantarum historia meminit, cũ inquit:* ἔτι δὲ καὶ τοῦ βάτου πλείω γένη, μεγίστην δὲ ἔχοντα διαφοράν, ὅτι ὁ μὲν ὀρθοφυὴς καὶ ὕψος ἔχων, ὁ δὲ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ εὐθὺς κάτω νεύων. καὶ ὅταν συνάπτῃ τῇ γῇ, ῥιζούμενος πάλιν, ὃν δὴ καλοῦσί τινες χαμαίβατον. ὁ δὲ κυνόσβατον τὸν καρπὸν ὑπέρυθρον ἔχει, καὶ παραπλήσιον τῷ τῆς ῥοιᾶς φύλλῳ. ἔστι δὲ δένδρου καὶ θάμνου μεταξὺ καὶ παρόμοιον ταῖς ῥοιαῖς. τὸ δὲ φύλλον ἀγνῶδες. *Quem si interpretari uelimus hæc dicit: Amplius autem et rubi plura genera maximã habentia differentiã, quod hic quidẽ rectus, & in altitudinẽ se habet, ille autem in terrã & deorsum inclinans: & statim cũ terrã attingit, iterũ radicẽ facit, quẽ nõnulli chamæbaton, id est humilẽ rubũ appellãt. Ille autẽ, quẽ cynosbatõ, id est canis rubũ uocãt, fructũ habet rubẽtẽ similẽ illi punicæ, id est similẽ cytino punicæ. Est aũt medius inter froticẽ & arborẽ, & punicæ similis, folio amerinæ. Hæc Theophrastus.*

SEN. Mihi uidetur Theophrastum uoluisse nostrum Rubum caninum in altũ erigi. BRA. Id quidem absolutè non dicit: sed ad alterum comparatione facta, qui humilis & terrestris appellatur, ideo dixit ipsum esse medium inter fruticem & arborem. SEN. Ex Theophrasto solum duo rubi genera sumi uidentur, caninus et terrestris: tamẽ adest & rubus absolutè. BRA. Apud Dioscoridem tria genera Bati, id est rubi, uel sentis tantum inueniuntur: Cynosbatos, de quo in j. lib. quem Serapio capite CXXV. Set appellat, & Batos absolutè, & Batos Idæus: de quibus quarto libro tractat. Sed Batos absolutè, id est rubus, & rubus Idæus non differunt, nisi spinis & loci abundantia. Ideo apud Dioscoridem solum duo rubi genera inueniuntur, Cynosbatos, & Batos. Vnde & Galenus de duobus solum tractat, de Bato VI. lib. de simplicium medicamentorum facultat. & de Cynosbato VII. libro. Paulus & Aëtius eundem ordinem seruant: nam de Bato & Cynosbato duobus locis tractant, & de Rubo Idæo nusquam, tanquam de eo qui non est distinctus à rubo nisi per teneritudinem, & spinas. Imò & Plin. solum de Cynosbato & rubo differit, quamuis libro XXIIII. capite XIIII. dicat Cynosbaton habere folium uestigio hominis simile, & Idæum rubum tantum in Ida nasci, cum tamen apud nos sit, & eo loco multa rubi genera enumeret, quæ re uera à Theophrasto, Dioscoride, Gale. & alijs distinctæ plãtarum species ponantur. SEN. Ignoro adhuc, quid per hunc tuum inordinatum discursum inferre uelis. BRA. Hoc inferre intendebã, Theophrastum, Diosco. & alios

Græcos

Græcos sibi ipsis consentire, & esse tantum duo rubi genera, scilicet rubus absolute, uel rubus terrestris, uel rubus humilis, & Cynosbatos, id est rubus caninus, quæ duo genera tantum enumerantur: nam rubus Idæus saltẽ uiribus à rubo humili non differt: nec de illo Galenus, Paulus, aut Aëtius tanquam de re distincta tractant. Nec impedit, quod Theophrastus uidetur sentire tria esse rubi genera, humilẽ, magnũ, id est cani rubum, & mediũ: quia ad duo reducuntur. Imò & Gale. in II. lib. de Alimen. faculta. solũ de duplici rubi fructu differit. Primo de rubo, postea de rubo canino. De rubo inquit: Rubi fructum nostrates homines à bato, batinum uocant. & deniq; addit: Omnia porrò quæ ex mori succo medicamenta cõponuntur, ex huius liquore parata efficaciorem uirtutem acquirũt: postea de rubo canis tractat, inquiens: Canis rubi fructus longe adstringentior rubi fructu existit, ideoq; uentri supprimendo accommodatior. Rustici frequenter hunc existimant tenui alimonia, uocãtq; Cynosbaton, id est canis rubum. Vt ergo in hac re finem faciamus, & deniq; receptui canamus, scito id genus sentis aut rubi, quod chamæbatos, id est humilis rubus à Theophrasto uocatur, à Dioscoride, Galeno, Paulo, Aëtio absolutè Baton dici, à Plinio rubum, à Columella sentem. Est autem id quod Mora cãpestria à nobis uocata gignit, quæ inter campos nascuntur, & cum uindemia maturescunt, nigraq; fiunt dulcia, & ad summum V. aut VI. granula habentia. SEN. Illa sunt, quibus pro Bati moris in Diamoro conficiendo utimur. BRA. Illa conueniunt, & sumi debent. Illud autem quod à Theo-

phrasto dicitur Cynosbatos, id est rubus canis, uel sentis canis, est illemet rubus, de quo Diosco. Galc. Paulus, & Aëtius agunt, & est ille qui apud nos dicitur Roueda, qui in Ferrariensibus foueis passim inuenitur, ad arcendas beluas, & furaces homines à cãpis, facitq; mora ad oliuæ magnitudinẽ. In Ferrariensi solo infiniti huius generis rubi inueniuntur. SEN. Nouimus, sed quid est rubus Idæus? BRA. Considera Ferrariensis agri senticeta, rubos inuenies qui paruas spinas habeant, raras, & qui magis tenelli sint, & eorum mora magis rubra sunt. SEN. Frequẽter uidimus similes rubos, imò & sine spinis inuenimus. BRA. Hic est Idæus rubus, qui in multis Italiæ partibus, præsertim per Apenninum sine spinis uiret. Rustici Mediolanenses huius rubi Idæi moris libẽter uescuntur, nec spinas habet. ita in mõtibus Mediolano propinquioribus nascitur. Hæc mora ab incolis Nãponi proprio gentis uocabulo appellantur. Hæc de Moris tibi dicenda uidebantur: nisi in mentẽ uenisset Seruiũ per fraga, Mora quæ in herbis nascuntur interpretari, in Damœtæ & Corydonis altercatione, cum Poëta canit: Qui legitis flores, & humi nascentia fraga. Si quidem terrestria mora intelligit Seruius, certe deceptus est. At si intelligit uera fraga quæ in Triphyllo nascũtur, ipse autem appellet mora in herbis nascentia ob similitudinem, quam fraga cũ moris habent, Seruio adstipulamur: nempe multa sunt, quæ cum moris affinitatem habent, & ex substantia granulosa & acinosa cõposita sunt. SEN. Quæ sunt apud Auicennam Mora de sceni, quæ ipse amara esse fatetur? BRA. Ea'nc intelligis, de quibus

Mora de sceni.

quibus tractat lib.II.cap.CCCCCII? SEN. Ea intelligo. BRA. Aliàs quid essent dubitaui, ob id quod dicit, Amarũ autẽ, quod nominatur Morũ de sceni: nulla autẽ mora amara inuenimus, ideo putabã in Auicennæ patria mora aliqua amara esse: sed postea animaduertimus, nihil aliud esse morũ de Sceni, quàm id qđ nos uocamus Morũ celsi. Morũ autem, qđ ipse appellat Alfirsedu, & quod dicit secundũ Semicam ficus currere, est Sycomorus, quẽ Latini Ægyptiã ficũ uocãt. Propterea Auicẽna dicit magis loquẽdũ esse de moro de sceni, quã de Alfirsedu. Vnde proprietates, quas ponit de moro de sceni, omnes sunt proprietates mori celsi, uel mori absolutè Dioscoridis. SEN. Aliqui per mora de sceni, bati mora intelligũt, alij mora cynosbati. BRA. Hi mirè decipiũtur, quia de rubo cap. CCCCCLXXIX. & simul de rubo, & rubo canis pertractat. Ideo apud ipsum nihil aliud intelligo, quàm qđ Alfirsedu sycomorus sit, & morũ de sceni, Dioscoridis morũ sit, qđ uos celsi morũ uocatis. Nec moueor, qđ legatur esse amarũ, q̃a ĩterpres errauit, & debuit interpretari acidũ. Id appet ex hoc qđ de eius Rob tractare uolẽs dicit esse acetosum &c. SE. Nõ possũ nõ credere qđ dicis, quoad ab alio melius edocear. Sed unũ est in quo de Pli. miror, q dicat Cynosbatõ habere foliũ uestigio hois simile. BRA. Aliàs & ego admiratus sum: sed postea admirari desij, multa folia cõsiderãs, quæ similitudinẽ soleæ habere uidẽtur. Theophrastus dicit habere folia ἀγνοῦ: Hermolaus Barbarus legẽdũ putat ἰχνώδη, id est hũani uestigij forma, q̃a & hoc mõ uisus est Pli. iterpretatus esse Theoph. & eã lectionẽ

Alfirsedu.

habuisse. SEN. *Miror etiam cur lib.* XXIIII. *capite* XIIII. *Plinius dicat cynosbaton ferre uuam nigram, in cuius acino neruum habet, unde Neuros paslos dicitur.* BRA. *In hac re si per neruum lanam intelligat Plinius uerum dicit, aut duritiem quãdã in medio. Si quid aliud, quid sit nescimus; nisi cum Hermolao dicamus deceptum esse Plinium in Cynosbato, quia Smilax aspera, id est hedera cilissa, uuas modo labruscæ habet, tamen ut Dioscorides inquit ab aliquibus cynosbatos dicitur, ut in hoc uocabulo Cynosbatos decipiatur. Sed potius arbitror per neruum lanam, aut duritiem quandam: per uuam, Morum ipsum Plinium intelligere: nam Smilax uuam nigram non habet, sed rubram, & pulchro rubore insignitam.* SEN. *Plinius etiam uelle uidetur apud Græcos Rhãnum rubi speciem esse.* BRA. *Ita sentit Pli. tamen nullum authorem uidi (quod sciam) qui Rhamnum, aut lytium speciem bati poneret: fortè quia propinque nascuntur, ideo Pli. ad Rubi genus deduxit. Nunc breuibus receptui canamus, quum ab authoribus mora batina absolute dicũtur, mora intelligas, quæ uulgò cãpagnola appellamus.* SEN. *Semper illa accipio.* BRA. *Tamẽ alij sunt, qui illa nõ accipiũt, sed ea quæ dumetis supra cynos batos, id est rubos caninos nascũtur.* SEN. *Quæ est horũ differẽtia?* BRA. *Quia rubi canini morũ magis adstringit quã humilis rubi. Scitoq; alba mora p insitionẽ fieri supra populũ albã: ideo nouũ inuentũ esse. Quare non mirũ si de illo antiquiores nõ meminere.*

Neurospastos.

Rhamnus.

SENEX.

Rob nucum.

VErcor ne Rob nucum, quod Diamorum sequebatur, de tam longa mora conqueratur. Ideo his

omissis,

omißis, ipsum contemplemur, quod Diacarydion à Græcis dicitur. BRA. διακαρύων, non Diacarydion dici debet. In hac autem compositione quem sequeris? SEN. Mesuen sequor, quamuis & Hali, & Serapio, in speciebus Rob, eandem compositionem faciant. BRA. Quomodo autem paras? SEN. Hoc modo secundũ Mesuen: Recipe succi exteriorum corticum nucum in diebus canicularibus lib. IIII. decoque ipsum decoctione una: deinde adde mellis lib. II. & decoque, donec incrassetur, & fiat sicut mel. Hæc est prima compositio, quæ à Mesue conficitur. BRA. Alias nunc prosequaris. SEN. Mesue in hoc Rob nucum quatuor intentiones ponit. Prima est, si hoc medicamen pueris exhibeatur, aut mulieribus, aut humidis natura, nihil aliud addit, quàm qđ simpliciter dictum est. Secunda intentio, quando morbus est in principio, opus est stiptica immiscere: ut sunt rosæ & balaustia. Tertia intentio, quando morbus est in statu, opus est crocum & myrrham commiscere. Quarta intentio, quando morbus in declinatione est, baurach, & sal ammoniacus addenda sunt. In his intentionibus Græcos imitatur. Hæc enim compositio illis exhibetur, quibus à capite ad pectus & cannam pulmonis materia acuta & subtilis defluit, quæ quandoq; eadem die suffocat, aut abscessum facit, qui breui perimit. Propter hoc Græci duas compositiones parant. Alteram Dianucis simplicis. Alterã Dianucis compositi. Videoq; Mesuen hanc suam cõpositionem ab Alexandro Tralliano accepisse. In mellis autem quãtitate differunt, quia ex nucibus cõpositionem facit, sicut etiam Diamorum fecerat: tamen

Diacarydion.

Dianucis simplex.

Dianucis compositum.

coquendi modo cõsiderato, in eandem ferè quantitatem ueniunt, quia in mense Augusti nuces accipit, & exteriores cortices detrahit, quæ in mortario cõtundit & exprimit, magmate proiecto succũ mediocriter decoquit, & pauxillũ mellis addit, ut in cõpositione Diamorum, & deniq; ad mellis cõsistentiã elixat. In Diamoro autẽ accipit succi mororũ sextarios V. & ad mellis liquidi consistentiam coquatur: postea sextariũ I. mellis addit, & ad spißitudinem mellis coquit. Ita in cõpositione ex nucibus fiat, sumantur V. sextaria succi putaminis exterioris nucis, & bulliant ad spißitudinẽ mellis liquidi: postea addatur sextarium I. mellis, & ad consistentiã mellis deducatur. Postea Trallianus ea addit, quæ nos putamus Mesuen ad uerbũ accepisse. Inquit enim infantibus & mulieribus & in principijs sine aliquo addito esse exhibendum. In summo autem uigore addendam esse myrrham. In morbi uero declinatione, sulphura & nitrum addit. Mesue tamen differt, quia in principio rosas, & balaustia cõmiscet: Alexander autẽ nihil. Paulus autẽ duplex Diacaryon facit. simplex & compositum. Simplex idem ferè est cum illo Alexãdri & Mesue: nempe recipit succi cõtusi corticis nucum uiridium cotylas quinq;, mellis cotylam unã, & coquatur ad diametrum, id est ad conueniens corpus, quod est ad spißitudinẽ mellis. SEN. Compositũ nunc tractemus. ERA. Cõpositum quidẽ docet Paulus, & de cõposito scorsum scribit, quod nihil aliud est quàm simplex, cui ea quæ à Mesue accepta sunt addit, & cõpositũ uocat. Nempe, inquit Paulus, ab initio quidẽ statim, & in uigore, in oris inflammationibus miscere

scere oportet croci & aluminis uniuscuiusq; denariū I. myrrhæ denarios II. In declinatione autē propter dißipationem nitri denariū I. sulphuris tantūdem prædictorum quantū cum succi, tum mellis. SEN. Mihi nō placet in principio crocū cōmiscere. BRA. Nec mihi. propterea arbitratus sum, Paulū hoc modo intelligendū esse: Ab initio quidē statim opus est uti simplici Dianucē, postea sequatur: & in uigore miscere oportet croci & aluminis uniuscuiusq; denariū I. & hoc in principio nō ponatur: sed Alexandro concors in principio simplex detur: alia in alijs temporibus addantur, tuncq; à Paulo lib. VII. cap. XII. Diacaryon cōpositū appellatur. De diacaryo etiam Galenus diffuse lib. VI. de cōponen. pharmacis secundū loca agit. Imò Galenus huius compositionis inuentor fuit. Nullus enim ante ipsum ea usus est. His autem omißis, alios syrupos prosequamur. SEN. Nullus syrupus est à prædictis diuersus, quem in officinis habeamus, nisi medicus aliquis particularis unum sibi finxerit, & pro se parari iubeat. BRA. De his nihil ad nos, quippe institutum nobis erat eos syrupos tantum prosequi, qui & Ferrariæ, & per totam Italiam in communi usu sunt. Si quis autē unū sibi fingat, eo utatur, & illū, ut sibi uidetur, examinet, si cōponendi canones bene didicerit. SEN. Solebamus & in officinis Rob de Ribes seruare, nūc autē nō habemus, nec eo utimur. BR. Et nullus est Ferrariæ qui habeat. Venetijs autem multi sunt qui Ribem seruant: tamen apud authores quid sit incertum est. Nempe apud Theophrastum, Dioscoridem, Galenum, Oribasium, Paulū, Aëtium quærens inuenire non Rob de Ribes

potui. Minus apud Catonem inueni, Varronem, Pliniū, Palladium, Columellā. Soli Arabes de hoc succo, & de ipsa herba uel frutice locuti sunt. Nam Serapio capite CCXLI. de Ribes tractans, solos Mauritanos refert, & nullos Græcos. Assuetus autem est, quū Græci de aliqua re loquuntur, ipsos primo adducere: quum uero nullum Græcum adducit, est Arabum inuentum, & res sua propria. Ribem autem secundum Isaac eben Abraham describit, plantam esse quæ habeat capreolos recentes, rubros ad uiriditatem tendentes, & habet folia magna, lata, rotunda, uiridia, & habet grana, quorum sapor est dulcis cum acetositate, & ipsa est frigida & sicca in II. gradu, & signū super hoc est acetositas eius, & stiptici tas: omnesq; authores, quos Serapio adducit inquiunt frigidam & siccam esse in II. gra. Auicenna uero in III. gra dicit. Venetias quendam succum ferunt, quem dicūt esse Ribem, deferunt autē Alexādria Ægypti, inquientes ex Damasco prius Alexandriam allatū esse, & quod in Syria ingens copia nascatur. Alij ex Corasceni deferri tradiderūt. Vt autem de re ipsa agamus, scito arbusculam quandam ex uarijs Apennini locis ad nos cōportari, quam ribem appellant, & nunc in multis locis Ferrariæ habetur, & in multis hortis uiret: foliū uitis habet, sed minus incisum, & paruos racemos facit, qui quando maturantur, rubri fiunt, & saporem acidum habēt, adeo ut ego putem in secundo gradu infrigidare & exiccare. Et etiā is succus qui Alexandria Venetias affertur (meo iudicio) in secūdo gradu potius quàm in tertio frigidus & siccus est. Ideo Serapioni potius quàm Auicēnæ credimus.

dimus. Quod autem nos riben uocamus, & nunc Ferrariæ, & Murani Venetiarũ aliquibus locis, & Patauij, & Bononiæ uiret, Mauritanorum ribes esse nõ potest: quia inquiunt suum riben lata folia habere, magna, rotunda, uiridia. Sed folia apud nos uocati ribes, rotunda non sunt, nec multum uiridia, sed ad figuram foliorum uitis accedunt. Adde nostrum ribẽ potius inter uuas numerari debere. Rhasis autem in Almansore riben inter fructus computat, & fructum esse iudicauit. At quia Serapio, capreolos recentes rubros ad uiriditatem tendentes habere dicit, & aliqui per capreolos racemos intelligunt, ideo in hoc, cum nostro uocato ribe similitudinem habere uidetur. Sed uideo Serapionẽ de ribe loqui tanquam de re sibi incerta, & solum aliorum sententias sequi. Ideo quid sit, ex ipso bene exprimi non potest. Ex alijs uero authoribus adhuc minus, quia nullus est alius, qui riben pingat. Genuensis solus Arabem quẽdam authorem citat, qui de ribe hoc modo loquitur: Est planta habens stipitem rubeum, ad uiriditatem decliuem, tenerum, cuius sapor est dulcis acetositate mixtus, folia rotunda, uiridia, & magna, cuius granum petatur de Corasceni, acidi saporis, de quo fit Rob. Hæc ille Arabs, quem Genuensis citauit, cuius nomen est Albaui, ut hinc habeas, & hunc authorem inter fructus connumerare. Hoc admonere uolui, quia multi sunt, qui succũ ex quadam herba esse dicunt, imò Gulielmus Placentinus riben, acetosam herbam esse iudicauit, in eo deceptus, quia Mesue dicit, quod rob herbæ acetosæ est in uirtute eius. SEN. Noster igitur ribes, quẽ in hortis habemus, Ara-

bum ribes non erit. BRA. Non erit. SEN. Nec ribes apud Græcos, aut Latinos reperitur. BRA. Nec istud (quod sciam). SEN. Quid est ergo, quod pro Ribe habemus? BRA. Intelligis'ne hunc, quem Alexandria Venetias deferunt, uel illum, qui ex Apennino petitur? SEN. Vtrunq;. BRA. De eo Ribe, quem habent Veneti, ex Syria Damascum, Damasco Alexandriam, Alexandria Venetias comportatum, nihil aliud tibi dicam, quàm quod suprà ex Serapione & Halaui dictum est. De eo uero qui ex Apennino affertur, apud Antiquos quid sit ignoro, in uiribus tamen cõuenire arbitror, quia sapor manifeste ostendit frigidum & siccũ esse, & etiã operationes: quare ad eadem ualet hic noster Ribes ad quæ Damascenus. Damascenus enim (ut Auicenna inquit) acetositatis citri, & omphacij uires habet. Quod & Serapio secundum Aben Mesuai testatur. Mesue etiam dicit esse in uirtute herbæ acetosæ. Vnde pro Ribe, citri succo, omphacio, succo herbæ acetosæ, aut nostro uocato Ribe, qui in Apennino uiret, uti possumus. SEN. Ad quæ ualet? BRA. Ad ingentem calorem, & sites ingentes, ad incendentes febres, ad profluuium ex bile: cardiacis succurrit, uomitum sistit, appetitũ excitat, morbilos & uariolos sanat, bilem extinguit, hæmorrhoidas sedat, & ebrietati conuenit: ad omnes abscessus pestilentis morbi ualet, uisum acuit: imò unum est ex his quæ in pestilenti morbo plurimum proficiunt. SEN. Egregius ergo est hic syrupus. BRA. Est equidem, & adhuc in maiori pretio esset, nisi citri succum haberemus. Nunc uero ad alios syrupos flectamus. SENEX. De Syrupis finitum

finitum est. BRA. *Tam paucis utimini?* SEN. *Non pluribus nisi infusione senæ inter Syrupos numerare velimus.* BRA. *Et cur non numerabimus? nam concoquendi vires habet, & ego alio Syrupo mixta utor, ut ægro convenit, magno eius præsidio. Sunt autem in ea conficienda Pharmacopolæ dissidentes. Tu quomodo paras?* SEN. *Hoc modo, quem dicemus:* *Senæ infusio.*

Recipe florum boraginis	)	
Buglossæ	)	
Violarum	)	añ. ʒ. j.
Rosarum rubearum	)	
Aquæ fontis		lib. j.
Mellis rosati colati		vnc. ij.
Senæ		vnc. ij.

Misce & fiat infusio secundum artem. BRA. *Nihil aliud addis?* SENEX. *Nihil.* BRA. *Alij sunt qui gingiber miscent.* SENEX. *Et ego id facio in hyeme scrup. gingiberis inijcio.* BRASAVOLVS. *Semper addendum est: quia ob id additur, ut quædam frigida qualitas à Sena remoueatur, quæ uentriculum offendere solet, & flatus excitare: alias autem ob amaritudinem quam habet, uentriculo commoda est. Sed à quo authore accepisti?* SENEX. *A nullo, quia magistralis compositio in hac officina à centum annis citra confecta, doctissimi medicæ artis professores ita indixere, deinceps patres mei & ego prosecuti sumus.* BRASAVOLVS. *Tua autem præcitata compositio ab alijs in pondere multum differt. Ita enim conficiunt alij:*

Recipe Senæ electæ vnc. j.
Florum Boraginis)
Buglossæ)
Violarum) añ. ℥. ß.
Rosarum rubearum)
Gingiberis)

Mellis rosati colati vnc.j. Aquæ fontis vnc.VI. Fiat infusio secundum artem. SEN. Hi mihi uidẽtur pau cissimam aquæ quantitatem accipere: opus enim est duas uncias ad minus resolui, ideo quatuor tantum supererũt. BRA. Alij uero hoc modo parant:

Recipe Senæ optimæ vnc.j. Gingiberis ℥. ß.
Florum uiolarum)
Buglossæ)
Boraginis) añ. ℥. j.
Rosarum)

Deinde hoc modo conficiunt: Senam in X. aquæ fontis libras inijciunt, & ebullitione una ebullire faciunt: deinde supra alias res scilicet flores & gingiber, quæ in uitriato uase sint, decoctum illud uersant, & uas adeò obturant, quod nihil respirare possit. Itaq; per IIII. horarum spatium dimittunt: deinde percolant, & in hoc quod descendit inijciunt mellis rosati vnc. IIII. SEN. Hi igitur mel rosatum in infusione non ponunt. BRA. Non ponunt, nec poni debet, sed facta expreßione addendum est. Inter se præterea differũt, quoniam hi senæ folliculos, illi folia: alij indiscriminatim folliculos & folia recipiunt, prius tamen pediculis, & paruis festucis ablatis. Alij Senam ebullire non faciunt, sed cum aqua ipsa

ipsa feruet, in eam senam inijciunt: deinde hanc aquam simul & senam in uitreatum uas inijciunt, in quo flores & mel rosatum posita sint. Alij non semidrachmã Gingiberis, sed scrupulum imponunt, & per x. horas in infusione relinquunt. SEN. Quid igitur in tanta confusione agi oportet? BRA. Hoc, quod nunc explicare conabimur. Sicut sena apud antiquos incognita erat, & (ut Auerrois inquit) noua cõpositio est à recentibus excogitata quæ in atrabilarijs paßionibus, scabie Gallica, lepra, psora, & eiusdem generis alijs multũ proficit, quæ ab atra bile dependent: propter hoc flores, quos cordiales appellant, addidere. In hac autẽ infusione ego nunquam prætermittendum putarem polypodium, ad intentionem senæ, & passulas atq; sebestem, ueluti ea quæ aluum emolliunt: quod & in hac infusione requiritur: ubi etiam possum, flores citrorum, aut limonum, aut narrantiorum addi facio. SEN. Ergo & simplicium pondus & parandi modum edoceas. BRA. Hic est:

Recipe Senæ optimæ, simulq; sint folliculi & folia, sed folliculi folia excedant, & sit sena ex oriente potius quàm ex Liguria aut Appulia delata: nã perfectior est orientalis: neq; multum antiqua sit, imò quãto recentior, tanto melior, vnc. j.

Gingiberis Radix una parua, uel ad pondus ʒ. ß.

Florũ boraginis. De buglossa curæ nõ sit, quia borago est uera buglossa)
Violarum) ãn. ʒ. j.
Rosarum rubearum)

Citrorum, uel limonum uel narrantiorũ, si habeantur.
Polypodij ℥.ij. Passularum vnc.ß. Sebestẽ nu.x.
Et si quis domi hanc infusionem conficiat, loco Sebesten, pruna damascena exiccata accipiat, & hoc modo fiat: Sumatur libra aquæ fontis feruentissimæ, quæ in uitriatum uas, in quo omnia prædicta insint, inijciatur: postea uas optime obturetur, & per decem horas dimittatur, deinde exprimatur: sed de melle rosacco an misceri debeat nec'ne, medicus secundum intentionem ægritudinis, uel misceat, uel omittat: nam ad perfectionem infusionis non exigitur. Si autem commiscere uoluerit, sint quatuor unciæ mellis rosati. Tamen cõsuetudo est, semper infusionem alicui syrupo immiscere, ut affectioni alteræ quæ in ægro reperitur, conuenit: forte mel rosatum conueniet, tunc illo uti poteris. Non mihi autem placet, senam in infusione ebullire, quia ex sena superficiales partes solum expetimus. Si quis uero senam in feruentem aquam inijcere uoluerit, & statim aquam cum sena supra flores immittere, nihil refert, modo sena non ebulliat. Hæc autem infusio fit, ut horum simplicium uires in aqua recipiantur. Nam infusiones quandoq; fiunt, ut malitia alicuius medicamenti simplicis reprimatur: Quandoq;, ut uires alicui medicamento condonentur: Quandoq; ut medicamentũ lubricum efficiatur: Quandoq;, ut uires simplicium in aquam recipiantur, quod in hac infusione senæ fit. De his uero infusionum modis antiquiores non tractauerunt: sed Mesue capite III. summæ secundæ in canonibus uniuersalibus has infusiones abundè edocuit. SEN. Quot uncias huius infusionis

propin

propinare possumus? BRA. Quandoq; tres, quandoq; quatuor, quandoq; sex exhibeo, ut his conuenit, quibus propinatur. Ratio quoq; habenda est, si sola, aut cũ alio syrupo mixta bibatur: & an multum, uel parum euacuare conueniat. Sed commune pondus est, quod euacuat simul, & digerit IIII. unc. exhibere: nam huic mirè proficit cui potui datur. SEN. Tu frequenter ea uteris, qua de causa? BRA. Quoniam frequentes atrabilarios medicor, quibus ipsa conuenit. SEN. Audiui, quod uentriculum offendat. BRA. Et id Mesue cap. XV. de simplicium medica. facul. asserit. SEN. Quomodo fieri potest, cum ipse Mesue calidam in princi. secundi, & siccam in primo dicat? BRA. Imò & subamara est sena: quæ qualitas uentriculo prodesse solet. Sed partes quasdam flatuosas habet, quibus illi obest. hoc autem facile remouetur, quia gingibere addito, partes illæ euanescunt. Ideo uel hyems sit, uel æstas, gingiber continuè addi debet. Quod autẽ uentriculũ offendat, quisquis in seipso facile experiri poterit, si hanc infusionem semel absq; gingibere bibat: nam statim in eius uentriculo flatus excitabuntur. Iubeo plerũq;, ut ipsam infusionem ex iure capi aut pulli conficiant: & his multum proficit qui sumũt. SEN. Imò hoc uidetur esse Mesue documẽtum. BRA. Ita certe est, propterea & quãdoq; iubeo ex sero capræ parari, ut docet Mesue, & tũc mire proficit affectionibus cutaneis ex salsa pituita, & aliqua atræ bilis miscella. Hæc de Sena. Quæ cum inter syrupos ultimo loco enumerata sit, oro te (nisi aliquo negotio occuperis) hac nocte mecũ dormias, non ut Tityrus Melibœum

inuitauit, fronde ſuper uiridi, ſed molli ſuper pluma, aut (ſi mauis) lana. SENEX. *Quædam negotia ſunt mihi expedienda. Cras ſummo mane huc accedam, ut Pilularum compoſitiones aggrediamur. Nempe mihi inſtitui, nunquam deſiſtere, ſed tibi perpetuò moleſtus eſſe, quoad hæc compoſita tuo examine perpenſa ſint. Vale nunc, & quieta nocte fruaris.* BRA. *Et tu quoq;.*

FINIS.

Index rerũ, quę in hoc libello continentur.

FINIS.

Lugduni,

EXCVDEBAT

IOANNES BAR-BOVS.